

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה ה' (תשפ"א)

מאמרים נבחרים משכונות חמדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים
מכתבם וכלשונם מותוך הספרים הקדושים

ויקהל-פקודי

זהר המבואר
הפטר והקבד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מהדורת 'קרון מצלי ברכה'

ישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמחה
נהריה

מכון אור לישרים

ירושלים - נהריה

תפארת שבתפארת

מעולם לימוד החסידות לא היה מתוק כל כך

פרויקט אדיר ומפואר תם ונשלם: תפארת שלמה המבואר

1 כרכים: תורה | מועדים | ליקוטים ומפתחות

שיר השירים אשר לשלמה. מי יפאר ומי יגלה גדולת איש האלוף הרה"ק רבי שלמה מרדווסקי זצ"ל, ש"הגבית שלמה מפעמנו בקרבו" (הרה"ק רבי שמואל בנים ספרשיסא זצ"ל) כי סלל בהכנתו את מידת התפארת החסידית לידע ליצוק את כל תורת ביטול התומרות של רבותיו זצ"ל וזקא לתוך ציטור המשפיע טוב בלי סוף על ישראל בהרחבה ובשמחה.

כי יעקב אבינו, שורש מידת תפארת, אנו, ארזבא: "בעבור שאני יודע מעצמי כלל, "אטכני לא ידעתי", ולא כיווני לעצמי כלל רק ליהוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, על כן "יש ה' במקום הזה", שאפשר להמשיך רב חסד ורחמים בעולם הזה" (תפארת שלמה, רצא).

מידת 'תפארת' ידועה בתורת הנסתר
כמידה המשפיעה לעולם שפע טובה וברכה

חיבורו הק' "תפארת שלמה" - התקבל ככתרה של תורת החסידות, בהיותו צולל אל מעמקי דרי משנת החסידות, ודולה מהם חידושים נבחרים ונשגבים, שגהותם לעורר בכוחם רחמי שמים להשפיע אך טוב לישראל, שפע וחתי ושפע גשמי, ודכס יטיבו לעבוד את ה' בשלמות התפארת".

יצירה חדשה: ביאור נפלא ויסודי | "ליקוטי תורה" - בסוף כל פרשה וחג שילוב קטעים במקומם | ציוני החסידות | ביאור מושגי הקבלה | מפתחות השלם

תמונת הציון ברדומסק בארבות "אהלי צדיקים"

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

ויקהל פקודי

מתורתו של אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א

כְּשֶׁמִחְשַׁב אֵיזָה מִחֲשֶׁבֶה יִהְיֶה מֵה שִׁיְהִיָּה, הוּא מִחְשַׁב
אוֹתוֹת, וְכִכָּר יִדְעֵת שְׂאֵם בָּאָה זָרָה, בְּלִמּוּדוֹ אוֹ בְּתַפְלָתוֹ
הִיא אֵינָה מִקְרִיּוֹת, כִּי יֵשׁ עֵת לְכָל חֶפֶץ, וְכִמוֹ שֶׁכְּתוּב
'וְבִהְיֶיעַ תּוֹר נִעְרָה וְנִעְרָה', הוּא הַנִּיצוּץ שֶׁנִּתְּנוּ בְּעַמְקֵי
הַקְּלִפּוֹת, הַנִּקְרָא 'נִעְרָה' שֶׁמִּנוֹעֲרֵת מִכָּל טוֹב, וְרוֹצָה
לְהִתְדַבֵּק בְּשִׂרְשָׁהּ. וְהִגִּיעַ עַת וְזָמַן לַעֲלוֹת בְּקִדְשָׁהּ
(בעל שם טוב - בחוקותי)

אוצר פניני החסידות

- א תולדות יעקב יוסף | גשם שאפשר להרר במשא ומתן באמצע התפלה קף אפשר לקבם 'שויתי' באמצע משא ומתן בשוק
- א משנת הרמ"ל | יקאת שמים צדיקה להיות חשוכה בעיני האדם עדי שלא ישכח ממנה קלל גם בעסקו בצרכיו | באור על פי משל
- א שם משמואל | אי אפשר להזיק מעמד בטרת הפרנסה ושוטטות באורי העולם אלא על ידי כח השבת
- ב באר מים חיים | המעלות הרותינות שיכול האדם להגיע אליהם על ידי התנהגות ושמירה בקדושה בעת צאתו מבית המדרש לעסק בצרכי עניניו
- ג פתוחי חותם | הקדוש ברוך הוא מברך את העובדים אותו ומסתפקים במוטע
- ד פתוחי חותם | הפרנסה והעשר כפי שנגזר ואין תועלת להרבות בהשתדלות
- ה לב שמחה | מעלת שבת פרשת וקהל
- ה לקוטי אמרי חיים | משה רבנו הראה לישראל כיצד להתאסף יחד בשבת קודש באהבה ואתנה ולשיר שירות ותשבחות לבואר
- ה תורה אור | הטעם שבקשרתנו נשנה תחלה מצות שמירת השבת ולאחר מכן מלאכת המשקן ולאחר מכן פלו ואלו בפרשיות הקדומות נשנה תחלה מלאכת פלו המשקן והמשקן עצמו ולאחר מכן השבת
- ו בת עין | עפר העבודה היא לטהר הלב שמתהיה הקאה בשלמות
- ז דברי יואל | הטעם שהודיענו הכתוב שיצאו בני ישראל מלפני משה
- ח ארוח לחיים | על האדם לעבד את השם יתברך בכל מדותיו ומעלותיו
- ט פתוחי חותם | העוסק בתורה לשמה נראי זוכה לידעיה בשלמות
- י תולדות יעקב יוסף | על ידי ראית חסרונות הולדת מימי האדם בחסרונות עצמו
- יא זרע קדש | יש להשתמש בזריות בשעה שנוצר לה ובעצלות בשעה שנוצר לה, וכן בכל מדה ומדה
- יא דודאים בשדה | עקר צווי המשקן היה כדי ללמד ממנו קל וחומר שעל האדם לזרע עצמו להיות משקן להשם יתברך
- יב פתוחי חותם | אותיות התורה נקבד אורות צלוינים ורחמים ובהם סודות רבים
- יב לקוטי שידות | באור הטעם שעבודת הרהוה נעשית זקוקא על ידי לבישת קבד שיש בו כלאים
- יב שפתי צדיק | קל במסתכל על הצדיק היה מתבלש במעשיו וחורר בתשובה, ועליו נשאר להסתכל בתורה בכרשת הצדיק
- טו לקוטי מוה"ן | צדוק לקשר עצמו בתפלה לצדיק הדור
- טו מהר"ד מבעלזא | משה רבנו ברח את ישראל ברכה כפולה, הו על מעשה המשקן בפעל והו על השתוקקותם לבנותו בכונה שלמה
- טו עקרת ישועה | בשעה שהצדיק דואג לעניני הדור ומדבר עם אנשים בענינים שמיים נותן מסנה על הקדושה שקברו
- טז מגן אברהם | קדם פסח וזרף כל קומת עופו מקל תאות גשמיית ומדות רעות | רמז פרשיות פרה והחדש
- טז אמרי נעם | הצדיקים מרגישים הצרת הפסח מנד בראש חדש ניסן
- טז אמרי יהושע | באור ענין ברכת האילנות | עלית ניצואת הקדושה בימי חדש ניסן
- יח אור התורה | קדשת התפלה והתורה של שבת קודש משפיעה על התפלה והתורה של ימי החל
- יח אור גנוז | הדבקות הראיה ביום השבת | קדשת השבת מסיעת למלאכת ימי השבוע

אוצרות אגוני הדורות

- יט מינאי זכאי | בגית המשקן איתא זוקה את השבת
- יט ולבש הכהן | בשבת צדוק לשבות גם ממלאכה וגם מדבורי חול
- כ ברכת אליהו | מדוע באו האנשים יחד עם הנשים
- כ רב יוסף | החלוק בין תרומת הנזב והקסוף לבין נדבת עצי ששים
- כא ארץ חמדה | בריאת עצי ששים והבאתם למדבר רק בשביל בגית המשקן
- כא בן איש חי | שקדם של בעלי ששים כמי שהתנדבו כל מלאכת המשקן מפאת גזל טרחתם
- כב תפארת יהונתן | תרמו ישראל כל מה שתפצו הערב רב לתרם למשקן
- כב שערי שמחה | השפעת חממת מלאכת חרש וחשב לכל אשר חשקה נפשו לעשות מלאכת המשקן
- כב ברוך יצחק | נדבת עושי המלאכה זמי שכירותם
- כב פנינים יקרים | נדבת עושי המלאכה זמן אכילתם
- כג נחל קדומים | חרבו בני המקדשות מפאת צדיבת התורה
- כג דרשות מרן | המשקן הוא עדות לצד ישראלי
- כד חמדת ישראל | לאחר שנוצרה המשקן ה' יתברך שוכן בתוך כל אחד
- כד חוט של חסד | כל מלאכת המשקן נעשתה מאליה
- כד מלא העמר | צווי מלאכת המשקן בחדש תשרי שבו עלה במוחשבה לקרא את העולם
- כה פרח שושן | משיחת בני אהרן לכהנה בשמחה בדרך שנמשח אהרן
- כה דעת סופר | ראויים היו בני אהרן לכהנה מצד עצמם
- כה כתב סופר | חממת המשקן מעצמו בלא טרח ביים השמיני
- כו הואיל משה - באר התורה | חממת הנשים לומר לבעליהם איני עושה ואיני נזונת
- כו חוט של חסד | מלאכת הסוהה נעשתה מאליה
- כו ואת ליהודה | טוהת הנשים ללא גיעה ברוך הנה
- כו בית יעקב | טוהת החוטים ללא קלי טוהה
- כו שמוע יעקב | טוהת הנשים הפניות שמעשה ידיון שלהן, וחסמת הנשים הנשואות לומר איני עושה ואיני נזונת
- כז פרח לבנון | טוהת הנשים בלילה שאז מעשה ידיון שלהן
- כז מעשי צדיקים
- כז יומא דהילולא
- כז ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה
- כז זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד

נושאים בפרשת ויקהל פקודי

זכירת הקב"ה במשא ומתן

תולדות יעקב יוסף

רבי יעקב יוסף מפולנאה זיע"א

כשם שאפשר להרהר במשא ומתן באמצע התפלה כך אפשר לקים 'שויתי' באמצע משא ומתן בשוק

שמעתי בשם מורנו הרב רבי נחמן קאסויר שהוכיח לבני אדם שאינם מקימין שויתי ה' גם בעסקו בסחורה ומשא ומתן, וכי תימא איך אפשר זה וכו', הא בהיותו בבית הכנסת ומתפלל אפשר לו לחשב בכל מיני סחורה ומשא ומתן, הוא הדין איפכא נמי אפשר, ודברי פי חכם חן (פרשת וירא):

משנת הרמ"ל

רבי משה לייב מסאסוב זיע"א

יראת שמים צריכה להיות חשובה בעיני האדם עד שלא ישכח ממנה כלל גם בעסקו בצרכיו | באור על פי משל

זה כלל גדול לעבודת השם יתברך – המשל קצר ורב האיכות. אם אדם אוהז אכן טוב גדול כמו ביצה, ששנה כמה אלפים אדמים, מה שאין לו שעור וערך, אזי אם עוסק בכמה עסקים אחרים שלו, ודאי אינו שוכח בזה האכן הטוב, כי אין העסק שנה אפלו קצת מזה. אך אם אוהז בידו דבר אחר, כמו ביצה או שאר דברים, אזי אם עוסק באיזה עסק סחורה או שאר דברים, אזי שוכח ונאכזר מידו הביצה או שאר הדברים.

כן אם אדם חשוב בעיניו יראת שמים כמו אכן טוב ואוצר נחמד, כי יראת ה' הוא אוצרו, אף אם עוסק בשאר עסקים, משא

ומתן, או שאר דברי רשות, אינו שוכח ואינו פוסק עצמו כלל מיראת ה'. לאפוקי מי שאינו חשוב בעיניו כלל יראת ה', אזי אף אם עוסק בדרכי ה', הינו תורה ועבודה, נופל מחשבת חוץ – עניניו ועסקיו שלו – בתוך התפלה, כי זה עקר החשיבות שלו.

זזה נקרא פלאים – מערב מחשבות, לשון שוע טווי ונוז. תאות עולם הזה כף חביב אצלו, שקשור במחשבה שלו אף אם עוסק בעבודה ותפלה, אינו פוסק ממנו כח תאות עולם הזה במחשבה.

באור המדרש תנחומא על הפסוק בפרשתנו על דרך הנ"ל

זזה פרוש המדרש (תנחומא א) **ראו קרא ה' בשם בצלאל בן אורי בן חור וגו' וימלא אתו רוח אלקים וגו' (לה ל-א).** שיהיה ממלא בתוכו. כל מחשבתו ותחבולותיו הכל ביראת ה', שזה אוצרו, ולא נופל כלל במחשבתו בשעת עבודה ותפלה שום מחשבת חוץ ופגול.

זזה אמר רב, ילמדנו רבנו עד כמה חייב אדם (לטפל) [המטפל] בכלאים. המחשבות חוץ שנקרא 'פלאים'. לזה אמר אפלו מאה בגדים, כי היצר הרע מכסה הדבר לפני האדם ואמר אין זה עברה, אפלו אם במאה בגדים חייב וצריך האדם לטפל לבער זאת:

שם משמאל

רבי שמאל מסוכטשוב זיע"א

אי אפשר להחזיק מעמד בטרדת הפרנסה ושוטטות באויר העולם אלא על ידי כח השבת

בודאי להחזיק מעמד שלא יתגשם בשעת ימי המעשה בטרדת הפרנסה

נושאים בפרשת ויקהל בקודי

לפי מעלתו ומדרגתו ומסירת נפשו לה' באהבת אמת בתשובה הראוי, פי על זה נקרא האדם הולך, שהולך בכל יום מדרגה לדרגה ביתר שאת ויתר עז.

והנה בעת עסקו במצות ותורת ה' נקרא הולך לפני ה' ונקרא עומד בבית ה'

בחצרות אלהינו, וממילא כשפונה עצמו ללכת לעסקיו כמו לאכל ולשתות או לעסק במשא ומתן נקרא שהולך לחוץ, אז אם חס ושלום בעת עמדו בחוץ במשא ומתן ובמאכל ובמשתה, אם לא ישים עינו ולבו היטב היטב ביראת ה' אשר עליו ובאהבה, לרעד ולרתת ולחזר, שלא יעשה דבר שלא בהגן למרות עיני כבודו חס ושלום, בדבר שאסור מן התורה או דרבנן.

כי כמה וכמה לאוין דאורייתא נמצאים באלו ההולכים בשוקים וברחובות ומתחברים אל יושבי קרנות אשר מצוי בהן לשון הרע ורכילות שהן לאוין דאורייתא כמו שכתב ברמב"ם (דעות פ"ז הלכה א-ב) שחמר ענשם קשה לסבלם על המחשבה, ומכל שכן לכאדם בספר כמו ששנו חז"ל (ערכין טו:) שהוא כאלו כופר בעקר ומגלה צרות ושופת דמים וראוי לסקלו באבן, והקדוש ברוך הוא אומר לשר של גהנם אני עליו מלמעלה ואתה עליו מלמטה וכו', עין שם עוד הרבה הרבה מזה.

וכן מצוי שם גזל והרהור באשה ושינוא חברים וכדומה הרבה מהן שכלם דאורייתא הן. ומי יוכל למנות עבירות דרבנן המצויים מלצנות ושקרים והנפה ודברים בטלים וגדלות וכעס ומחלוקת וכאלה רבות אין מספר.

ואפלו אם ימצא עצמו על הדרך הנכון מדברים האלה, והוא נקי מפל מיני עבירות דאורייתא או דרבנן, גם עבירות שאדם דש בעקביו, פשפש ולא מצא, מפל מקום אם לא ישים עינו ולבו היטב שלא להשתקע

והמלאכות והתעורבות עם אנשים בלתי מהגנים ומשא ומתן בשוק, וכל אור העולם מלא רוחות רעות ומחשבות רשעים המקלקלות את האור – הוא כמעט בלתי טבעי, וכמו שאמרו ז"ל פיוצא בו (סוכה נב:) אלמלא הקדוש ברוך הוא ששעזר לו אינו יכול לו.

אך כח השבת שלפניהם הוא המשפיע ונותן עז ותעצומות וחיים מתקנים לכל ששת ימי המעשה, כי מגיה שיתא יומין מתברכין (וזה ח"ב ע"ג), ובראי כל שכן שמתברכין מגיה ברוחניות, הינו שהשבת משפיע כח רוחני בששת ימי המעשה, כדמיון משה רבנו עליו השלום שהשפיע כח רוחני בקרשי המשכן – עד שאחר כך גם הלויים היו יכולין להקימו כנ"ל, וידוע שמשנה הוא שבת.

כל זה כנתיא שהארם מתנהג בשבת ברוממות ורגש קדשה

אך זה הוא באם הוא בשבת ברגש והגבהת הנפש והענין הרוחני מכשוכש במעיו, שוב יכול להשפיע מעין זה על ששת ימי המעשה, אבל אם גם ביום השבת איננו מתעורר היטב איך יקבלו עוד ממנו ששת ימי המעשה:

(פרשת פקודי תרע"ג)

באר מים חיים

רבי חיים מטש'רנוביץ זיע"א

המעלות הרוחניות שיכול האדם להגיע אליהם על ידי התנהגות ושמירה בקדשה בעת צאתו מבית המדרש לעסק בצרכי עניניו

האדם ההולך לפני ה' תמיד ועוסק בתורה ותפלה ומצות ה' באהבה ויראה ודבקות אלהים, אז בכל פעם ופעם יתחדש עליו האורה ביותר ויותר, ומקבל בכל יום תמיד הוספת קדשה וטהרה, כל אחד ואחד

הסתפקות במועט

פתוחי חותם

דבי יעקב אביחצירא זיע"א

הקדוש ברוך הוא מכרז את העובדים אותו ומסתפקים במועט

אם אדם שם עבודת ה' בין עיניו ויודע נאמנה שלא בא לזה העולם פי אם לעשות רצונו ותפלה, אז יהיה משאו ומתנו בנחת ועושה פי אם להסתפק בהכרחי. ואינו מבטל שום תפלה וקובע עתים לתורה ומשים בטחוננו בה' על מזונותיו, ומה שנימין לו הקדוש ברוך הוא במשאו ובמתנו או במלאכתו יראה בעיניו רב, לפי שכל עקר מגמתו הוא לעשות רצונו ה'. ומי שעושה כן, הקדוש ברוך הוא שולח ברכה במעשה ידיו ומזמין לו מזונותיו ברוח ולא בצמצום ולא יחסר כל טוב.

וזהו והמלאכה היתה דים (לו ט), דהינו, המלאכה שעושים בני אדם במה להתפרנס, אם גמרו בדעתם ששום בטול לא יתבטלו מעת התפלה ומעת קביעות תורה הנקראת מלאכת שמים, כי אומרים דינו במה שנעבד ונתבטל בזמנים שאינם עת התפלה ולא עת התורה, אם הספיקו לנו מוטב, ואם לאו נסתפק בצמצום, ולא נבטל שום תפלה ולא קביעות תורה. כשיעשו כן, הקדוש ברוך הוא שולח ברכה במעשה ידיהם ויאכלו ויותירו.

ושעור הפסוק כן הוא: והמלאכה היתה דים, דהינו, אם המלאכה שעושים בני אדם במה להתפרנס גמרו בדעתם שהיא דים לכל המלאכה שהיא מלאכת הקדש, שלא יתבטלו משום תפלה ומשום קביעות תורה, אז הקדוש ברוך הוא שולח ברכה במעשה

בתאוות התר לאכל ולשתות במלוי תאוות כסוס כפרד למלאות פרסו ובטנו בבהמה, או בתאוות המשגל שלא מלא תאוות בבהמה, וכדומה משארי תאוות לבו.

הרי כל אלה יעמדו לפניו גם בעת עסקו בתורה ותפלה ויהיו לו לאכזב נגף וליצור מכשל שלא יוכל לעשותם על צד הראוי לפני בורא עולם, ויפל מאהבה ויראה אז ויפל לו במחשבתו תמיד הרהורים זרים ומחשבות רעות ובלבולים רבים מפלגים.

והכל פי לא נכון בחוץ מעשהו לעשותם על צד הראוי באימה וביראה מבוראו, ובזכרון פי זה יקלקל לו קדשת ה' המיעד לבוא עליו בעת התורה ותפלה, פי כל בחינת התאוות והתמדות בדברי עולם הזה פלם גירי יצר הרע וכחוחתיו הן, והאדם הממלא תאוותו מהן ממלא לשרה עליו בחינת הרע והסטרך אחרו, והקדשה בורחת מאדם זה.

כי הקדוש ברוך הוא עוצם עיניו מראות ברע ולא יביט בדבר שיש בו דפי, וכל בחינת התאוה והתמדה, ומכל שפן עברה שבאדם הוא סילון ממאיר וקוץ מכאיב להשכינה כביכול שאינה יכולה להשרות כבודה אצלו, פי כבודי לאחר לא אתן.

ועל בן החכם עיניו בראשו להביט על אחרית דבר מראשיתו, לומר – וכי זה תכלית הוא, אמלא פי עתה בכל תאוות לבבי, ונמצא פאשר אעמד לפני ה' בתורה ותפלה גם שם לא אוכל לעובדו בלבב שלם מפני פחות היצר הרע הקבועים בלבי, וכל המגיעות והמחשבות זרות והבלבולים הכל מזה הוא, ונמצא הרי כל יגיעי לריק, ובמה אבוא לקבל פני מלך הקדוש בעת נתינת דין וחסבונו, ואיך לא אבוש ולא אפלם אשר לא ימצא כלום בגדי לא מעשיות חוץ ולא משיבת פנים (פרשת

נושאים בפרשת ויקהל בקודי

תורה ותפלה, כמו שעינינו הרואות בעונותינו הרבים בשאר בני אדם. ועוד, לא יבוא לידי קנאה להתקנאת בבני אדם שפמותו שהם עשירים והוא לא כן, אלא יאמר הכל בידו יתברך. ולזה קראו התנא לבעל הבטחון 'עשיר', באמרו (אבות פ"ד מ"א) איזהו עשיר השמח בחלקו, ולא שיפך שישמח בחלקו כי אם בעל הבטחון, שבוטח בה' ואומר זהו מה שגור אדון הכל לתת לי, ושמח בחלקו אם מעט ואם רב:

זהו באור הפסוק 'ברכת ה' היא תעשיר' וגו'

וזה היה אצלי פונת הפתוח (משלי י כב) 'ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסף עצב עמה', 'ברכת ה' היא מדת הבטחון, דהינו, מה שנותן לו ה' שמח בו ואומר ברכת ה' מה שנתן לי אדון הכל. 'ולא יוסף עצב עמה', הפונה, פיון שבוטח בה' ויודע שהכל תלוי בהשגחתו יתברך, נמשך לו מזה שלא יבוא לידי טרחה יתרה המביאתו לידי בטול תורה ותפלה. ועוד, לא יבוא לידי דאגה וקנאה לומר מפני מה פלוני נתעשר ואני לא כן, רק שיאמר כן רצה אדון הכל. וזהו 'ולא יוסף עצב עמה', נדרש לשני פנים, לשון טרחה ולשון דאגה.

מי שאינו בוטח מבטל תורה ותפלה ונגנ' וקדשת שבת

אבל בעונותינו הרבים, בטרחתו ויגיעתו ובקיאיותו אין לו שום מנוחה כלה, ומבטל תורה ותפלה ומלא קנאה, וגם כשהוא על משכבו רעיונה על משכבה סליקו כדת מה לעשות בסחורה פלונית, כדת מה לעשות בהלואה פלונית, ובהא סליק ובהא נחית כל היום וכל הלילה. ולזה נאמר 'תפלתו תועבה', שהרי תפלה נקראת עבודה שבלב, וזה, לבו כל עמו, הלך בדרך מרחוק.

ונמשך מזה, גם בשבת קדש שהוא יום מנוחה לגוף ולנפש, מחשב כי אם

ידים ויתפרנסו ברוח ולאכלו וישבעו ויותירו, וזהו והותר:

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

הפרנסה והעשר כפי שנגזר ואין תועלת להרכות בהשתרלות

הנה ידוע מה שאמר התנא עליו השלום (קדושין פב.) דאין עניות ועשירות מן האמנות, אלא הכל לפי זכותו, והכל תלוי בידו יתברך, ואין הדבר ביד האדם לפי טרחו ויגיעתו ולפי בקיאיותו ותקמתו. ומקרא מלא הוא (שמואל א' ב ז) 'ה' מוריש ומעשיר משפיל אף מרומם'. ועוד כתוב בתורה (דברים ח יח) 'וזכרת את ה' אלהיך כי הוא הנותן לך פח לעשות חיל, ותרגם אונקלוס עליו השלום ארי הוא דהיב לך עיטא למקני נכסין, שלא יאמר אדם חקמתו ובקיאיותו גרמה לו לאסוף ממון, רק הכל מאתו יתברך.

ודבר זה מי שיש לו דעת יודה בו, והרי עעינינו הרואות מעשים בכל יום, כמה חכמים במשא ומתן ובקיאיים ולא עלה בידם כלום, וכמה טפשים והון רב להם. וכמה אמינים במלאכה ואין כל, וכמה בטלים והון רב להם. ומזה ידע האדם דהכל בידו יתברך, וישים בטחונו בו, ולא יהיה נבהל להון שייביאנו לידי חסרון, כי אין חקמתו ובקיאיותו בענגן זה מועילה כלום.

הבוטח בה' אינו מבטל תורה ותפלה ואינו מקנא

וכיון שישים בטחונו בה' יתברך, כמה תועלות נמשכות מזה: אחד, שלא יבוא לידי טרח הרבה, כי אם יחשב שטרחתו הרבה גורמת לו הרוח נמשך מזה שיבוא לידי בטול

וביום השביעי יהיה לכם קדש (לה ב), התורה אומרת, אם רצינו לקיים שבת כראוי ותחול עליך קדשת שבת, דע לך שהמלאכה שאתה עוסק בימי החל והרחה שאתה מרויח, אין אתה הוא העושה, רק מאליה נעשית על ידו יתברך, כי הוא הגורם והנותן לך כח לעשות ק"ל, ולפיכך אמר 'תעשה' ולא 'תעשה'.

וכשתהשב כף ותעשה בטחונך בה', אז יום השביעי יהיה לך קדש, שמבטחני כף שלא תחשב בשבת על מה שתעשה בחל, שהרי אפלו בחל אין אתה מחשב, רק משים בטחונך בה', מפל שכן בשבת. אכל אם אתה בוטח בהרחת ממון על יגיעתך ועל חכמתך, מעולם המחשבות לא יסורו ממך אפלו בשבת, ואין אתה זוכה לקדשת שבת. ולפיכך אמר 'תעשה' ולא 'תעשה':

מה יעשה בחל כשיצא מהשבת, והרי בטל ענג שבת והארתו, כי עקר השבת הוא שיקבע בדעתו שהוא יום קדוש, והנחילו הקדוש ברוך הוא לעמו ישראל להתענג בו ולעסוק בתורתו, והפל תלוי בלב ובמחשבה טהורה, ואם הלב פונה לדברי חל, היכן קדשה שורה עליו.

ומי גרם כל זאת, הוא בחשבו שרונה הממון תלוי ביד האדם, וחקמתו וידיאותו וטרחתו היא הגורמת, לפיכך בכל יום מחשבות חדשות מקרוב באו מה לעשות [ב]עסק זה וכיוצא. אכל אם תלה בטחוננו באדון הכל המשגיח על כל פרט ופרט, ידע כי מה שגזר ה' הוא שיהיה ואין מחשבותיו מועילות לו כלום, ואינו מחשב כי אם בדרכי ה' ובתורתו:

הבוטח בה' זוכה להארה מקדשת שבת
זזהו שאמר הפסוק ששת ימים תעשה מלאכה

פרשת ויקהל

לב שמחה

רבי שמחה בונם מגור זיע"א

מעלת שבת פרשת ויקהל

שבת פרשת ויקהל, בשבת שקורין בפרשה מענני השבת – בנדאי שהשבת חשוכה מאד, ואיתא (שבת י'): מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שקמה, השבת היא שבת של ה', בבית גנזי, ונתנה מתנה טובה לישראל, שיוכלו להגיע לשבת של ה', וזה דכתיב 'ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדרתם', שעל ידי שמירת השבת יגיעו לשבת של ה', וזה שאומרים בקדוש ושבת 'קדשך' באהבה וברצון הנחלתנו:

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אתם, ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה' (לה א-ב)

לקוטי אמרי חיים

רבי חיים מאיר מוויז'ניץ זיע"א

משה רבנו הראה לישראל כיצד להתאסף יחד בשבת קדש באהבה ואהבה ולשיר שירות ותשבחות לכבוד

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אתם. ודיקו המפרשים מהו 'לעשות' אתם, הלא מצות שבת הוא בשב ואל תעשה, כמו שנאמר בסמוך 'וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון'.

פרשת ויקהל

ואחר כך היריעות ואחר כך שמירת שבת. ובצווי משה רבנו עליו השלום לישראל דהיגו בפרשה זו דויקהל משה הפך הסדר שאמר להם תחלה שמירת שבת ואחר כך מלאכת המשכן ואחר כך הכלים.

והענין, כי עם היות שעל ידי תורה ומצות ממשיכים בחינת מקיפים ופנימיים, שהם בחינת לבושים ובחינת מזון לנפש שיהיה גלוי רצון העליון בנפש בבחינה פנימי על ידי התורה ובבחינת מקיף על ידי המצות.

אך באמת כיון שהאדם הוא מלמטה בגוף גשמי, אי אפשר לו להגיע לבחינת רצון העליון שלמעלה מעלה מכל העולמות להמשיך משם האור למטה. ולזאת צריך להיות תחלה בחינת אתערוותא דלתתא שיעורר בנפשו וינעלה להגיע לגלוי בחינת רצון העליון.

ועליה זו היא בחינת שבת, אותיות 'תשב', עליות העולמות מלמטה למעלה מעלה עד רום המעלות, שהוא בחינת רצון העליון המתגלה במנחה בשבת כמו שאומרים ואני תפילתי לך ה' עת רצון כו'. וגם בנפש האדם יש בחינת עליה זו וגלוי זה שזהו ענין הנשמה הייתה.

ואחר כך נמשך מבחינת הארה זו לכל ימות החול על ידי התפלה הנקראת סלק, ועל ידי זה יוכלו להמשיך אחר כך על ידי התורה ומצות גלוי והמשכת האור מלמעלה למטה. מה שאין פן בלא קדימת בחינת ההעלאה שעל ידי השבת אי אפשר להמשיך. וכאמר רז"ל כל האומר אין לי אלא תורה כו'.

ולזאת בצווי משה רבנו עליו השלום לישראל בעשית המשכן הקדים הצווי על השבת, ואחר כך צוה ענין יריעות המשכן

ואפשר לפרש, דכודאי ישנו לשבת גם בקום ועשה, וכמו שנגמר בפרשת תשא 'לעשת' את השבת (שמות לא טו), והוא על ידי שמתאספים יחד באהבה ואהבה לשיר שירות ותשבחות להבורא יתברך שמו, והוא העשיה של שבת קדש.

אמנם עשיה כזו לענגו ולקדשו בהלל והודאה בשיבת חברים באחדות להודות לה' יתברך שמו בחיות הקדושה לכבוד שבת קדש ולשם ה' אי אפשר לצוות עליה בטרם טעמו טעמה, ולזה כאן פשבא משה רבנו עליו השלום לצוות להם על זה, הכרח מקדם להקהיל קהלות בשבת קדש, כדי להראות להם דגמא לעבודת קדש זו.

וזהו 'ויקהל' משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם - כמורה באצבע - אלה הדברים אשר צוה ה' 'לעשת' אתם, בדרךים האלה וכאספה זו שראיתם בעצמכם, כזאת עליכם לעשות בכל שבת קדש:

תורה אור

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

הטעם שבפרשתנו נשנה תחלה מצות שמירת השבת ולאחר מכן מלאכת המשכן ולאחר מכן כליו ואלו בפרשיות הקודמות נשנה תחלה מלאכת כלי המשכן והמשכן עצמו ולאחר מכן השבת

צריך להבין מפני מה בצווי הקדוש ברוך הוא למשה רבנו עליו השלום בפרשת תרומה ותצוה נאמר תחלה מלאכת כלי המשכן דהיגו הארון והשלחן והמנורה כו', ואחר כך מלאכת המשכן עצמו הן היריעות של המשכן, ואחר כך לבסוף הכל נאמר בפרשת כי תשא אף את שבתותי תשמרו כו', הרי הקדים הכלים

נמשך בחינת אור ישר והמשכה מלמעלה למטה על ידי הכלים והיריעות אז צריך להיות אחר כך אור חוזר על ידי השבת.

מה שאין כן בעבודת האדם מלמטה למעלה צריך להיות תחלה ההעלאה, דהינו בחינת השבת לעלות למעלה מעלה עד רום המעלות, ואחר כך ימשיך השפיע מלמעלה למטה, הינו מבחינת רצון העליון המתגלה ביום השבת.

וההמשכה מבחינה זו היא מתחלה בבחינת מקיף ולבוש שזהו ענין יריעות המשכן, ואחר כך בחינת הכלים, דהינו בחינת התורה שהיא חקמתו יתברך ומחכמה נמשך מדת החסד שנמשל למים, כמו המים היורדים ממקום גבוה למקום נמוך כך התורה נמשכה ממקום גבוה מאד ויורה למטה לכך נמשלה למים (פז, ד; פח, ג-ד):

ששת ימים תעשה מלאכה וכיום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה' כל העשה בו מלאכה יומת, לא תבוערו אש בכל משבתכם ביום השבת (לה ב)

בת עין

רבי אברהם דב מאבדוטש זיע"א

עקר העבודה היא לטהר הלב שתהיה היראה בשלמות

לפרש על דרך המוסר, כתיב (קהלת יב יג) 'סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מצותיו שמור' וגו', שעקר פונת בריאת העולם ותכלית כל הנבראים הוא בשביל היראה, ולבחינה זו חוקר ה' תמיד אם הוא בשלמות, כמאמר הכתוב (ירמיה יז י) 'אני ה' חוקר לב ובוחן כליות', פרוש, שבחינת היראה, יען שבשבילה נתקיימו כל הנבראים והוא חיות של כל הנבראים, שאלמלא היראה לא נבראו

שהם בחינת מקיפים הנמשכים על ידי המצות, ואחר כך על כלי המשכן שהוא בחינת פנימיים.

והענין, שכל המשכה מלמעלה למטה מתחלה נמשך האור בבחינת מקיף על המקבל ואחר כך נשפע ונמשך ממנו הארה בפנימיותו כו'. והשאר נשאר בבחינת מקיף. לכן הקדים היריעות להכלים.

וכל זה הסדר הוא בענין עבודת האדם. וזהו צווי משה רבנו עליו השלום לישראל בפרשת ויקהל. אבל בענין סדר ההמשכה מאור אין סוף ברוך הוא בעולמות הוא להפך, שמתחלה צריך להיות הכלים ואחר כך היריעות ואחר כך בחינת שבת.

כי להיות ההמשכה מאור אין סוף בעולמות, הצריך להיות צמצום רב ועצום, ושיהיה הגלוי רק הארה מועטת כדי שיוכלו העולמות לקבל ולא יתבטלו ממציאותן. ובחינת גלוי זה זהו ענין כלי המשכן שהם בחינת פנימיות. ואחר כך מבחינת גלוי זה נמשך אחר כך להיות בחינת מקיף וסובב על העולמות. וזהו ענין היריעות המשכן.

וזהו דבפרשת תרומה ותצוה שהוא צווי הקדוש ברוך הוא למשה רבנו עליו השלום נאמר תחלה הכלים ואחר כך היריעות, דכך הוא סדר ההמשכה מלמעלה למטה. ואחר כך נאמר צווי השבת בפרשת תשא.

והענין, כי הכלים והיריעות הם סדר ההמשכה מלמעלה למטה ואחר כך בגמר ותכלית ירידת השפע העליונה אז הוא בחינת השבת שהיא המנוחה וההסתלקות אל עצמותו כמו שנאמר 'כי בו שבת וינפש' כאדם ששוכח ונח שהוא בחינת עלית כחות הנפש מהשפלתן לעצמותן כו'.

ולכן נאמר צווי השבת אחר כך, כי לא שיק בחינת שביטה ואור חוזר רק אם מתחלה

שִׁיחָהּ זָךְ בְּלִמִּי לֵה' לְבָדוֹ, וְלִזְהָ אָנּוּ מִתְּפַלְלִים
 וְיִטְהַר לְבָנּוּ לְעִבְדְּךָ בְּאֵמֶת, שִׁיחָהּ הַלֵּב דְּבוּק
 בְּבַחֲנֵינֵנוּ אֵמֶת, אוֹת מ"ם, כִּי מ"ם הוּא
 בַּחֲנֵינֵנוּ יִרְאֶה שֶׁהִיא מִקְפַּת אֶת הָאָדָם, כַּנֶּזְכָּר
 בַּפְּרָשָׁה הַקּוֹדֶמֶת.

רמז הענין בפסוקים

וְזָהוּ מִרְמָז בְּפִסּוּק, וַיִּקְהַל מֹשֶׁה גִימְטְרִיא
 מְלִכּוּת, בַּחֲנֵינֵנוּ יִרְאֶה. אֲשֶׁר צִוָּה ה'
 לַעֲשֹׂת אוֹתִים, אוֹת מ"ם, הִינּוּ שֶׁצִּוָּה ה'
 לַעֲשׂוֹת אוֹת מ"ם, בַּחֲנֵינֵנוּ יִרְאֶה, בְּשִׁלְמוֹת.
 וּמִרְמָז בַּפִּסּוּק לֹא תִבְעֲרוּ אֵשׁ כִּכֵּל מִשְׁבַּתֵיכֶם, רֹאשֵׁי
 תְּבוֹת אוֹתֵינוּ ל"ב אֵמֶת, שִׁיחָהּ הַלֵּב דְּבוּק
 בְּבַחֲנֵינֵנוּ אֵמֶת כַּנֶּזְכָּר לְעֵיל. יְהִי רְצוֹן שְׁנִזְכֶּה
 לָזֶה, אָמֵן, בֵּן יְהִי רְצוֹן:

וַיִּצְאוּ כָל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִלִּפְנֵי מֹשֶׁה (לה ס)

דברי יואל

רבי יואל מסאטמר זיע"א

הטעם שהודיענו הכתוב שיצאו בני ישראל
 מלפני משה

הִנֵּה קִיַּיֵּמָא לָן (ברכות 1:) אָסוּר לְרוּץ כְּשִׁיּוּצָא
 מִבֵּית הַכְּנֶסֶת, כְּדִי שְׁלֵא תִרְאֶה עָלֵינוּ
 יְשִׁיבַת בֵּית הַכְּנֶסֶת כְּמִשְׁאֵוֵי, אֲבָל הַיּוֹצֵא לְדַבֵּר
 מִצִּוָּה מִתֵּר לְרוּץ. וְלִפִּי זֶה יֵשׁ לוֹמַר כִּי כְּנֻת
 הַכְּתוּב לְהוֹדִיעֵנוּ, כִּי אֵף עַל פִּי שְׁבִינֵי יִשְׂרָאֵל
 בְּבֵית מִדְרָשׁוֹ שֶׁל מֹשֶׁה הָיוּ עֲמִידִים, וּבִוְדָאֵי
 שְׂאֵף מִי שִׁיּוּצָא מִשֶּׁם כְּדִי לִלְכֹת לְלַמֵּד בְּבֵיתוֹ,
 לֹא הָיָה נִחָשֵׁב כִּיּוֹצֵא לְדַבֵּר מִצִּוָּה שְׂמִתֵּר לוֹ
 לְרוּץ מִבֵּית הַכְּנֶסֶת, שֶׁהָרִי אֵינּוּ דוֹמֵה לְמוֹדוֹ
 בְּבֵיתוֹ לְמֵה שְׂשִׁמְעָה (מִפְּנֵי) [מִפִּי] מֹשֶׁה. וּמִוֹדִיעֵנוּ
 הַכְּתוּב שֶׁאֵפִילוֹ הָכִי יִצְאוּ כָל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 מִלִּפְנֵי מֹשֶׁה, וְכִמּוֹ שֶׁכָּתַב הָאוֹר הַחַיִּים הַקְּדוֹשׁ
 לְפָרֵשׁ שֶׁיִּצְאוּ בְּזִרְיוֹת לְהִבְיָא, וְלֹא הָיָה בָּהֶם
 גַּם אֶחָד שֶׁנִּחְעַכְב, עַד כָּאֵן.

כֹּל הַנִּבְרָאִים וְלֹא נִתְקַיְּמוּ כִּידוּע, לְכֵן נִקְרָאת
 בַּחֲנֵינֵנוּ יִרְאֶה בַּחֲנֵינֵנוּ לֵב, וְזֶהוּ יִצְאוּ ה' חוֹקֵר
 ל"ב, הִינּוּ שֶׁחוֹקֵר אִם יֵשׁ בַּחֲנֵינֵנוּ לֵב בְּשִׁלְמוֹת.
 וְיִבְחוּן כְּלִיּוֹת, מִלְּשׁוֹן כְּלִמָּה נִפְשֵׁי לֵה', הִינּוּ
 אִם יֵשׁ בַּחֲנֵינֵנוּ אֵהָבָה וְכִלְיוֹן הַנֶּפֶשׁ לֵה'.

השראת השכינה על ידי יראה

ועל בַּחֲנֵינֵנוּ זֶה הוּא עֵקֶר בַּחֲנֵינֵנוּ הַשְּׂרָאת
 הַשְּׁכִינָה, בַּחֲנֵינֵנוּ בְּנֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ,
 כְּשִׁישׁ בַּחֲנֵינֵנוּ יִרְאֶה בְּלֵב הָאָדָם אִזּוֹ שׁוֹרָה בְּתוֹכָם
 הַשְּׁכִינָה, וְהוּא בַּחֲנֵינֵנוּ בְּנֵן הַמִּקְדָּשׁ כְּמֵאֲמַר
 הַכְּתוּב (לעיל כה ט) וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכַּנְתִּי
 בְּתוֹכָם, מִלְּמַד שֶׁהַשְּׁכִינָה הִיְתָה שׁוֹרָה בְּתוֹךְ
 כָּל אֶחָד וְכוּ', הִינּוּ שֶׁזֶהוּ גּוֹפָא בַּחֲנֵינֵנוּ בְּנֵן
 הַמִּקְדָּשׁ, שִׁיחָהּ בַּחֲנֵינֵנוּ יִרְאֶה בְּלֵב הָאָדָם וְתִשְׁרָה
 בָּהֶם הַשְּׁכִינָה.

כשאין יראה מתגברים האמות

וכשנסתלק מֵהֶם חֵס וְשְׁלוֹם בַּחֲנֵינֵנוּ יִרְאֶה,
 נִסְתַּלַּק חֵס וְשְׁלוֹם הַשְּׁכִינָה וּבְנֵן
 הַמִּקְדָּשׁ וְנִתְגַּבְּרוּ הַגּוֹזִים. וְזֶהוּ שְׂאֲמַר הַכְּתוּב
 (תהלים כב ט) 'כִּי לֵה' הַמְּלוּכָה וּמִשָּׁל בְּגוֹיִם',
 פְּרוּשׁ כִּי לֵה' עֵקֶר הַמְּלוּכָה, הִינּוּ בַּחֲנֵינֵנוּ מְלֻכּוֹת,
 בַּחֲנֵינֵנוּ יִרְאֶה (וזהר ח"א קח.), וְאִם חֵס וְשְׁלוֹם
 לֹא, אִזּוֹ וּמִשָּׁל בְּגוֹיִם', אִזּוֹ עוֹשֶׂה הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא מִשָּׁל עַל יְדֵי הַגּוֹיִם, שְׂמִיכְרָחִים
 לְהַתִּירָא מִפְּנֵי הַגּוֹיִם שְׂמִתְגַּבְּרִים, וְאִזּוֹ עַל יְדֵי
 זֶה יִחְזְרוּ יִשְׂרָאֵל לְהַתִּירָא רַק מִפְּנֵי ה' וְיִבֵּא
 הַיִּרְאָה בְּלֵב יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי ה' וְהָדָר גְּאוּנוֹ,
 וְנַעֲשֶׂה בַּחֲנֵינֵנוּ פְּדוּת, וְיִפְדּוּ יִשְׂרָאֵל מִבֵּין הַגּוֹיִם
 וְיִבְנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וְזֶהוּ בַּחֲנֵינֵנוּ הָאֲפוּ"ד שֶׁהִיָּה
 עַל לֵב אֶתְרוֹן תְּמִיד, לְרַמֵּז שֶׁעַל יְדֵי גְדֻלַּת הַיִּרְאָה
 וּבַחֲנֵינֵנוּ הַשְּׂרָאת הַקְּדוּשָׁה שֶׁהִיָּה בְּלֵב אֶתְרוֹן,
 הִיָּה בַּחֲנֵינֵנוּ אֲפוּ"ד, בַּחֲנֵינֵנוּ פְּדוּת.

מתפללים שהלב יהיה דבוק בבחינת אמת

וזהו עֵקֶר עֲבוּדְתֵנוּ, לְטַהַר לְבָנּוּ שִׁיחָהּ
 בַּחֲנֵינֵנוּ לֵב, בַּחֲנֵינֵנוּ יִרְאֶה, בְּטַהֲרָה,

הרמז בלשון הפסוק | העבודה במדת העקשנות
וְזָהוּ כָּל מְרִים, כָּל מִינֵי מַעֲלוֹת וְהִרְמוֹת,
 תְּרוּמַת כֶּסֶף, שֶׁל כָּל מִינֵי כֹסֶף, וּנְחֹשֶׁת
 וּמַעֲלוֹת מִדַּת הַקְּטָנוּת, הֵבִיאוּ אֹת, רְצָה לוֹמַר
 הֵבִיאוּ מִדַּת 'רְצָה הַנִּקְרָא 'אֶת', לְזַה המַעֲלָה,
 וְאִז נַעֲשֶׂה זֶה הַמַּעֲלָה תְּרוּמַת ה'.

וְכָל אֲשֶׁר נִמְצָא אֹתוֹ עֲצֵי שֹׁטִים וְכוּ', דְּהֵנָּה
 הָאָדָם צָרִיף לְרַחוּק מִמִּדַּת עֲקָשׁוּת, רַק
 כִּנְגַד הַיָּצָר הָרַע צָרִיף לְהִיּוֹת עֲקָשָׁן גְּדוֹל, כְּמוֹ
 שֶׁנֶּאֱמַר 'אִם יִפְתּוּךָ חֲטָאִים אֶל תִּבְא' (משלי א
 ט, וּבְכָל מִינֵי פְתוּיִים מִחֻשְׁבַּת יָצָר הָרַע צָרִיף
 עֲקָשׁוֹת גְּדוֹל.

וְזָהוּ פְּרוּשׁ הַפְּסוּק 'לִכְבֵּ עֲקֹשׁ יְסוּר מִמִּנֵּי
 רַע לֹא אֲדַע' (תהלים קא ד), שֶׁהַתְּפִלָּל
 דוֹד הַמְּלַךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם שָׁלָא יִהְיֶה לִכְבֵּ
 עֲקֹשׁ רַק בְּאִפְּן 'רַע לֹא אֲדַע', רְצָה לוֹמַר
 שָׁלָא יִהְיֶה לוֹ יָצָר הָרַע, כְּמוֹ שֶׁקָּרָא הַשֵּׁם
 יִתְבַּרְךָ רַע 'כִּי יָצָר לִב הָאָדָם רַע מִנְעֲרִיו'
 (בראשית ח כא), וְאִם לֹא יִהְיֶה לוֹ יָצָר הָרַע
 כָּלֵל אִז לֹא עֲקֹשׁ יְסוּר מִמִּנֵּי - שָׁלָא
 יִהְיֶה עֲקָשָׁן כָּלֵל, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַז"ל (תענית
 כז) לְעוֹלָם יֵהָא אָדָם רַף כְּקִנְיָה וְאֵל יֵהָא
 קָשָׁה כְּאָרֶז.

וְזָהוּ שְׁאֵמַר וְכָל אֲשֶׁר נִמְצָא אֹתוֹ עֲצֵי שֹׁטִים,
 מִדַּת הָעֲקָשׁוֹת שֶׁקָּשָׁה כְּאָרֶז, לְמִלְאכַת
 הָעֲבֹדָה הֵבִיאוּ, רְצָה לוֹמַר עֲבַד בְּזָה הַשֵּׁם
 יִתְבַּרְךָ בְּמִדָּה זֹאת וְנִלְחַם עִם הַיָּצָר הָרַע
 בְּמִדָּה זֹאת:

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רְאוּ קָרָא ה' בְּשֵׁם
כַּעֲלָאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר לְמַטֵּה יְהוּדָה. וַיִּמְלֹא
אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחֻכְמָה בְּתַבּוּנָה וּבְדַעַת וּבְכָל
מְלָאכָה (לה ל-לא)

וְאֵל תַּתְּמָה אִיךְ הִתֵּר לָהֶם לְצִאת
 בַּחֲפוּזוֹן מִבֵּית מִדְרָשׁוֹ שֶׁל מֹשֶׁה,
 כִּי לִפִּי שֶׁהֲלָכוּ לָהֶבִיא גִּדְבָתָם לְמַשְׁכַּן
 וּלְקַיֵּם אֶת אֲשֶׁר צִוָּה לָהֶם מֹשֶׁה מִפִּי
 הַגְּבוּרָה, נִחְשְׁבָה הַיְצִיאָה מִבֵּית הַכְּנֶסֶת מִצִּוְה
 וּמִתֵּר לָהֶם לְרוּץ. וְנִיחָא נְמִי שָׁלָא מְצָאנוּ
 בְּשָׂאָר מְקוֹמוֹת שִׁוְדִיעֵנוּ הַכְּתוּב שִׁיִּצְאוּ בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל מִלִּפְנֵי מֹשֶׁה, דְּשָׁנִי הֵכָא שֶׁהִיָּתָה
 הַיְצִיאָה מִצִּוְה:

כָּל מְרִים תְּרוּמַת כֶּסֶף וּנְחֹשֶׁת הֵבִיאוּ אֹת תְּרוּמַת
ה' וְכָל אֲשֶׁר נִמְצָא אֹתוֹ עֲצֵי שֹׁטִים לְכָל מְלָאכַת
הָעֲבֹדָה הֵבִיאוּ (לה כד)

אֵרַח לְחַיִּים

בְּנֵי אֲבִרְהָם חַיִּים מְזוֹלֻטְשׁוּב זִיעִ"א
 עַל הָאָדָם לְעַבַד אֶת הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ כְּכֹל מִדּוֹתָיו
 וּמַעֲלוֹתָיו
נִרְאָה דְּרַמְזוּ בְּזָה דְּהָאָדָם צָרִיף לְעַבַד
 אֶת הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ בְּטוֹבוֹת שְׁנֵתָן
 לוֹ הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ, וּמִי שֶׁהוּא בְּעַל מַעֲלָה
 יִתְרָה צָרִיף לְעַבַד הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ בְּזָה, כְּמֵאֵמַר
 רַז"ל (ראה תוס' קידושין לא. ד"ה כבד) 'כְּבַד אֶת
 ה' מִהוֹנֵךְ' (משלי ג ט) אֶל תִּקְרִי מִהוֹנֵךְ
 אֶלָּא מִחוֹנֵךְ.

וְכֹן בְּכָל הַמַּעֲלוֹת שְׁנֵתָן לוֹ הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ,
 צָרִיף לְחַשֵּׁב שְׁנֵתָן לוֹ הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ
 זֶה הַמַּעֲלָה כְּדִי לְעַבַד אוֹתוֹ, כִּי 'כֹּל פֶּעַל
 ה' לְמַעֲנֵהוּ' (שם טז ד). וְאִךְ בְּמַעֲלַת מִדַּת
 הָעֲנָוָה צָרִיף לְרְאוֹת לְעַבַד הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ בְּזָה
 וְלִירָא מִמֶּנּוּ שַׁחַס וְשִׁלּוּם לֹא יִרְחִיק מִהַשֵּׁם
 יִתְבַּרְךָ עֲבוּר הַמַּעֲלָה אִם יִקַּח לְהִנָּאֵת גּוֹפּוֹ.
 וּלְשׁוֹן 'כֶּסֶף' כְּמוֹ 'נִכְסֵף נִכְסְפָת' (בראשית לא
 ל), וּנְחֹשֶׁת מוֹרָה עַל קְטָנוּת כְּמוֹ שְׁאִיתָא
 בְּדִהַר וְכוּ'.

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

העוסק בתורה לשמה כראוי וזכה ליריעתה בשלמות

בצלאל רומז על המחזיק בידי לומדי תורה, דרךשו רבותינו וזכרונם לברכה (פסחים גג.) דעתיד הקדוש ברוך הוא לעשות צל וחספה למחזיקים בידי לומדי תורה אצל בצלי תורה, שגאמר (קהלת ז יב) 'כי בצל החכמה בצל הפסוף. ופרשו המפרשים וזכרונם לברכה, דבאותו עולם גם המחזיקים ילמדו תורה, שלא יתבישו בין החכמים שיהיו הם קוראים ושונים ואלו דוממים, לפיכך גם הם יודעים תורה.

וזהו שאמר קרא ה' בשם בצלאל, קרי בה 'בצל אל', זה המחזיק בידי לומדי תורה שגאמר עליו 'כי בצל החכמה בצל הפסוף, והקריאה הזאת היא שגדלו הקדוש ברוך הוא באתו עולם ויעשה לו צל וחספה אצל לומדי תורה. בן אורי, שיהיה נהנה מאור השכינה. בן חור, שיהיה בן חורין ממלאך המות ומדינה של גיהנם.

למטה יהודה, שבאותו עולם נותן הודאות ותשבחות להקדוש ברוך הוא. זאת ועוד, וימלא אתו רוח אלהים בחכמה בתבונה ובדעת, אף על גב דלא למד בעולם הזה, באתו עולם ימלא אותו הקדוש ברוך הוא בחכמה בתבונה ובדעת ובכל מלאכת התורה כדי שלא יתביש בין החכמים, ועליו גאמר (ישעיה מ י) 'הנה שכרו אתו ופעלתו לפניו':

הצבאת אשר צבאו פתח אהל מועד (לח ח)

תולדות יעקב יוסף

רבי יעקב יוסף מפולנאה זיע"א

על ידי ראית חסרונות הזולת מכיר האדם בחסרונות עצמו

מבאר דוקא בבאם אל אהל מועד שנכנס בפנים, אז צריך לרחץ מן פניה חיצונית, ובפרט ידיהם ורגליהם, כמו שנתבאר טעמו במקום אחר כי רחיצת ידיהם הוא להסיר הגאונה, ורחיצת רגליהם להסיר מה שהרגל במדות רעות.

אמנם אם יאמר אדם שאינו צריך לרחץ כי הוא טהור בעיניו, כמו שכתבתי (פרשת בא) באור פסוק 'לא יראה לך חמץ' (שמות יג ז) 'שליך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים וכו' (פסחים ה:).

אמנם יש תקנה לזה, שכתבתי במקום אחר באור פסוק 'אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הציאן' (שה"ש א ח), דשמעתי בשם מורי זלה"ה באור משנה איזהו חכם הלומד מפל אדם (אבות פ"ד מ"א), על פי משל המסתכל במראה יודע חסרונו וכו', כף ברואה חסרון זולתו יודע שיש בו שמץ מנהו וכו', ודברי פי חכם חן וכו'.

ובזה יובן הפסוק ויעש כיור נחשת דהינו לרחצה, וקשה שמה יאמר שאין צריך לרחצה, ומשני דלכך נעשה כיור במראת הצבאת שסתכל במראה שרואה חסרון זולתו, אז ירגיש שחסרון זולתו יש בו בעצמו גם כן, ואז ידע שצריך לרחצה והבין:

ויעש את הכיור נחשת ואת כנו נחשת כמראת

פרשת פקודי

אלה פקודי המשכן (לח כא)

זרע קדש

רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א

יש להשתמש בזריזות בשעה שנצרך לה ובעצלות בשעה שנצרך לה, וכן בכל מדה ומדה

אלה פקודי המשכן, כי כתיב 'איפת צדק והין צדק יהיה לכם' (ויקרא יט לו), והם מדת הלח והקבש. והנה באדם יש מדות עצלות וזריזות, והם מצד לחות ויבשות שבאדם, שהלחות ממנו בא זריזות, ומצד יבשות בא כבדות ועצלות.

והנה יש ב' מיני יצר הרע, יש יצר הרע מצד הגבורה שמפתה לתאוות רעות, ומלהב לבו באש הגבורה והחמום להפאנה, שימחה ויחיש מעשהו, ויש להפוף, כשבא לעשות מצוה, מקררו ומביאו להתרשלות ועצבות, להיות שב ואל תעשה, וזהו שנאמר 'איפת צדק והין צדק כו'', ששני המדות זריזות ועצלות יהיה בצדק, הפוף מעצת היצר הרע הנ"ל, וידוע שכל מלאכת המשכן הכל רומז איף האדם יתקן איבריו בקדשה, וזהו שרמו כאן אלה פקודי המשכן ראשי תבות אפה וסופי תבות הין, מורה לתקון המדות על דרך הנ"ל:

אלה פקודי המשכן משכן העדת אשר פקד על פי משה (לח כא)

יודאים בשוה

רבי ראובן מ'ארנובצה זיע"א

עקר צווי המשכן היה כדי ללמד ממנו קל

וחמר שעל האדם לזכר עצמו להיות משכן להשם יתברך

אלה פקודי המשכן משכן העדת אשר פקד על פי משה. נראה לכאור כי נודע מה שאיתא בזהר הוכא במפרשים 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם' (שמות כח ה) 'שקאי על האדם עין שם, שדבר זה נלמד בקל וחסר, אם השם יתברך צוה לעשות משכן בציור עולמות עליונים כדי שישפן שכנתו בתוכו כמבאר לעיל פרשת ויקהל עין שם, מכל שפן האדם שנקרא עולם קטן ובו מצירים כל העולמות כמבאר בשל"ה ובספרי קדש וגם בו חלק אלקות, מכל שפן שמתאנה השם יתברך לשפן בתוכו אם מקדש ומטהר עצמו.

ואפשר לומר שזה היה פונת השם יתברך בצווי המשפן, כדי שילמד האדם קל וחסר וכין עצמו להיות משפן אליו יתברך שזה הוא עקר הפונה, וזהו שנאמר 'ויהי נעם ה' עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו' (תהלים ז יז) שזה אמר משה רבנו עליו השלום בגמר מלאכת המשפן כנודע.

ורצונו לומר, עקר הפונה שיהיה 'נעם ה' עלינו' שאנחנו נזפה להיות משפן אליו, ומעשה ידינו' שהוא מלאכת המשפן 'כוננה עלינו', היא העקר עלינו ודוק. וזהו שנאמר 'ועשו לי מקדש כפשוטו, אבל עקר הפונה 'ושכנתי בתוכם', שהם יהיו בעצמם המקדש, ובה מקדק שהתחיל ב'מקדש' לשון יחיד וסוים 'בתוכם' לשון רבים, והבן.

באור הפסוק על דרך הנ"ל

וזהו שנאמר אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פקד על פי משה כו', סרס המקרא ודרשהו, כאלו כתיב 'אלה פקודי המשפן אשר

דומיא דהנשמה דאין לה קיום בעולם הזה זולתי על ידי לבוש גוף זה שהוא גשמי, כף האותיות. ולכן צריך האדם לנהר מאד בקדשת האותיות בלמוד התורה ובתפלה, שידע שבדבר קדוש הוא עוסק, כדי שישמר משמרת הקדש בטהרה:

ואת האבנט שש משזר ותכלת וגו' (לט כט)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

באר הטעם שעבודת הכהונה נעשית דוקא על ידי לבישת כנד שיש בו כלאים

יש לעין, מאי טעמא אמרה תורה שעבודת הכהונה נעשית דוקא על ידי לבישת כנד שיש בו כלאים (כדאימא ביזמא סט. שהאבנט היה של כלאים. וראה רש"י ערכין ג:).

ויובן זה על פי המבאר בכח"י (ויקרא יט ט) בטעם וסוד אסור ששטגנו (על דרך הקבלה), ד'המעמיד תולדות למטה מין בשאינו מינו הרי זה גורם הפך השלום פי הוא מערבב הכחות העליונים ומבטל אותן ועוקר אותן ממנויים וכו' השנים הנולדים בעולם ראשונה (קנן והבל) היו כלאים, זה מצד הרוח הטובה וזה מצד הרוח הרעה ואנחנו נצטוינו להמשיך אחר הרוח הקדש ולהתרחק מן הרע שהוא מצד רוח השמאה על כן נאסר לנו הכלאים פי הוא חבור שני קצוות שהם שני הפכים וכו' אין חבורן עולה יפה וכו' נאסר לנו הבגדים וכו' לפי שהנולדים ראשונה קרפנס היה צמר ופשתים זה הביא הצמר וזה הביא הפשתים ולכן נאסר לנו חבור הצמר והפשתים יחדיו וכו' הלוכש בגד זה מערבב הכחות

פקד כו' משפן העדות, ורצונו לומר כי ישראל נקראים עדות על הדרך אמת עדי נאם ה' (ישעיה מג ט), ורצונו לומר עקר צווי מלאכת המשפן היה בשביל 'משפן העדות' – שישאל הנקראים עדות יהיה משפן לקדשתו ותפנה, ודוק היטב:

ואת האלף ושבע המאות וחמשה ושבעים עשה ויום לעמודים וצפה ראשיהם וגו' ונחשת התנופה שבעים ככר ואלפים וארבע מאות שקל

(לח כט)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

אותיות התורה כנגד אורות עליונים רוחניים ובהם סודות רבים

ואת האלף ושבע המאות וחמשה ושבעים עשה ויום לעמודים וצפה ראשיהם וחשק אתם. אפשר לרמוז, דצריך האדם להתבונן ולידע דאותיות התורה הם קדש קדשים למעלה, וכל אות ואת נבראו ממנה כמה עולמות, וכמה סודות באותיות התורה אשר אין כח באדם להשיג אחר מאלף מהם, וכמו שכתב בזהר הקדוש (ח"ג עג.). ודמות האותיות האלה של ספר התורה יש למעלה ברוחניות, וכל הצורפים של אלפ"א ביתול"ת וכל החשבונות היוצאים מהם, הכל יש כנגדו ברוחניות למעלה.

והנה האותיות, כשהאצילים המאציל העליון, בתחלה האצילים אור נעלם מאד שאין בו שום השגה, והורידם מדרגה אחר מדרגה והלבשה אחר הלבושה, עד שהתקינם למעלה דמות האותיות, והם אורות רוחניים, וכשנתנם לנו חזר והלבישם בלבוש גשמי,

אחת מהמדות, אלא שכל מדה מרַכַּבַת גם מהמדה ההפכית.

משל לדבר – משרי המלך, שכל אחד יש תפקיד מיוחד, שזה ודאי שרצון המלך הוא, שלא זו בלבד שכל שריו יעבדו יחד, באופן שיעבודתו של אחד לא תסתור לשליחותו של השני, אלא עוד זאת, שכל אחד (בתור תפקידו הפרטי) יסייע למלוי השליחות והתפקידים דעוד שרי המלך, שהרי כלם הם ממנים ושלוחים למלא את רצון המלך; אבל ביחד עם זה, כל אחד מהשרים צריך לפעל בתחום שלו דוקא, ולא להתערב בתחומו של חברו. וכאשר מתבטלים התחומים וההגבלות דשרי המלך, הרי זה הפך רצון המלך.

ולפי ההבדל בין שני באורים אלה בסוד אסור פלאים, יובן החלוק בטעם החר פלאים בציצית וכן בבגדי כהונה:

לפי אפן הא', שטעם אסור פלאים הוא מפני ערוב רוח הקדש ורוח הטמאה, הרי טעם החר פלאים בציצית ובמקדש הוא לפי ש'הקדשה כל כך גדולה שם עד שאין כח כלל לסטרא אחרא', והיני שבטל כח הסטרא אחרא שבפשותים (דקין).

מה שאין כן לפי האפן השני הנ"ל, זה שהתרו פלאים בציצית ובבית המקדש אינו רק לפי שהמדבר בעולם הקדשה (שהרי לפי באור זה, גם בעולם הקדשה אין לערבב כחות העליונים באפן של 'פלאים', כנ"ל), אלא לפי שבקדשה גופא הם ענין גבוה מאד, ויבמקום גבוה יוכלו להתחבר שני ההפכיים על דרך עושה שלום במרומו', מיכאל שר של

העליונים וכו'; ישראל הזָהרו מהחבור הזה שהם הפכים כדי להתרחק מרוח הטמאה ולהתקדש ברוח הקדש'.

ויש לומר, שבאריכות לשונו מרמז לשני אופנים בבאור אסור פלאים, שהוא 'חבור שני קצוות שהם שני הפכים וכו' אין תבונן עולה פה':

א, ערבוב 'רוח הטובה' עם 'רוח הרעה' (כמו קין והבל), ו'אנחנו נצטוונו להמשך אחר הרוח הקדש ולהתרחק מן הרע שהוא מצד רוח הטמאה'. ב, עצם ערבוב שני סוגי כחות העליונים הוא הפך הרצון.

ועל דרך מה שכתב הבח"י לפני זה (מהרמב"ן) בטעם אסור פלאים על דרך הפשט, 'כי כן יסד המלך יתעלה במעשה בראשית שיהיה כל אחד ואחד למינהו, ומי שהוא מרביע או מרביב שני מינין הרי הוא משנה ומכחיש מעשה בראשית שפתיב שם 'למינהו' והוא עושה הפך ה' שרצה להבדיל בין המינין' – על דרך זה הוא בסוד אסור פלאים, שהוא 'מערבב הכחות העליונים', דעצם ערבוב שני סוגי כחות עליונים הוא הפך הרצון.

ולפי באור זה צריך לומר, דהא דמצוינו שבקדשה ישנה 'הרפכה ומזיגות המדות זו בזו', אין זה כענין הפלאים, כי גדר הפלאים הוא כאשר מבטלים את ה'למינהו', שמערבבים שני מינים ביחד באפן שמתבטלות ההגבלות וההגדרות של המין, וכן בערבוב הכחות העליונים (הנגרם על ידי עשיית פלאים למטה), שנעשה ערבוב גמור באפן שהכח אינו פועל כפי תפקידו; מה שאין כן ענין הרפכת ומזיגת המדות אינו מבטל פעלת כל

נְהַרִין בְּאַנְפֵין דְּהוּא בַר נֶשׁ כּו', וְאִי קָיִמָא
בַר נֶשׁ כּו' וְאַנְפוֹי לֹא אַחֲזִיין כּו' הִנֵּה יָדַע
כְּהֵנָּא דְּהָא אִיהוּ תַּקִּיף מְצַחָא וּבְעֵי לְכַפְרָא
עֲלֵיהּ וְלִמְבַעֵי עֲלוּי רַחֲמִין, תַּקִּיפֵי מְצַחָא כּו'
כַּד הוּוּ מְסַתְּפֵלָן בְּהוּא צִיץ הוּוּ מִתְּכַרְן
לְבִייהוּ וּמְסַתְּפֵלָן בְּעוֹבְדֵיהוּ כּו' וְכָל מֵאן
דְּמְסַתְּפֵל בֵּיהּ הִנֵּה מְכַסִּיף בְּעוֹבְדוּי, עַד כָּאן
לְשׁוֹן קָדְשׁוֹ.

כֹּאשֶׁר אֵין לָנוּ צִיץ בְּפַעַל מִמֶּשׁ נִכְלַל הַכֹּל
בַּתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְיִסְתַּפֵּל בְּפִרְשַׁת צִיץ
יִתְכַסֶּף גַּם בֶּן יִתְחַבֵּר לְבִיהּ, שְׁפָל עֲנִינֵי עֲבֹדוֹת
בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נִכְלַל בַּתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, כְּמֵאמָרָם
ו"ל (מנחות קי.) הַעוֹסֵק בַּתּוֹרָת עוֹלָה כְּאֵלוֹ הַקָּרִיב
עוֹלָה.

כֵּן כָּל הָעֲנִינִים, כְּדִמְצִינוּ בַּמַּגֵּלָה (כח.) שְׁאָסוּר
לְהִסְתַּפֵּל בְּצֵלִים דְּמוֹת אָדָם רִשָׁע שְׁכָן אָמַר
אֱלִישֶׁע הַנְּבִיא לְיוֹרָם מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל 'לּוּלִי פְּנֵי
יְהוֹשֻׁפֵט וְגו' אִם אֲבִיט אֲלֵיךְ' (מלכים ב' ג יד),
כְּמוֹ שֶׁהִסְתַּפְּלוֹת רַע מִפְּגָיִם עֲנִינֵי בֶן הַסְּתַפְּלוֹת
בְּדָבָר טוֹב וּבַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה מִמְּשִׁיף אֹר אָמַתִּי
עָלוּ.

וּלְכֹךְ פָּרְשׁוּ הַפְּרָכֶת עַל גַּג הָאֵיצִטְבָּא כְּדֵאִיתָא
בְּשַׁקְלִים (פ"ח מ"ד) כְּדֵי שְׁיָרְאוּ הָעַם
אֶת מְלֹאכְתָּהּ שֶׁהוּא נֶאֱחָה, אֵין הַפְּנֹנָה יָפִי
גְּשָׁמִיּוֹת, רַק עַל יְדֵי הַבְּטָה בְּדָבָר קָדוֹשׁ
יִזְדַּבֵּף עֲנִינֵיהֶם, בֶּן בְּמִשְׁנֵה יוֹמָא (סח.) הַרְוֹאָה
כֵּהֵן גְּדוֹל כְּשֶׁהוּא קוֹרָא כּו', הַכֹּל כְּדֵי לְזַבֵּף
עֲנִינֵיהֶם, וְעַל יְדֵי זֶה יִזְכֶּה לְגַמֵּר חֲתִימָה טוֹבָה
בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים, דְּאִיתָא בְּרַש"י (במדבר טו לט)
עֵינָא וְלִבָּא תְּרֵי סְרוּרֵי עֲבָרָה, וְעַל בֶּן אַחַר
פְּטִירָה הַמְּשֻׁחִית מְשַׁבֵּר הָעֲנִינִים כְּדֵאִיתָא בְּזַהַר
הַקְּדוֹשׁ פְּקוּדֵי:

מֵיָם וּגְבַרְיָאֵל שֶׁר שֶׁל אֵשׁ וְאֵין מְכַבִּים זֶה
אֶת זֶה'.

דְּהַעֲנִין דְּעוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו אֵינוֹ מַצֵּד
'מִיכָאֵל' וְגַבְרִיאֵל' עֲצָמָם, דְּכִינֵן
שְׁהֶם הַפְּכִים, לְכֵן, אֶף עַל פִּי שְׁאֶפְשֵׁר לְהִיּוֹת
הַרְפָּכָה וּמִזִּיגָה בִּינֵיהֶם, מִכָּל מְקוֹם אִי אֶפְשֵׁר
לְהִיּוֹת (מַצֵּד עֲצָמָם) אַחֲדוֹת גְּמוּרָה בִּינֵיהֶם,
שְׁעֵשׂוּ כְּמוֹ מְצִיאוֹת אַחַת (כְּמוֹ שְׂאֵי אֶפְשֵׁר
לְחַבֵּר אֵשׁ וּמֵיָם יַחַד), אֲלֵא הַשְׁלוֹם הָאֲמַתִּי
בִּינֵיהֶם הוּא רַק כְּחַחוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
שֶׁהוּא יִתְבַּרֵּךְ שְׁלֹמְעֵלָה מְשַׁנֵּיהֶם, עוֹשֶׂה שְׁלוֹם
בִּינֵיהֶם.

וְדַגְמָא לְזֶה – מְשַׁרֵי הַמֶּלֶךְ כְּשֶׁהֶם עוֹמְדִים
לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ, שְׂאֵז לֹא נִרְגְּשַׁת מְצִיאוֹתָם
וְתַקְפָּם כָּלָל, כִּי אִם אֶף וְרַק מְצִיאוֹת הַמֶּלֶךְ,
וְלָכֵן עוֹמְדִים שָׁם בְּאַחֲדוֹת גְּמוּרָה בְּלִי כָּל
פְּרוּר בִּינֵיהֶם.

וְכֵן בְּעֲנֵין הַתֵּר כְּלָאִים בְּצִיּוּת וּבְבִית הַמִּקְדָּשׁ,
שְׁהֶם בְּחִינָה גְבוּהָה מְאֹד, עֲצָמוֹתוֹ וּמַהוּתוֹ
יִתְבַּרֵּךְ הַפְּשׁוּט בְּתַכְלִית הַפְּשִׁיטוּת, שְׁלֹכֵן
'יּוֹכְלוּ לְהִתְחַבֵּר שְׁנֵי הַהַפְּכִיִּים' (חל"ו עמ'
155 וְאֵילֶךְ):

וַיַּעֲשׂוּ אֶת צִיץ נֹזֵר הַקָּדָשׁ זֶהֱבָ טָהוֹר (לט ל)

שְׁפָתֵי צִדִּיק

רַבִּי פִּנְחָס מְנַחֵם מִפּוֹלֵץ זִיע"א

כָּל הַמְּסַתְּכֵל עַל הַצִּיץ הִיָּה מוֹתְבוּשׁ בַּמַּעֲשִׂי
וְחוֹזֵר בְּתִשׁוּבָה, וְעַכְשָׁו נִשְׁאֵר לְהִסְתַּכֵּל בַּתּוֹרָה
בְּפִרְשַׁת הַצִּיץ

בְּזַהַר הַקְּדוֹשׁ (ח"ב ריז:): 'וַיַּעֲשׂ אֶת צִיץ',
אֲמַאי אֶקְרִי צִיץ, אִסְתַּפְּלוּתָא וְכו',
וְאִי זַכָּאָה הִנֵּה הִהוּא דְּקָיִמָא קָמִיה אַנּוּן אַתְּנֵן
דְּמִתְקַנֵּן בֵּיהּ גּוֹ דְּהִבָּא הוּוּ בְּלִטִּין כּו' וְהוּוּ

לעשות המשכן ביותר פננות ויחודים ויותר קדושות עד אין שעור, והיו להם געגועים גדולים על מלאכת המשכן, ועל ידי ההשתוקקות והגעגועים האלה נחשב להם כאלו עשו מתחלה את המשכן פראוי וכנכון.

וכשראה משה רבנו עליו השלום זאת ברכם בשתי ברכות אלו: א, 'ומעשה ידינו כוננה עלינו' על מלאכת המשכן שנעשתה בפעל ממש, ב, 'ומעשה ידינו כוננהו' על הפעלה שנעשתה על ידי ההשתוקקות והגעגועים, שהיא היתה פעלה גדולה ומלאכה חדשה להמשכן. ועל כן כתוב בפסוק שתי פעמים והנה עשו אתה, כן עשו, לרמוז על שתי הפעלות למלאכת המשכן:

כי ענן ה' על המשכן יומם ואש תהיה לילה בו לעיני כל בית ישראל בכל מסעיהם (מ לה)

עֲטַרַת יְשׁוּעָה

רבי יהושע מדו"קוב זיע"א

בשעה שהצדיק דואג לעניני הדור ומדבר עם אנשים בענינים גשמיים נותן מסוה על הקדשה שבקרבו

הנה בעניני צדיקים וראשי הדור יש צדיק שיושב בהתבודדות ואינו משגיח על צרכי עולם הזה כל כך להתערב עם הבריות ופשוטי והמוני עם, וצדיק כזה אין צריך להתלבש עצמו כלל.

אולם יש צדיק הנקרא פּרנס הדור, אֲשֶׁר הָעַם נִהְיִים מִמֶּנּוּ עֹצֵה וְתוֹשִׁיָה, וְכֹל הַיּוֹם מִכְרַח לְדַבֵּר עִמָּהֶם בְּעִנְיֵי עוֹלָם הַזֶּה פִּי עַל פִּי יִצְאוּ וְעַל פִּי יָבֹאוּ בְּכֹל תְּהִלּוֹתֵיהֶם, עַל כֵּן מִכְרַח הוּא אֲזִי לְהִתְלַבֵּשׁ עִצְמוֹ וְלָשׁוּם מִסּוּהָ עַל הַקְּדוּשָׁה הַנִּתְלַבֵּשׁ בְּקִרְבּוֹ וּלְכַסְּהוּ לְמַעַן יוֹכֵל לִירֹד מִחֻשְׁבָּתוֹ אֲלֵיהֶם לְצָרְכֵיהֶם,

ויביאו את המשכן אל משה ונז' (לט לג)

לקוטי מוהר"ן

רבי נחמן ממנסלב זיע"א

צריך לקשר עצמו בתפלה לצדיק הדור

צריך כל אחד לכוון בתפלתו, שיקשר עצמו לצדיקים שבדור. כי כל צדיק שבדור הוא בחינת משה משיח, כמו שמצינו שהצדיקים קורין זה לזה משה, כמו 'משה שפיר קאמרת' (שבת קא: ועוד) ומשה זה בחינת משיח, כמו שכתוב (בראשית מט ט') 'עד כי יבא שילה', דא משה משיח (וזהו ח"א כה:).

וכל תפלה ותפלה שכל אחד מתפלל הוא בחינת איבר מהשכינה, שהם אברי המשכן, שאין שום אחד מיישראל יכול לאעלא שיפא בשיפא כל חד לדוכתיה אלא משה בלחוד, בשיביל זה צריך להביא ולקשר כל התפלות לצדיק הדור, כמו שכתוב ויביאו את המשכן אל משה. והוא יודע לאעלא שיפא בשיפא ולעשות אותה קומה שלמה, כמו שכתוב (שמות מ יח) 'ויקם משה את המשכן' (ח"א תורה ב):

וירא משה את המלאכה והנה עשו אתה כאשר צוה ה' בן עשו ויכרך אותם משה (אמר להם יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידכם, ויהי נעם ה' אלקינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו, רש"י) (לט מג)

מהרי"ד מבעלזא

רבי יששכר דב מבעלזא זיע"א

משה רבנו ברח את ישראל ברכה כפולה, הן על מעשה המשכן בפעל והן על השתוקקותם לבנותו בכונה שלמה

אחרי שגמרו ישראל מלאכת המשכן בפעל, התבוננו בענותנותם שהיו צריכים

בסופי תבות שקלים זכור שבגמטריא כמנן
 'צמלק', ובשני פרשיות פרה החדש שאחרי
 פורים מרמז בסופי תבות ש"ה, שמרמז
 להשה של הקרבן פסח שהיה מקחו בעשור
 החדש בשבת הגדול שיש אחר כך עוד
 ד' ימים לבקור הקרבן, וזה מרמז בש"ה
 שהוא נוטריקון שבת הגדול וגם נוטריקון
 ש'ער ה'תשובה.

והכנה זו מתחיל אחרי פורים בשני פרשיות
 פרה החדש שסופי תיבות שלהם
 ש"ה, וזה 'י'קחו להם ש'ה' (שמות יב ג), ש'קחו
 להם דבר זה ש'פתחו ש'ערי ה'תשובה ו'תחילו
 לבקר הקרבן – הינו שיבקרו בעצמם שיוכלו
 לקרב את עצמם להשם יתברך על ידי הכשר
 ולבון וזכוף קומת גופם שיהיה דגמת שעור
 קומה העליונה שמרמז בפסח במלאו, ועל ידי
 זה כמו שהיה אז הגאולה מגלות מצרים כמו
 כן נזכה גם היום לגאולה שלמה, כי בניסן
 נגאלו ובניסן עתידין להגאל (ר"ה יא), ש'יגאלנו
 השם יתברך גאלה שלמה בכלל ופרט ברוחניות
 וגשמיות בני חיי ומזוני ריחי במהרה בנימינו
 אמן:

ראש חודש ניסן

אמרי נעם

רבי מאיר מדו"קוב זיע"א

הצדיקים מרגישים הארת הפסח מיד בראש
 חודש ניסן

משה עומד בראש חודש ומזהיר על הפסח
 וכו' (פסחים ג:), לש צדיקים אשר תכף
 בראש חודש מרגישין הארת בחינת אם הבנים
 קדשת החג הבא, ונהו בראש חודש עומד
 ומזהיר על הפסח – מלשון זהר בהירות

וצדיק כזה הוא יכול להיות מנהיג הדור אשר
 יוציאם ואשר יביאם.

וזהו כי ענן ה' על המשכן יומם, הינו ביום
 בעת שמערב עם הבריות והיה מכסה
 בענן, אבל אש תהיה לילה בו, בחדרי משכבו
 ובעת שישב בלילה בהתבודדות אז תוקד בו
 אש הקדשה בלי מכסה ומלבוש כלל, ואם
 הוא בבחינה זו אז לעיני כל בית ישראל בכל
 מסעיהם, שיוכל להיות פרנס הדור אשר יוציאם
 ואשר יביאם בכל מסעיהם לתת להם הצטרכותם
 בכל ענינים:

פרשת החודש

מגן אברהם

רבי אברהם מטריסק זיע"א

קדם פסח יזכר כל קומת גופו מכל תאות
 גשמיות ומדות רעות | נמו פרשיות פרה
 והחדש

זאת תורת האדם – ש'זכף כל קומת גופו
 מכל התאוות הגשמיות ומכל המדות
 רעות ויתקן כל המדות עד שיהיה גופו בסוד
 המשכן והמקדש שיהיה השם יתברך שוכן
 בקרבו, כמו שכתוב 'ושכנתי בתוכם' (שמות כה
 ה) ודרשו רז"ל בתוך כל אחד ואחד, שיהיה
 קומת גופו נכלל בשעור קומה העליונה.

ובפרט היום קדם פסח, כי חג הפסח הוא
 גם כן בסוד שעור קומה העליונה
 וכו', לכן קדם חג הפסח צריך כל אחד ואחד
 לשוב בתשובה שלמה ולזכף קומת גופו שיהיה
 נכלל בשעור קומה העליונה.

כי בשני פרשיות שקלים זכור שקודם פורים
 היה העבודה על מחית צמלק, וזה מרמז

– הניצוצות קדושות – ממקום הקלפות והכניסום לגבול הקדושה, ועל זה רומז הפתוב 'ואחרי כן יצאו ברכש גדול וכו' (בראשית טו. ד.)

ונבוא אל באור דברי תנ"ל שהתחלנו בו. דהנה ביומי דניסן מתחילים הדשאים והענפים להצמיח, ואז הנפשות הרשעים הנדחות המה יציצו כעשב השדה בקרב הימים האלה מלבבלכים ומתדבקים בדשאים וכעשבים ובענפי האילנות כדי שיאכלם בעל חי, וכשיאכלו על ידי אדם כשר אז המה נתקנים על ידו ויוצאים מאפלה לאור גדול, וכן גם כן בכרחה זו שתקנו תנ"ל, אם כווננו לתקן אותם אז המה יעלו בפה ה' ותמצאנו מנוחה בכח הכרחה זו וכו'.

חשבון הנפש הראוי בימי ניסן
ומה מאד תאונן אדם חי גבר על חטאיו בשומו על לבו כמה גורם האדם לנפשו בחטאו, כי גורם שנפשו תהא נעה ונדה ודחה, וגורם לעצר בעד נפשו מלעלות ולראות את פני האדון ה' צבאות אביו שבשמים, וכאשר ישים זאת אל לבו אז יפנע לכוו הערל ויתמרמר בככי לאמר מדוע ככה עשיתי, כל כך אשמות ומעילות אשר מעלתי בקדשי שמים, ומה אעשה כי יקום אל וכי יפקדנו מה אשיכנו.

וביותר צריך האדם בקרב הימים האלה – מי ניסן – להתעורר מתרדמתו ולהיות ביראת ה', כי קול התורה נשמע בארצנו, ועת הזמיר הגיע לומר העריצים ולבער הקוצים – החמץ הפנימי והחיצון, אשר לא ישאר ממנו מאומה בכל יראה וכל ימצא, ומורא שמים יעלה על ראשו לבדק בחורין ובסדקין מאשר חטא על הנפש, וירבה בתורה

המחין, להרגיש תכף בראש חדש בהירות הקדש:

ברכת האילנות

אמרי יהושע

רבי יהושע אשר מפוריסוב זיע"א

באור ענין ברכת האילנות | עלית ניצוצות הקדשה בימי חדש ניסן

איתא בגמרא (ברכות מג:) אמר רב יהודה, האי מאן דנפק ביומי ניסן וחיזי אילני המלבלבי אומר ברוך שלא חסר מעולמו פלום, וכרא בו בריות טובות ואילנות טובות, להתנאות בקו בני אדם.

להכין דבריהם הקדושים הללו והרומז בהם מרמיזות פנימיות דחכמת התורה הקדושה, נראה על פי מה שנודע לכל רואי כתבי הארז"ל וישאר חכמי האמת וכו', כי ענין גלות מצרים היה כדי להוציא ולברר ניצוצות הקדושים שנתערבו בתוף הקלפות מחמת חטא האדם הראשון, ואין קץ ושיעור להנשמות והניצוצות קדושות המפזרים בדרצ"מ.

וזהו גם כן עקר כח התפלה אשר נתקן בכל יום, להעלות ברוחי הניצוצות קדושות מתוף הקלפות לתקנם ולהחזירם להקדשה, כי הנשמה אשר נתערבה בין הקלפות צריכה כמה גלגולים להסיר חלאתה וזהמיתה ממנה.

ובני ישראל שהיו אז במצרים היו הדור דעה שעמדו בהר סיני לקבל התורה וכו' לראית השכינה הקדושה פנים בפנים, ובסיוע משה רבנו עליו השלום בשלו כל הכחות טמאה והעלו הרבה נשמות והוציאו יקר מזולל

עוֹשֶׂה לְמַעַן קִדְשֵׁת שַׁבָּת, גַּם אֲכִילָתוֹ וְשִׁתְּיָתוֹ
בְּחֹל כְּמוֹ כֵּן בְּקִדְשָׁה וְשִׁהְרָה.

וְכֵן הַתְּפִלָּה וְהַתּוֹרָה מִשַּׁבֵּת מִתְּבַרְכִּין מִמֶּנּוּ
תּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה בְּחֹל, וְכֹאֲשֶׁר הַתּוֹרָה
וְהַתְּפִלָּה בְּהַתְּלַהֲבוֹת שִׁמְחָה גְדוֹלָה בְּשַׁבָּת, בְּכַח
קִדְשָׁה זֹאת בְּנִקְל יָכוֹל לְהַתְּפַלֵּל וְלִלְמַד בֵּימֵי
הַחֹל גַּם כֵּן בְּהַתְּלַהֲבוֹת בְּשִׁמְחָה גְדוֹלָה, וּגְדוֹלָה
מִזֵּו אֲשֶׁר כָּל הַדְּבָרִים תְּלוּיִן בּוֹ הוּא, כֹּאֲשֶׁר
אָדָם מְשַׁמֵּר מִחֻשְׁבָּתוֹ מִדְּבָרֵי הַבָּאֵי וּמִקִּדְשׁ
וּמִטְהָר מִחֻשְׁבָּתוֹ רַק לְחֹשֵׁב דְּבָרִים קְדוּשִׁים
בְּשַׁבָּת, אֲזִי מִחֻשְׁבָּתוֹ טְהוֹרָה וְכוֹרָה בְּקִדְשָׁה
יִתְרָה גַּם בֵּימֵי הַחֹל:

אוֹר גְּבוּז

רַבֵּי שְׁלוֹם מְשֻׁאֵץ זִיע"א

הַדְּבָקוֹת הַרְאוּיָה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת | קִדְשֵׁת הַשַּׁבָּת
מִסִּיעַת לְמִלְאכַת יְמֵי הַשְּׁבוּעָה

וַיִּקְהַל מֹשֶׁה כֹּה־ שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלֹאכֶה.
פְּרוּשׁ, לֹא אָמַר תַּעֲשֶׂה בְּפִתְחָה, אֲלֵא
תַעֲשֶׂה בְּצִירֵי, וּפְרוּשׁוֹ כְּמוֹ תַעֲשֶׂה מֵאֲלֵיָהּ, כִּי
הַצְּדִיק כִּשְׁהוּא בְּדָבָקוֹת עֲצוּם וּבִפְרֻט בְּיוֹם
הַשַּׁבָּת, שֶׁהָרִי גָאָמַר יִזְכּוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת^{(שְׁמוֹת}
^{כ ט),} וְהֵלֵא מִצְוֹת עֲשֶׂה לְזִכֹּר בְּכָל יוֹם אֶת
הַשַּׁבָּת, כָּל שֶׁכֵּן וְקָל וְחֹמֶר בְּשַׁבָּת עֲצֻמוֹ שְׁרָאוּי
לְזִכֹּר בְּכָל רִגְעַ אֶת הַשַּׁבָּת, וַיִּהְיֶה אֵימַת שַׁבָּת
עָלָיו, עַל יְדֵי זֶה גֹוֶרֶם שְׁמֵלֵאכְתּוֹ נַעֲשִׂית כָּל
יְמֵי הַשְּׁבוּעָה מֵאֲלֵיָהּ, כְּמוֹ שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
הַכְּתִיב בַּתּוֹרָה 'אֲשֶׁר בְּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת'^{(בְּרֵאשִׁית}
^{ב א),} דִּהְיִינוּ שֶׁהִטְבַּע עוֹשֶׂה כָּל דְּבָר מֵאֲלֵיָהּ,
עַל יְדֵי בְּרִיאָה הַרְאֵשׁוֹנָה נִמְשָׁף וְנִתְהַוָּה הַכָּל
זֶה מִזֶּה בְּלִי שׁוּם מַעֲשֶׂה כּוֹי.

בְּאוֹר הַפְּסוּק 'שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלֹאכֶה' עַל
דֶּרֶךְ הַנ"ל

וְזָהוּ שְׁנֵאֵמַר אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת
אֵתָם, פְּרוּשׁ כָּל כֶּף תִּקְדְּשׁוּ מִחֻשְׁבוֹתֵיכֶם

וּבְמִצְוֹת, כִּי עַת לְחַנְּנָה כִּי בָּא מוֹעֵד, דִּהְיִמִּים
הָאֵלוֹ גֹוֶרֶמִים לְהַעֲבִיר גְּלוּלִים מִן הָאָרֶץ וּלְבַעַר
כָּל מִינֵי טְמֵאוֹת וְרַעוֹת מִן הָעוֹלָם, כִּפְדוּעַ בְּכָל
סְפָרֵי חֻכְמֵי הָאָמֶת (לַחֹדֶשׁ נִיסָן):

שַׁבַּת קוֹדֶשׁ

אוֹר הַתּוֹרָה

רַבֵּי שְׁלוֹם תְּאוּמִים זִיע"א

קִדְשֵׁת הַתְּפִלָּה וְהַתּוֹרָה שֶׁל שַׁבַּת קִדְשׁ מִשְׁפִּיעָה
עַל הַתְּפִלָּה וְהַתּוֹרָה שֶׁל יְמֵי הַחֹל

הַשַּׁבָּת הוּא שְׁרֵשׁ יְסוֹד הַתְּפִלָּה, כִּי הַתְּפִלָּה
וְצְלוֹתָא נִשְׁאַכַת מִקִּדְשֵׁת שַׁבָּת, וּמִי
שֶׁמִּקְדֵּשׁ עֲצֻמוֹ בְּקִדְשֵׁת שַׁבָּת לִפִּי כַח זֶה יִהְיִין
לִיָּה צְלוֹתָא בֵּימֵי הַחֹל, כִּפִּי שֶׁמִּתְּלַבֵּשׁ עֲצֻמוֹ
בְּקִדְשֵׁת שַׁבָּת בְּקִדְשָׁה יָכוֹל לְהוֹרִיד הַשְּׁפָעוֹת
טוֹבוֹת וּלְבַטֵּל גְּדוּרוֹת בְּתַפְלָתוֹ בֵּימֵי הַחֹל, וּמַעֲתָה
מֵה שְׁאֲמָרוֹ ו'ל' (זוֹהַר ח"ב ע"ג): שְׁיִמֵּי הַחֹל
מִתְּבַרְכִּין מִשַּׁבָּת כְּעִנְיָן וְכָל שִׁית יִמִּין מַגִּיָּה
מִתְּבַרְכִּין, יֵשׁ בְּכָלֵל זֶה גַּם הַתְּפִלָּה שֶׁמִּתְבַּרְכַּת
מִשַּׁבָּת.

וְלַהֲבִין מְעַט יוֹתֵר, כִּי שַׁבָּת הוּא יוֹד יַחֲדוּ
הָעוֹלָמוֹת, וְגַם עֶקֶר הַתְּפִלָּה הוּא
בְּמִרְגָּה זֹאת לְהַעֲלוֹת עֲצֻמוֹ בְּעוֹלָמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים
בְּתַפְלָתוֹ בְּסוֹד הַיַּחֲדוּ, וְשֵׁם נִמְתְּקִין כָּל הַדִּינִים.
וְאִם כֵּן כִּפִּי הַעֲלָאָת עֲצֻמוֹ לְהַתְּיַחֵד בְּיַחֲדוּ
שַׁבָּת, כְּמוֹ כֵּן יָכוֹל לְהַעֲלוֹת עֲצֻמוֹ בְּיַחֲדוּ
הַתְּפִלָּה בֵּימֵי הַחֹל.

גַּם כָּל הַדְּבָרִים שְׁאָדָם עוֹשֶׂה בְּשַׁבָּת נַעֲשֶׂה
רְשָׁם בְּרָכָה עַל יְמֵי הַחֹל לַעֲשׂוֹת כְּמוֹהוּ,
אִם אָדָם מְדַבֵּר דְּבָרִים קְדוּשִׁים בְּשַׁבָּת וּמוֹנֵעַ
עֲצֻמוֹ מִדְּבָרִים בְּטָלִים, אֲזִי הוּא מִקְדֵּשׁ הַדְּבָר
גַּם עַל יְמֵי הַחֹל שֶׁמִּתְבַּרְכַּת לְדַבֵּר דְּבָרִים קְדוּשִׁים
מִחֲמַת הַתְּקַדְּשׁוֹת הַדְּבָרִים בְּשַׁבָּת, וְכֵן הָאוֹכֵל
וְהַשׁוֹתֵה וְשֹׁאֵר צָרְכֵי עִנְיָנָיו גּוֹף וְהַכָּל הוּא

התורה שפלה שמותיו ותכונות הנארגים על שם הַהוֹנִי"ה בְרוּךְ הוּא, וְתָהִיוּ מַעֲלִים הַדְּבוּרִים הַהֵם, פְּרוּשׁ הַתּוֹרָה הַנִּלְמָדָת בַּשָּׁבָת, עַד שֶׁבִתּוֹן לֵה, פְּרוּשׁ תָּהִיוּ מְכוּוָּנִים בְּכוּוֹנוֹתֵיכֶם שֶׁהַכֹּל וְכָל הַדְּבוּר שֶׁהֵם כָּל הָעוֹלָמוֹת וְכָל הַמְּצִיאוֹת הֵם כְּאֵן וְאָפֶס לְגַבֵּי הַמַּחְשָׁבָה שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשִׁכְיִיתִיהָ, שֶׁהוּא שֶׁבִתּוֹן לֵה. עַל כֵּן כָּל הָעוֹשָׂה בּוֹ מְלָאכָה, שֶׁהוּא עֶסֶק עֲנָן חִיצוֹנִי, יוֹמֵת, כִּי מַחֲלֵל שָׁבָת בְּהַכְנִיס מַעוֹלִם חוּל חִיצוֹנִי בַּחֲלָל הַמְּקוֹם הַקְּדוּשׁ הָעֲלִיּוֹן כּוּ׃

וְדַבְּקוֹתְכֶם לְמוֹד הַתּוֹרָה בְּיוֹם הַשָּׁבָת, עַד שֶׁתִּגְרְמוּ כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה, שֶׁהַמְּלָאכָה וּפְעֻלָּה חִיצוֹנִית תַּעֲשֶׂה מֵאַלְיָה, עַל יְדֵי קִבְלַת עַל תּוֹרָה בַּשָּׁבָת, יִהְיוּ מַעֲבִירִין מִכֶּם עַל דְּרָף אֶרֶץ וּמְלָאכָה. וְכָל זֶה עַל יְדֵי וּבִיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, שֶׁהוּא הַשָּׁבָת, יִהְיֶה לְכֶם קֹדֶשׁ.

וּמֵהוּ הַקְּדוּשָׁה שֶׁתִּקְדְּשׁוּ עִצְמְכֶם בַּשָּׁבָת, הוּא קְדוּשׁ כָּל הַדְּבוּרִים וְעֶסֶק הַתּוֹרָה, וְזֶהוּ שְׁנֵאָמַר שֶׁבִתּוֹן לֵה, פְּרוּשׁ שָׁבָת הוּא שְׁמָא דְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא הוּא

אוצרות גאוני הדורות

בַּמִּשְׁכָּן הַדּוֹחוֹת אֶת הַשָּׁבָת, וְיִשְׁנֶן אַחֲרוֹת אֲשֶׁר אֵינֶן דּוֹחוֹת אֶת הַשָּׁבָת. וְכִשֶּׁם שֶׁמְצִינּוּ בְּגִמ' בַּיְצָה (כח): לְגַבֵּי יוֹם טוֹב, שֵׁישׁ חֲלוּק בֵּין מְלָאכּוֹת הַמַּתְרוֹת בּוֹ, לְמְלָאכּוֹת הָאֶסּוּרוֹת בּוֹ.

לְפִיכֵן, הַקְּדִים הַפְּסוּק אֶת אֲזַהֲרַת שָׁבָת לְצוּוִי מְלָאכּת הַמִּשְׁכָּן, לְלַמְדֵנוּ, כִּי כָּל מְלָאכּוֹת בְּנֵית הַמִּשְׁכָּן אֵינֶן דּוֹחוֹת אֶת הַשָּׁבָת. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ולבש הפנה

כִּי חַיִּים יְהוֹשִׁיעַ אֲלַעֲזֵר הַפֶּהוּ חֲמִצֵי זַ"ל כִּשְׁבַת צְרִיף לִשְׁכוֹת גַּם מִמְּלָאכָה וְגַם מִדְּבוּרֵי חוּל יֵשׁ לְדַקְדַק, מִדּוּעַ כָּפַל וְאָמַר "שֶׁבִתּוֹן לֵה" וְהִיָּה דִי לּוֹמַר "שָׁבָת לֵה".

וְהִנֵּה, אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ (ע"י מְכִילֵתא דְרַבֵּי יִשְׁמַעֲל מִסְכְּתא דְשַׁבְתָּא' פ' א, וּבְתו"ש שְׁמוֹת לֵא, ג), כִּי מִהַפְּסוּק "אֶת שְׁבִתִּי תִשְׁמְרוּ" (שְׁמוֹת לֵא, ג)

שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבִיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לְכֶם קֹדֶשׁ שֶׁבִתּוֹן לֵה' (לֵה ב)

מירא דכיא

רבי מסעוד אלפסי זצ"ל

בנית המשכן אינה דוחה את השבת

כתב רש"י, 'הקדים להם אזהרת שבת לצווי מלאכת המשכן, לומר שאינה דוחה את השבת'. ויש לתמה, הלא כבר נאמר "אף את שבתתי תשמרו" (שמות לא, ג), ופרש רש"י שם, שְׁבָאָה תַבַּת "אף" לַמְּעַט, שְׁאֵין שָׁבָת נִדְחִית מִפְּנֵי מְלָאכּת הַמִּשְׁכָּן, וְאֵם כֵּן לְשֵׁם מֵה הַצֵּרֶף הַכְּתוּב לְחֹזֵר עַל צוּוִי זֶה.

אלא, שאם לא היה הכתוב מקדים את השבת למשכן, היה מקום לומר שיש סתירה בין הפסוקים, כי מתבת "אף", לומדים שאין בנית המשכן דוחה את השבת. ומנגד, מאחר הנפרת השבת עד לאחר צווי המשכן, היה משתמע ששבת נדחית מפני בנית המשכן. והיינו עלולים לטעות, ולומר כי ישנן מלאכות

פרשת ויקהל

מן הנשים ינות ושמנים וסלתות, כי דברים אלו דרך הבעל להתעסק בהם, וחוששים שהאשה מוכרת שלא מדעת הבעל. עם זאת, מתר לקנות מהן כלי צמר וכלי פשתן, מפנין שדרך הנשים להתעסק בהם וגם מצוי שהן מוכרות צמר ופשתן, הרי שמן הסתם האשה מוכרת בידיעת בעלה.

ובזה יובן, כי מאחר שהביאו הנשים את תכשיטיהן, הנה מקום שלא לקבל מהן, משום שיש לחוש שנתנתן אינה מדעת הבעל. לכן, הודיעה התורה שהאנשים באו יחד עם הנשים, להורות כי הנתינה היא מדעת הבעל ומתן לקבל מהן בלי שום חשש. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

כל מרים תרומת כסף ונחשת הביאו את תרומת ה' וכל אשר נמצא אתו עצי שטים לכל מלאכת העבודה הביאו (לה כד)

רב יוסף

רבי יוסף קצבי זצ"ל

החלוק בין תרומת הזהב והכסף לבין נדבת עצי שטים

יש לדרגת בכתוב הנזכר באמרו 'כל מרים תרומת כסף' וכו', דלמה הפסיק הפתוב בין 'מרים כסף ונחשת' וכתב 'הביאו את תרומת ה'', וחרז ואמר 'וכל אשר נמצא אתו עצי שטים', ליערבינהו וליתינהו 'כל מרים תרומת כסף ונחשת ועצי שטים הביאו'. ועוד מאי טעמא נקט בכסף ונחשת לשון 'מרים', ובעצי שטים אמר 'אשר נמצא אתו'.

ועוד האי לכל מלאכת העבודה הני פלשון יתר, דהא לעיל (פסוק כא) כבר אמר

נלמד לאסר אף אמירה לגוי שיעשה מלאכה בשבת, אף שאינו עושה מלאכה זולת דבור בעלמא. ובאר רבי שכנא, הובאו דבריו בספר 'פנינים יקרים' (פר' ויקהל), כי עם היות שבאר ה' את העולם במאמר פיו, כמו שנאמר "בדבר ה' שמים נעשו" (תהלים לג, ו), הרי ששבתת ה' ממלאכה ביום השבת, היא שבתה מדבור. וממילא, מה שאמר הפתוב "את שבתתי תשמרו" פנתו, את השבת שלי תשמרו, וכמו ששבתתי בשבת היתה שבתה מדבור, כך אתם תשבתו מדבור בשבת, ולא תאמרו לגוי לעשות מלאכה.

ומעתה, יש לבאר שהפתוב בא לרמוז ששמירת השבת תתקיים על ידי שתי שבתות. השבתה הראשונה, היא שבתה ממלאכה, וזה אמרו "וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת" שחזר על "ששת ימים תעשה מלאכה". והשבתה השנייה, היא שבתה מדבור האסור, וזהו אמרו "שבתון לה", והינו שפשם שה' שבת מדבור המביא לידי מלאכה, כך יש לנו לשבת מדבור המביא לידי מלאכה, דהינו אמירה לגוי. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ויבאו האנשים על הנשים כל נדיב לב הביאו חח ונזם וטבעת וכומז כל כלי זהב (לה כב)

ברכת אליהו

רבי אליהו דוויק הפנה זצ"ל

מדוע באו האנשים יחד עם הנשים

פרש רש"י, 'עם הנשים וסמוכים להם', וצריך להבין מה הצורך להשמיענו שהאנשים באו יחד עם הנשים. ויש להקדים את דברי הגמרא בבבא קמא (קט"ו), שאף שאסור לקנות

זֶה לֹא הָיוּ מוֹלִיכִים עֲצֵי שֵׁטִים לַמִּדְבָּר צִיָּה, וְעַל זֶה אָמַר שְׂכַל אֲשֶׁר נִמְצָא אֹתוֹ עֲצֵי שֵׁטִים לֹא הֵבִיאוּ לְצָרְפוֹ, רַק לַמְּלֹאכֶת הָעֲבוּדָה הֵבִיאוּ וְעַל דַּעַת כֵּן הוֹצִיאֵמוֹ.

וְעַל דִּרְגָה הַרְמֵז יֵשׁ לַפֶּרֶשׁ עַל פִּי מַה שֶּׁאָמְרוּ בַּמִּדְבָּר (ב"ר טו א), לֹא הָיָה כְּדָאִי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּאֲרָזִים, וְלֹא נִבְרָאוּ אֱלָא בְּשִׁבִיל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְזֶה מְרִמְזוֹ וְכֹל אֲשֶׁר נִמְצָא אֹתוֹ עֲצֵי שֵׁטִים לְכֹל מְלֹאכֶת הָעֲבוּדָה, שְׂכַל מִי שֶׁנִּמְצָא בְּיָדוֹ עֲצֵי שֵׁטִים בְּעוֹלָם לֹא נִבְרָאוּ רַק לַמְּלֹאכֶת הָעֲבוּדָה, וְזוּלַת זֶה לֹא הָיָה הַעוֹלָם רְאוּי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּאֲרָזִים.

בְּן אִישׁ חַי

רַבִּי יוֹסֵף חַיִּים ב"ר אֱלִיָּהוּ זצ"ל שְׂכַרְם שֶׁל בְּעֵלֵי שֵׁטִים כְּמִי שֶׁהִתְנַדְּבוּ כֹל מְלֹאכֶת הַמִּשְׁכָּן מִפֶּאֶת גְּדֹל טַרְחַתָּם **יֵשׁ** לְדַקְדָּק לְמַה עָשָׂה לְעֲצֵי שֵׁטִים חֲלוּקָה בַּפְּנֵי עֲצָמוֹ, וְהָיָה לִיָּה לֹמֵר מִעֲקָרָא 'כֹּל מְרִים כְּסָף וְנִחַשְׁתָּ וְעֲצֵי שֵׁטִים', וְעוֹד לְמַה שֶּׁנָּה חֲלֻשׁוֹן בְּסוּף הַפְּסוּק מִמָּה שֶׁאָמַר לְעִיל.

וְנִרְאָה לִי בַס"ד, דְּאָמְרוּ רַז"ל (תַּנְחוּמָא תְּרוּמָה ט) מִנֵּינן לָהֶם עֲצֵי שֵׁטִים בַּמִּדְבָּר, אֱלָא יַעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה צָוָה אוֹתָם שִׁישְׁתְּלוּ עֲצֵי שֵׁטִים בְּאֲרָץ גִּשְׁוֹן, וַיִּטְלוּם עִמָּהֶם בִּיצִיאָתָם מִמִּצְרַיִם. וְלִפִּי זֶה בְּנֵי אָדָם שֶׁהֵבִיאוּ עֲצֵי שֵׁטִים אֲשֶׁר הוֹצִיאֵמוֹ עִמָּהֶם מִמִּצְרַיִם, הָיָה לָהֶם יְגִיעָה גְּדוּלָה בְּטִלְטוּלָם בְּדִרְגָה מְאֹה יְדוּת עַל טִלְטוּל כְּסָף וְזָהָב וְנִחַשְׁתָּ, וּמֵאֲחֵר דְּבַעֲלֵי עֲצֵי שֵׁטִים טָרְחוּ מְאֹד הַעֲלָה עֲלֵיהֶם הַקַּב"ה כְּאֵלוֹ כֹּל מְלֹאכֶת הָעֲבוּדָה כְּלָה כְּסָף וְזָהָב וַיִּשְׁאָר מִיָּנִים, הַכֹּל הֵבִיאוּ הֵם, וְנִמְצָא שְׂכָרָן גְּדוֹל מְאֹד.

הֵבִיאוּ לַמְּלֹאכֶת אֶהֱל מוֹעֵד בְּדִרְגָה כָּלָל, לְמַה חֲזוֹר וְאָמַר 'לְכֹל מְלֹאכֶת' וְכוּ', וְאִם רָצָה לְחַזֵּר וְלֹמַר עַל כֹּל פֶּרֶט וּפְרֶט, לְמַה בְּכֹל הַקּוֹדְמִים לֹא כָּתַב כְּלוּם כִּי אִם בְּעֲצֵי שֵׁטִים, הֲלֹא דָבָר הוּא.

וְנִרְאָה דְּיוֹכֵן עִם מַה שֶּׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל בַּתַּנְחוּמָא (תְּרוּמָה ט), מֵאִין הָיוּ לָהֶם עֲצֵי שֵׁטִים בַּמִּדְבָּר, אֱלָא צָפָה יַעֲקֹב אָבִינוּ בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁעֲתִידִין יִשְׂרָאֵל לְבָנוֹת מִשְׁכָּן בַּמִּדְבָּר, וְהֵבִיאוּ אֲרָזִים לְמִצְרַיִם וַיִּטְעֵם, וְצִוָּה לְבָנָיו לְטָלֵם עִמָּהֶם כְּשִׁיצִאוּ מִמִּצְרַיִם, ע"כ. וְלִכֵּן כָּתַב כֹּל מְרִים תְּרוּמַת כְּסָף וְנִחַשְׁתָּ, רוּצָה לֹמַר דְּדוּקָא בְּכֶסֶף וְנִחַשְׁתָּ הִיָּה 'תְּרוּמָה', הַפֶּרֶשָׁה אֲשֶׁר יִפְרִישׁוּ מִמְּמוֹנָם נְדָבָה, וְלֹא כֹל מְמוֹנָם.

לֹא כֵּן בְּעֲצֵי שֵׁטִים, דְּכֹלִי הַנִּמְצָא אֹתָם לְכֹל מְלֹאכֶת הָעֲבוּדָה הֵבִיאוּ, כְּלֹמֵר מִעֲקָרָא הֵבִיאוּ אוֹתָן מִמִּצְרַיִם לְכֹל מְלֹאכֶת הָעֲבוּדָה, וְלֹא לְהַנּוֹת מִהֵן נִתְּנוּ, כִּי בְּלֵן קִדְשׁ לַה' הָיוּ, שֶׁנִּטְעַן אָבִינוּ הַזֶּקֶן לְשֵׁם הַקֹּדֶשׁ וְהָיוּ קִדְשׁ, וּבְיָדָאֵי שְׁלֹא הָיָה בָּהֶם שׁוֹם תְּפִיסַת יָד לְמַעוֹל מִעַל בָּהֶם ח"ו, אֱלָא הָיוּ נְכוּנִים לַמְּלֹאכֶת ה'.

(דרוש א)

אֲרָץ הַמִּדְבָּה

רַבִּי מֵאִיר לִיבוֹשׁ ב"ר יְחִיאֵל מִיבֵל זצ"ל - הַמְּלַבֵּי"ם

כְּרִיאַת עֲצֵי שֵׁטִים וְהַכָּאָתָם לַמִּדְבָּר רַק בְּשִׁבִיל בְּנֵי הַמִּשְׁכָּן **יֵשׁ** לְדַקְדָּק דְּלִמְעַלָּה אֵינּוּ אוֹמַר 'עֲצֵי שֵׁטִים לַמְּלֹאכֶת עֲבוּדָה' עַד כָּאֵן. וְנִרְאָה עַל פִּי מַה שֶּׁכָּתְבוּ (ב"ר צד ד) דְּעֲצֵי שֵׁטִים הוֹבִיל עִמּוֹ יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם וּמִשָּׁם לְקַחוּם. וְאִם כֵּן לֹא הָיָה צָרִיף לָהֶם רַק מִשׁוּם בְּנֵי בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְזוּלַת

פרשת ויקהל

חשקה נפשו לעשות מלאכת המשכן
כָּכַר דְּקָדְקוּ עַל כָּפֶל הַלְשׁוֹן. וּנְרָאָה לִי כִי
 בְּאֵמֶת לֹא הָיוּ מְלַמְּדֵי מְלֹאכָה כָּלֵל,
 וְלֹא הָיוּ יוֹדְעִים אוֹתָהּ, רַק ה' נָתַן בְּלִבָּם חֲכָמַת
 מְלֹאכֶת חֶרֶשׁ וְחָשָׁב.

וּכְכָר אָמְרוּ (שבת קד.) הֵבֵא לְשֹׁהַר מִסֵּיעִין
 אוֹתוֹ, וּיְכַמוּ בְּכָל דְּבַר מִצְוָה כֵּן הָיָה
 בְּמְלֹאכֶת הַמִּשְׁכָּן, בְּמִי שֶׁחֲשָׁקָה נִפְשׁוֹ לַעֲשׂוֹת
 בְּמְלֹאכֶת הַמִּשְׁכָּן וְלִסְעֵעַ לְמְלֹאכָה, וּמִי שֶׁהָיָה
 מִתְאַמֵּץ לָזֶה וְרוֹצֵה בָּהּ, לָזֶה הָיָה ה' נוֹתֵן
 חֲכָמָה בְּלִבּוֹ.

וְזֶה פְּרוּשׁ הַקְּרָא כֹּל אִישׁ חָכֵם לֵב אִשְׁר
 נָתַן ה' חֲכָמָה בְּלִבּוֹ, וּיְמַרְשׁ לְמִי
 נָתַן הַחֲכָמָה, כֹּל אִשְׁר נִשְׂאוּ לְבוֹ שֶׁהָיָה
 מִשְׁתַּוָּקֵק וְהָיָה חֲפִץ בְּלִבּוֹ לְקַרְבָּה אֶל הַמְּלֹאכָה
 לַעֲשׂוֹת אוֹתָהּ.

וַיִּקְחוּ מִלִּפְנֵי מֹשֶׁה אֶת כָּל הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר
 הֵבִיאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמְלֹאכֶת עֲבַדְתֵּי הַקֹּדֶשׁ לַעֲשׂוֹת
 אוֹתָהּ וְהֵם הֵבִיאוּ אֵלָיו עוֹד נְדָבָה בְּבִקְרָה בְּבִקְרָה
 (לו א)

בְּנֵי יִצְחָק

כִּי יִצְחָק בְּרָכָה זַ"ל

נִדְבַת עוֹשֵׂי הַמְּלֹאכָה דְּמִי שְׁכִירוֹתָם

צִרְיִן לְהִבִּין מִה שֶׁנֶּאֱמַר וְהֵם הֵבִיאוּ אֵלָיו
 עוֹד נְדָבָה, 'וְהֵם' אִמָּאן קֵאִי, וְעוֹד
 תְּרֵי 'בְּבִקְרָה' לָמָּה לִי.

וַיֵּשׁ לוֹמַר 'וְהֵם' קֵאִי עַל עוֹשֵׂה הַמְּלֹאכָה
 גּוֹפִיָּהוּ, וְהַעֲנִין הוּא בְּהַקְדָּמִים מֵאִי
 דְּאִמְרֵינָן בְּגִמְרָא פֶּרֶק הַשְּׁוֹכֵר (ב"מ ק"ו), שְׁכִיר
 יוֹם גּוֹבָה כֹּל הַיּוֹם וְכָל הַלַּיְלָה, שְׁכִיר לַיְלָה
 גּוֹבָה כֹּל הַיּוֹם, ע"כ. וְהָיָה אֵלָיו הַעוֹשִׂים מְלֹאכָה
 אֵלָיו הָיוּ נוֹטְלִין שְׁכָר, הָיָה נוֹפֵל זְמַן תְּשֻׁלוּם
 שְׁכִירוֹת שֶׁל הַיּוֹם בְּבִקְרָוֹ שֶׁל מָחָר, דְּהִיגְנוּ הַדִּין

וְלָזֶה אָמַר וְכֹל אִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא אוֹתוֹ עֲצֵי
 שִׁטִּים, שְׁכָבָר טָרַח בְּהֵם הַרְבֵּה, הָרִי
 אֵלָיו נִחְשָׁב לָהֶם כְּאֵלוֹ לְכֹל מְלֹאכֶת הָעֲבוּדָה
 כְּלָה הֵבִיאוּ.

כֹּל אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר נָדַב לְבָם אֹתָם לְהֵבִיא
 לְכֹל הַמְּלֹאכָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת בְּיַד מֹשֶׁה
 הֵבִיאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נְדָבָה לָה' (לה כט)

תְּפֹאֶרֶת יְהוֹנָתָן

כִּי יְהוֹנָתָן אֵיבִישׁוּ זַ"ל

תְּרַמוּ יִשְׂרָאֵל כֹּל מִה שֶׁחֲפַצּוּ הָעֶרֶב רַב לְתָרֵם
 לְמִשְׁכָּן

הִנֵּה הַלְשׁוֹן לְכַאוּרָה אֵינּוּ מְדַקְדֵּק, דְּאָמַר 'כֹּל
 אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר נָדַב לְבָם אֹתָם הֵבִיאוּ
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל', דְּמִי לֹא יָדַע דְּכָל אִישׁ וְאִשָּׁה
 אֲשֶׁר נָדַב לְבָם הָיוּ מְבִנֵי יִשְׂרָאֵל.

וּנְרָאָה לְבֹאֵר דְּמַעֲרַב רַב גַּם כֵּן נְדָבוּ לְבָם
 לְמַקְדָּשׁ, רַק דְּלֹא קָבְלוּ מֵהֶם, כִּי
 לְיִשְׂרָאֵל לְבָדָם נָתַן לְפָאֵר, אָבֵל מִפֶּל מְקוֹם
 כְּדִי שְׁלֵא הָיָה הַפֶּסֶד לְהַקְדָּשׁ, נָתַנוּ יִשְׂרָאֵל
 מְחִירוֹ לְהַקְדָּשׁ כֹּל מִה שֶׁנְּדָבוּ הָעֶרֶב רַב. וְזֶהוּ
 כֹּל אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר נָדַב לְבָם הִיגְנוּ הָעֶרֶב רַב,
 הֵבִיאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָה', וְהֵם הֵבִיאוּ תְּמוּנָתוֹ
 נְדָבָה לָה' לְבַל יִפְסִיד הַהַקְדָּשׁ.

וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל בְּצַלָּאֵל וְאֶל אֶהֱלִיאֵב וְאֶל כָּל
 אִישׁ חָכֵם לֵב אֲשֶׁר נָתַן ה' חֲכָמָה בְּלִבּוֹ כֹּל
 אֲשֶׁר נִשְׂאוּ לְבוֹ לְקַרְבָּה אֶל הַמְּלֹאכָה לַעֲשׂוֹת
 אוֹתָהּ (לו ב)

שְׁעָרֵי שְׂמֹחָה

כִּי שְׂמֹחָה בְּנָם סוֹפֵר זַ"ל

הַשְּׁפַעַת חֲכָמַת מְלֹאכֶת חֶרֶשׁ וְחָשָׁב לְכֹל אֲשֶׁר

פנינים יקרים

רבי שמעון בצלאל ניימאן זצ"ל

גרכת עושי המלאכה זמן אכילתם

שמעתי מהגאון מלייפניק ז"ל (בעל הברוך טעם), דהנה העושי מלאכת המשפן מה היו מביאים, אף יש לומר על פי מה דקיימא לן (פס:) פועל יוצא ואוכל מזמן בעל הבית (-פועל) יוצא למלאכתו בבקר אינו צריך להקדים ולצאת קודם הגז החמה). אבל עושי משפן השפימו בבקר לאכל.

וזה שאמר והם, רצה לומר והעושי מלאכה, הביאו אליו בבקר בבקר, רצה לומר זמן אכילה, זאת הביאו, כי השפימו מקדם, שלא יבטלו בבקר מעבודת המשפן.

דכל היום וכל הלילה, ופרוש 'בבקר בבקר' על דרך מה שדגשו במקום אחר (יומא כ:) תן בקר לבקרו של בקר.

ולזה אתי שפיר שמדבר על עושה המלאכה, ואמר וייקחו מלפני משה וכו' למלאכת עבודת הקדש לעשת אתה, והם כלומר אלו העושי מלאכה הביאו אליו עוד נדבה, כלומר שהיו מתנדבין שכירותן, ומתי חשיב שהתנדבו שכירותן, בבקר בבקר, שאז הגיע זמן תשלום שכן של אמש, עתה בבקר בבקר, שעתה הגיע זמן תשלום שכן, שמכאן ואילך בעלמא הנה עובר עליו בלאו דלא תלין שהוא סוף הלילה, הם הביאו אליו עוד נדבה בבקר בבקר' שהתנדבו שכן.

פרשת פקודי

אלה פקודי המשכן משכן העדת אשר פקד על פי משה (לח כא)

נחל קדומים

רבי חיים יוסף דוד אַזולאי זצ"ל - החיד"א

הרכב בתי המקדשות מפאת עזיבת התורה

אפשר לרמוז במה שכתב בתנא דבי אליהו (אליהו זוטא פ"א) לא חרב העולם אלא בפשעה של תורה, ולא חרבה ארץ ישראל אלא מפשעה של תורה, וכל הצרות הבאות לאדם אינן אלא בפשע התורה שנגאמר (מיכה א ה) 'בפשע יעקב פל זאת'. ומתוך דברי זהר חדש נראה דגם חרפן בית שני הנה על עזיבת התורה, וקמו שכתב הרב הגדול הרמ"ז ז"ל בהגהותיו [וכו'].

וזה הרמז אלה פקודי מלשון חסרון, כמו לא נפקד ממנו איש, ורצה אלה החסרונות שתי בתי מקדש, ונה שאמר המשכן משכן,

שנחרבו שני הבתים, וזה שאמר פקודי המשפן משפן רמוז לב' בתים, והראשון שהיה במלואו כתיב 'המשפן' ובית שני שהיה חסר חמשה דברים כתב 'משפן' בלא ה', ושניהם נחרבו, והטעם הנה העדות, על עזבם התורה שהיא העדות.

דרשות מרן

רבי יוסף קארו זצ"ל

המשכן הוא עדות לנצח ישראל

במדרש (עי' ש"ד נא, ב) מבאר, שהטעם שכפל הכתוב תבת "משפן", לרמוז על בית ה' העתיד להתמשכן (פי' להחריב ולהלקח משפן כנגד עונותינו), פעמים. ותמוה הדבר, מדוע דוקא עתה בעת הששון והשמחה על תגפת המשפן, בקש ה' להודיע לישראל על החרפן.

ברוך הוא ישרה שכינתו בתוך כל אהד ואהד מישראל. ואפשר שזוהי פגנת רש"י דעל ידי שנתמשכן ונחרב בית המקדש זהו 'משכן העדת', זהו העדות שה' מתברך שורה בישראל בתוך כל אהד ואהד.

כל הזנה העשוי למלאכה בכל מלאכת הקדש ויהי זהב התנופה תשע ועשרים ככר ושבע מאות ושלשים שקל בשקל הקדש (לח כד)

חוט של חסד

רבי אליהו הפהן האימתני זצ"ל

כל מלאכת המשכן נעשתה מאליה

ידוע שכל מעשה המשכן מעצמו נעשה כדרךשת חז"ל, לזה אמר כל הזנה העשוי למלאכה, כלומר מעצמו היה נעשה המלאכה, והיה הגס הזה בעבור היות מלאכת הקדש, ותראה ראיה לדבר למעשה הנסים שהיה, שהרי ויהי זהב התנופה שנתנו תשע ועשרים ככר ושבע מאות ושלשים שקל בשקל הקדש ולא חסר כלום מהזנה, אף על פי שדרך העולם הוא שהאש ממעט הזנה.

ביום החדש הראשון באהד לחדש תקים את משכן אהל מועד (מ ב)

מלא העמר

רבי אריה ליב צינץ זצ"ל

צווי מלאכת המשכן בחדש תשרי שבו עלה

במחשבה לכרא את העולם

אפשר לפי שהמשכן דגמת העולם (במדבר

יב יג), ואיתא (תוספות ר"ה כו. ד"ה כמאן)

פי בתשרי עלה במחשבה להפראות, ולא נברא

ויש להקדים את שאלת המקדש (איכ"ר ה, יד), על הפסוק "מזמור לאסף אלהים באו גוים בנתלתה" (תהלים עט, א), מהו הלשון "מזמור", וכי עת לומר היא זו, הלא עת לבכות היא, והיה צריך לומר 'קניה לאסף'. ובאר המקדש, כי הזמר הוא על כך שעל אף עונותיהם של ישראל, ה' שפך את חמתו על עצים ואבנים, ולא על ישראל.

ומעתה יבאר, שהיתה זו בשורה טובה לעם ישראל, שאף אם יכעסו את ה' במעלליהם, הרי שה' לא יכלה את חמתו בהם, אלא בבית המקדש שהוא עצים ואבנים. וזהו שאמר הפסוק פעמים "משכן", כנגד בית המקדש שנקרב והתמשכן פעמים, וזו "העדת" לעם ישראל שה' אוהב אותם, ואף אם יחטאו, לא יכלה את חמתו בהם אלא בעצים ואבנים. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

חמדת ישראל

רבי ישראל יהודה קארפונקעל זצ"ל

לאחר שנקרב המשכן ה' יתברך שוכן בתוך כל אהד

הנה רש"י כתב משכן משכן שני פעמים, רמז למשכן שנתמשכן וכו' על עונותיהן של ישראל, ותכף ומיד פרש רש"י משכן העדת עדות לישראל, שותף להם הקדוש ברוך הוא על מעשה העגל שהרי השרה שכינתו ביניהם. ולקאורה נראה פסוקים השני פרושים.

אבל נראה לעניות דעתי על פי מה שפרשו המקרשים הפסוק בתהלים (עח ט) 'ויטש משכן שלו אהל שכן באדם', דלאחר חרבן בית המקדש, 'ויטש משכן שילה', דהינו מקום השראת השכינה, 'ואהל שכן באדם', שהקדוש

דעת סופר

רבי עקיבא סופר זצ"ל

ראויים היו בני אהרן לכהנה מצד עצמם

כבר דקדק בתורת משה על שאמר 'כאשר משחת את אביהם'. ונראה לי דלהורות נתן לנו שפני אהרן היו ראויין מצד עצמם לכהנה ולא מצד אהרן לבד. וזה שאמר ומשחת אתם כאשר משחת את אביהם באותו אופן, כמו שנמשח אהרן מצד עצמו, כן על אופן זה תמשח אותם, וכהנו לי שיקהנו לי ויקרבו אל העבודה.

ויהי בחדש הראשון בשנה השנית באחד לחדש הוקם המשכן. ויקם משה את המשכן ויתן את אדניו (מ יז-יח)

פנת סופר

רבי אברהם שמואל בנימין סופר זצ"ל

הקמת המשכן מעצמו בלא טרח ביום השמיני

צריך באור תרתי למה לי, 'הוקם' ו'יקם'. ורש"י כתב לעיל (ל ט ג) 'הוקם' מעצמו, וצריך להבין איך אמר אחר כך 'ויקם'.

ונראה לי דלאחר שמנה ימי מלואים שנתקדש כבר, וביום השמיני שרתה השכינה הוקם מעצמו, כמו ארון נושא נושאיו (סוטה לה.), וחי נושא את עצמו (שבת צד.), ולא היה בו טרח כלל, אכל כל שמנה ימים שהיה משה מקימו ומפרקו עד שלא נתקדש כל כך, היה בו טרח להקימו. והינו בחדש הראשון בראש חדש הוקם מעצמו, ויקם משה קדם ראש חדש משה הקימו.

עד ניסן. לכן נצטוו על מלאכת המשכן ממחרת יום כפור שהוא בתשרי, הוא מחשבת הבריאה, כי סוף מצוה במחשבה תחלה, והמצוה הוא באהרן בניסן (להלן פסוק יז), שהיה גם כן ביום ראשון דגמת בריאת עולם.

ואת בניו תקריב והלבשת אתם כתנת: ומשחת אתם כאשר משחת את אביהם וכהנו לי (מ)

(יד-יט)

פרח שושן

רבי שושן הכהן זצ"ל

משיחת בני אהרן לכהנה בשמחה בדרך שנמשח

אהרן

יש לרקדק, שהיה די לו לומר 'ומשחת אתם', ומדוע האריך הכתוב והוסיף "כאשר משחת את אביהם".

ונראה לבאר, שכונת ה' לומר למשה, שימשח את בני אהרן מתוך שמחה, כשם שמשח את אהרן אחיו. וזאת משום שכאשר משח משה את אהרן לכהנה גדולה, ודאי שלא התעורר משה לקנאות באחיו, שהרי משה עצמו זכה להיות רבן של כל הנביאים ומלך על ישראל, וחקלו גדול משל אהרן. אבל עתה, כאשר משח משה את בני אהרן לכהנים, היה מקום לחשוש שיקנא משה באהרן על שזכה שבניו ירשו את הכהנה, מה שלא זכה משה. וכמוכב במדרש (במ"ד כא. יד), שמשח בקש מה שירשו בניו את גדלתו, ואמר לו ה' שאינם ראויים לכך, ובמקומם יירש זאת יהושע. לפיכך אמר לו ה' שימשח את בני אהרן בשמחה "כאשר משחת את אביהם".

(באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

תו"ל, לזה אָמר כָּל הַזֶּהב הַעֲשׂוּי לַמְּלֹאכָה, כְּלוּמַר מֵעֲצָמוֹ הִיָּה נַעֲשֶׂה הַמְּלֹאכָה, וְהִיָּה הַגֶּסֶס הַזֶּה בַּעֲבוּר הַיּוֹת מְלֹאכֶת הַקֶּרֶשׁ, [וכו'].

וּכְזֹה שְׁאַמְרֵנוּ שֶׁהַמְּלֹאכָה הַיְתָה נַעֲשִׂית מֵעֲצָמָה יָבֵא הַיֵּטֵב פְּסוּק וְכָל אִשָּׁה חֲכַמַת לֵב בְּיָדֶיהָ טוֹו וְכוּ', שֶׁהַפּוֹנֵה, לְבַד בְּנִגְיַעַת הַיָּדִים הַיְתָה נַעֲשִׂית הַמְּלֹאכָה, וְלֹא הָיוּ צְרִיכוֹת לְשִׁים לֵב עַל הַמְּלֹאכָה מֵאַחַר שֶׁהִיָּה בְּגֶסֶס, שֶׁבְּנִגְיַעָה בְּלִבָּד הַיְתָה נַעֲשִׂית מֵעֲצָמָה, וְזֶהוּ אוֹמְרוֹ בְּיָדֶיהָ טוֹו, וְזֶה הַגֶּסֶס הִיָּה נַעֲשִׂית עַל יְדֵי גִשִּׁים חֲכַמּוֹת, כְּלוּמַר צְדָקָנִיּוֹת וּכְשֵׁרוֹת.

זֹאת לַיהוָה

בְּיָהוָה עֲיֵינֵינוּ יצ"ל

טוֹיַת הַנְּשִׁים לֵלֵא נִגְיַעָה בְּרַק הַפָּה

וְכָל אִשָּׁה חֲכַמַת לֵב בְּיָדֶיהָ טוֹו. נִתְחַפְּמוּ שְׁלֵא לְלַחֲלַח הַחוּט בְּרַק הַפָּה כְּמִנְהַג כָּל הַנְּשִׁים, אֲלֵא בְּיָדֶיהָ יְדוּקָא, שֶׁבְּכַף הַיָּד הָיוּ טוֹוֹת, וְלֹא הָיָה נוֹגֵעַ בְּרַק הַפָּה, מִשּׁוּם קִדְשַׁת הַמִּשְׁכָּן הַיְּגָנֵי לְמַגַּע הַרֶק. וְזֶהוּ דְקָדוּקַת הַכְּתוּב שֶׁאַמַר בְּיָדֶיהָ טוֹו, דְּחִבַּת 'בְּיָדֶיהָ' הִיא יְתֵרָה, אֲלֵא רָצָה לֹאמַר שֶׁהַחֲכַמָּה הַיְתָה בְּיָדִים הִיא טוֹוֹה, וְלֹא הַיְתָה נוֹגַעַת בְּפָה, וְלֹא הִיָּה שׁוּם רַק כָּלֵל.

בֵּית יַעֲקֹב

בְּיָ יַעֲקֹב חֲדָאד יצ"ל

טוֹיַת הַחוּטִים לֵלֵא כְּלֵי טוֹיָה

וְכָל אִשָּׁה חֲכַמַת לֵב בְּיָדֶיהָ טוֹו. פֶּרֶשׁ הַרְבַּ וְזֹאת לַיהוָה יצ"ל שֶׁנִּתְחַפְּמוּ שְׁלֵא לְלַחֲלַח אֶת הַחוּט בְּרַק הַפָּה כְּמִנְהַג כָּל הַנְּשִׁים, אֲלֵא בְּיָדֶיהָ יְדוּקָא, שֶׁבְּכַף הַיָּד הָיוּ טוֹוֹת, וְלֹא הִיָּה

מנושאי הפרשה

וְכָל אִשָּׁה חֲכַמַת לֵב בְּיָדֶיהָ טוֹו – מֵהוּ חֲדוּשׁוֹ שֶׁל הַכְּתוּב שֶׁטוֹו בְּיָדִים

הוֹאִיל מִשָּׁה – בְּאֵר הַתּוֹרָה

רַבִּי מִשָּׁה קַת יצ"ל

חֲכַמַת הַנְּשִׁים לֹאמַר לְכַעֲלֵיהֶם אֵינִי עוֹשֶׂה וְאֵינִי נוֹנֵת

וְכָל אִשָּׁה חֲכַמַת לֵב בְּיָדֶיהָ טוֹו (לה כה). יֵשׁ מְקָשִׁים מֵהוּ הַחֲכַמָּה שֶׁבְּיָדֶיהָ טוֹו. וְיֵשׁ מְתַרְצִים כִּי אֵיךְ הָיוּ טוֹו, הֲלֹא מֵעֲשֶׂה יָדֶיהָ לְכַעֲלָה, עַל כֵּן אָמַר וְכָל אִשָּׁה חֲכַמַת לֵב שִׁיּוּדַעַת לֹאמַר אֵינִה נְזוּנֵת וְאֵינִה עוֹשֶׂה, בְּיָדֶיהָ טוֹו, כִּי אֲזַ מֵעֲשֶׂה יָדֶיהָ לְעֲצָמָה, וְזֶהוּ נִמְי שֶׁאַמַר 'בְּיָדֶיהָ טוֹו' וְכִי בְּרַגְלֶיהָ טוֹו, מֵהוּ 'בְּיָדֶיהָ', אֲלֵא רְמוּז 'בְּיָדֶיהָ' שֶׁמֵּעֲשֶׂה יָדֶיהָ לְעֲצָמָה.

טוֹו הַנְּשִׁים בַּעֲצָמָם וְלֹא שִׁכְרוּ פּוֹעֲלִים לְטוֹוֹת

וְהַנְּכוּן בַּעֲיֵנֵי כִּי יֵשׁ שְׁנֵי מִינֵי צְדָקָה, יֵשׁ מְתַרְדְּבִים שֶׁקוֹנִין דְּבַר מִן הַשּׁוּק אוֹ שׁוֹכְרִים לַעֲשׂוֹת דְּבַר לְצַדָּקָה, וְיֵשׁ שְׁעוֹשִׂין אוֹתָהּ בַּעֲצָמָם, אֵף כִּי עֲשִׁירוֹת הֵמָּה וְדָרְךְ הַעֲשִׁירוֹת שְׁלֵא לְהִטְרִיחַ בַּעֲצָמָם רַק שׁוֹכְרִין לַפְּעַל לָהֶם, מִכָּל מְקוֹם לְדָבַר מִצְוָה עוֹשִׂים בַּעֲצָמָם, כִּי יִתֵּר שֶׁכֶּר הוּא לָהֶם חֲלָף עֲבוּדָתָם, עַל כֵּן אָמַר וְכָל אִשָּׁה חֲכַמַת לֵב שִׁיּוּדַעַת מִתֵּן שֶׁכֶּר שֶׁל מִצְוָה, אֲזַ בְּיָדֶיהָ טוֹו וְלֹא הָיוּ שׁוֹכְרִין לַעֲשׂוֹת.

חוּט שֶׁל חֶסֶד

רַבִּי אֶלְיָהוּ הַפַּהֵן הָאֵייתְמַרִי יצ"ל

מְלֹאכֶת הַטוֹיָה נַעֲשֶׂתָה מֵאִלָּה

וְכָל אִשָּׁה חֲכַמַת לֵב בְּיָדֶיהָ טוֹו. יְדוּעַ שֶׁכָּל מֵעֲשֶׂה הַמִּשְׁכָּן מֵעֲצָמוֹ נַעֲשֶׂה כְּדָרְשַׁת

כְּלוֹמַר חֲכָמֵינִיּוֹת הָיוּ וְעָשׂוּ 'בְּחֻמְכָּה' לומר אֵינִי נִזְוָנֶת וְאֵינִי עוֹשָׂה, וּבְחֻמְכָּה וּבְחֻמְכָּה בּוֹלָה זו טוֹו אֶת הָעוֹיִם.

פֶּרַח לְבָנוֹן

כִּי יִהְיֶה פֶּרֶץ יִצְחָל

טוֹוֹת הַנָּשִׁים בְּלִילָה שְׂאֵז מַעֲשֵׂה יִדְיָהוּן שְׁלָהוּ

וְכָל אִשָּׁה חֻמְכָּת לֵב בְּיָדֶיהָ טוֹו. וַיֵּשׁ לְרַקְדָּק מֵהוּ 'בְּיָדֶיהָ', דְּכָל הָעוֹלָם בְּיָדַיִם טוֹוִים, וְאִם כֵּן מֵאֵי חֲדוּשָׁה שְׂאוֹתָן הַנָּשִׁים צְדָקָנִיּוֹת הָיוּ טוֹוִים בְּיָדַיִם. וַיֵּשׁ לומר בְּהָא דְפֶסֶק הַטּוֹר (א"ה ע"ס פ) מַעֲשֵׂה יִדְיָהוּן לְבַעֲלָהּ, פֶּסֶק רַבְּנוּ חֲנַנְאֵל דְּלֹא הוּוּי הַמוֹתָר לְבַעַל אֲלֵא בְּמוֹתָר שְׁלֵא עַל יָדֵי הַדָּחֵק, אֲבָל כָּכָל שְׁדָחָקָה, כְּגוֹן שְׁעוֹשָׂה בְּלִילָה, אוּ שְׁעֲשֻׁתָּה ב' וַיֵּשׁ מְלָאכּוֹת בְּיָחַד הַכָּל לַעֲצָמָה, דְּאִין רְשׁוֹת לְבַעַל עַל מַה שְׁדוּחָקָת עֲצָמָה בְּלִילָה.

וּבְנִדְבָת הַמְשַׁכֵּן הָאֲנָשִׁים כָּלֵם הַכִּיאוּ כִּפִּי הַשָּׁגַת יָדָם, אֲבָל הַנָּשִׁים אַף שִׁיבִיאוּ לְנִדְבָת הַקָּדָשׁ לֹא הִיָּה לָהֶם כָּל כֶּף זְכוּת, יַעַן מַה שִׁיתְנַדְּבוּ כָּל אוֹתוֹ הַשָּׁבַח מֵגִיעַ לְבַעֲלִיהֶן וְאִין לָהֶן זְכוּת, לָזֶה מְשַׁבַּח הַכְּתוּב לְאוֹתָן שֶׁהָיוּ חֻמְכוֹת לֵב וְהָיוּ יוֹדְעִים הַדִּין, לֹא הָיוּ טוֹוִים אֲלֵא בְּלִילָה שְׂאֵז הָיוּ בְּרִשׁוֹתָן. וְזֶהוּ בְּיָדֶיהָ טוֹו, רְצָה לומר בְּזִמְן שְׁמַעֲשֵׂה יִדְיָהוּן בְּרִשׁוֹתָהּ, כִּדִּי שִׁיחֲשֵׁב לָהֶם לְרִצּוֹן וּלְזְכוּת לְפָנֵי מִי שְׂצוּהָ עַל הַמְקַדָּשׁ.

נוֹגַע בְּרַק הַפָּה מְשוּם קָדָשׁ הַמְשַׁכֵּן וַיֵּשׁ שֵׁם. וּכְמִתְלַמֵּד מִדְּבָרֵי קָדָשׁ לְפָרֶשׁ, שְׁגַם נִתְחַכְּמוּ לְטוֹוֹת בְּלִי כְּלֵי הַטּוֹוָה רַק בְּיָדֵיהֶן דוֹקָא, וְזֶהוּ 'בְּיָדֶיהָ טוֹו' דְּיִקָּא.

שִׁמְעַב יַעֲקֹב

כִּי יִשְׂרָאֵל יַעֲקֹב אֶלְגָּאוֹי יִצְחָל

טוֹוֹת הַנָּשִׁים הַפְּנוּיוֹת שְׁמַעֲשֵׂה יִדְיָהוּן שְׁלָהוּ, וְחֻמְכָּת הַנָּשִׁים הַנְּשׂוֹאוֹת לומר אֵינִי עוֹשָׂה וְאֵינִי נִזְוָנֶת

וְכָל אִשָּׁה חֻמְכָּת לֵב בְּיָדֶיהָ טוֹו וְגו'. וְכָל הַנָּשִׁים אֲשֶׁר נָשָׂא לְבָן אֲתָנָה בְּחֻמְכָּה טוֹו אֶת הָעוֹיִם (לה כה-כו). אֵיכָא לְמִידָק אֲמָרוּ 'בְּיָדֶיהָ טוֹו', דְּלִקְאוּרָה יַתּוֹר נְפִישׁ הוּא. וְעוֹד שְׁחִזְרוּ עוֹד הַכְּתוּב לומר 'וְכָל הַנָּשִׁים אֲשֶׁר נָשָׂא לְבָן אֲתָנָה טוֹו אֶת הָעוֹיִם', וְהוּא מֵיַתָּר לְגַמְרֵי.

אֲמָנָם יִתְכֵן דְּכָאן דְּבַר הַכְּתוּב בְּשִׁתֵּי סוּגֵי נְשִׁים, אֲחַד הַפְּנוּיוֹת הַעוֹמְדוֹת בְּרִשׁוֹת עֲצָמָן דְּמַעֲשֵׂה יִדְיָהוּן מֵהֶן וְשְׁלָהוּ, וְאֲחַד הַנָּשִׁים הַנְּשׂוֹאוֹת דְּמַעֲשֵׂה יִדְיָהוּן לְבַעֲלִיהֶן. וְעַל הַנָּשִׁים הַפְּנוּיוֹת אֲמָרוּ וְכָל אִשָּׁה חֻמְכָּת לֵב 'בְּיָדֶיהָ טוֹו, כְּלוֹמַר בְּדָבָר שֶׁהוּא בְּרִשׁוֹתָן, עַל דְּרַף (בַּמְדַּבֵּר כ"ו) 'וַיִּקַּח אֶת אֶרְצוֹ מִיָּדוֹ', שְׁזְכוּת הַמְּלָאכָה מְשָׁלָה.

אֲמָנָם הַנְּשׂוֹאוֹת דְּמַעֲשֵׂה יִדְיָהוּן לְבַעֲלִיהֶן, וְזְכוּת הַמְּלָאכָה בְּמִלְאכָת הַקָּדָשׁ אִין לָהּ דְּהַכָּל לְבַעַל, עָשׂוּ בְּחֻמְכָּה לומר עַל דְּרַף הִיא דְּאֲמָרִינָן בְּפֶרֶק הַכּוֹתֵב (כְּתוּבוֹת נח:): אֲמָרוּ רַב הוּנָא יְכוּלָה אִשָּׁה שְׂתֵּאמָרוּ אֵינִי נִזְוָנֶת וְאֵינִי עוֹשָׂה, וְהוּא אוֹמְרוּ וְכָל הַנָּשִׁים אֲשֶׁר נָשָׂא לְבָן אֲתָנָה 'בְּחֻמְכָּה' טוֹו אֶת הָעוֹיִם,

מעטי צדיקים

לא תבערו אש בכל משבתיכם ביום השבת (לה ג)

בערב שבת קדש, הזדמן הרה"ק רבי נחום מטשערנאביל זיע"א לבית הרה"ק רבי שמעון שלמה גוטמן זיע"א אביו של הרה"ק מסאנוואן זיע"א, ונשארו להתארח בביתו לשבת הממשמשת ובאה.

בידעו כי דרכו של רבי נחום לעסק בתורה כליל שבת, הדליק רבי שמעון שלמה בערב שבת קדש בחדרו גר גדול במיוחד, שיזלק במשך כל הלילה.

באשמרת הבקר כאשר קם רבי נחום וחיפץ לעסק בתורה, התפלאו בני הבית לראות את האורח החשוב הולך וממשש כהולך באפלה, נזהר לכל יפה את ראשו בכתל, בהמשך אף שאל את בני הבית, מדוע לא הדליקו גר שיאיר כל הלילה.

הדבר היה לפלא, הנה הגדול עדין דלק והפיץ את אורו ברחבי הבית, והאורח הולך כאלו הנה אינו בנמצא. החלו לחקר אודות הנה, ונתברר להם כי הוא פנה באמצע הלילה, ואחד מבני הבית צוה על המשרת הנכרי להדליקו.

גודל קדשתו, לא האיר הנה לרבי והוא לא הבחין בכלום לאורו, עקב הדלקתו על פי צווי באסור. ספר זאת הרה"ק רבי שלמה מבאבוב זיע"א, והוסיף כי רבי נחום מטשערנאביל אף התבטא על עצמו, "כבר מימות נעורי הרגלתי את עיני, שלא תהינה מדבר האסור". (כרם ישראל)

קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לבו יביאה את תרומתו ה' (לה ה)

בנת שסובבו בעיר לקבץ נדבות עבור מעות חטים לפסח כמובא בהלכה, נהגו אדמו"ר" בעלזא לחזר בעצמם אחר נדיבי העם. בשנותיו האחרונות, עת נחלש הרה"ק רבי ישכר דב מבעלזא זיע"א, שלח את יוצאי חלציו תחתיו. יצאו אפוא, שנים שנים מצאצאיו, ולכל זוג הצטרף אחד מבעלי הבתים שבעיר.

בהתדפקם על אחת הדלתות, לא שקה בעל הבית בביתו, אך בני ביתו תרמו סכום הגון באמרו, "כסף זה משלי הוא ואני הנותנת, גם אני מענינת לטל חלק במצוה".

הפטיר לעמיתה אחד השליחים, "ממון זה אינו שלך, הכל שיך לקדוש ברוך הוא כפי שנאמר (הג' ב ג) 'לי הכסף ולי הזֶהב'", בעלת הבית החרישה ולא השיבה.

בשונם אל הרבי, ספרו לפניו את המעשה באשה נדיבת הלב. ענה ואמר כי נתישב לו עתה מקרא שבתורה, בפרשת ויקהל נאמר 'קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לבו יביאה את תרומתו ה'".

היו קשים לו מספר דקדוקים בפסוק, א', מדוע קדם אמר 'קחו מאתכם', שמשמע דהוא לשון צווי וחובה, ובהמשך נאמר 'כל נדיב לב יביאה', שזו רק

מועט, אָבֵל לא דָּבַר מְרֻבָּה, כִּי יִתְכַּן שֶׁהַבַּעַל
לא יִסְכִּים לְנִתְיָנָה.

עֲמִדוּ הַנוֹכְחִים וְלֹא יָדְעוּ מַה לְהַשִּׁיב, וְהִנֵּה
מִמֶּשׁ בְּרָגָעִים אֵלֶּוּ הוֹפִיעַ עַל מִפְתָּן
הַיֵּכַל הַקֹּדֶשׁ בַּעֲלָה שֶׁל הָאִשָּׁה, הַגִּבְאֵי נָגַשׁ
אֶל הַרְבֵּי וְהוֹדִיעַ שֶׁהַבַּעַל הִגִּיעַ וְחָפַץ לְהַכְנִס,
וְכַשְׁנִכְנֵס לְחֹדֶר, הוֹדִיעַ כִּי מֵאַחַר וְשָׁמַע
שֶׁאִשְׁתּוֹ נִתְּנָה סָכּוּם גָּדוֹל, מִבְּקֶשׁ הוּא לְהוֹסִיף
עַל הַמְּעוֹת שֶׁנִּתְּנָה.

אֲזַ הוֹסִיף הַרְבֵּי, כִּי עֲתָה נִיחָא לִיָּה גַם הַמְשׁוֹךְ
הַפְּסוּקִים שֶׁבָּאוּתוֹ עֵינָיו, 'וַיְבֹאוּ הָאֲנָשִׁים
עַל הַנָּשִׁים כֹּל נְדִיב לֵב' וְגו', (להלן פסוק כב),
וְרַשִׁי" מִפְּרֹשׁ 'סְמוּכִין עֲלֵיהֶם'. שֶׁהֵם בָּאוּ
לְתַן הַסְּכָמָתָם לְנִדְבוֹת נְשׁוֹתֵיהֶם, כְּדִי שִׁיתְּאֲפָשֶׁר
לְקַבֵּל מֶהוּ.

עוֹד הוֹסִיף בְּשֵׁם אֶחָד הַמְּפָרְשִׁים עַל הַנְּאָמֵר
בְּהַמְשׁוֹךְ (פסוק כו), 'וְכָל הַנָּשִׁים אֲשֶׁר נָשָׂא
לְבֵן אֶתְנָה בְּחֻמָּה, טוֹו אֶת הָעֲזִים, וְרַשִׁי"
מִפְּרֹשׁ, 'הִיא הִיְתָה אֲמֹנוֹת יִתְרָה, שֶׁמַּעַל
גַּבֵּי הָעֲזִים טוֹוִין אוֹתָם'. כִּי הִלֵּא עַל פִּי
הַדִּין מַעֲשֵׂי יְדִיהָ שֶׁל הָאִשָּׁה לְבַעֲלָהּ, מִדּוּעַ
לֹא מְצִינוּ שֶׁבָּאוּ הָאֲנָשִׁים גַּם בְּנִדְבָה זו,
לְהוֹדִיעַ עַל הַסְּכָמָתָם לְנִדְבַת מַעֲשֵׂי יְדִיהוֹן
שֶׁל נְשׁוֹתֵיהֶם.

אֵלָא מֵאַחַר וְהַדִּין הוּא שֶׁכָּל שִׁיתְרָה עַל
מַעֲשֵׂי יְדִיהוֹן, שֶׁל הָאִשָּׁה הִיא, מִמִּילָא
לֹא הִיָּה צְרִיף הַבַּעַל לְתַת הַסְּכָמָתוֹ. זֶה
שֶׁמִּדְּגִישׁ רַשִׁי" הַקֹּדֶשׁ, 'הִיא הִיְתָה אֲמֹנוֹת
יִתְרָה', הִיְנֵו יִתְרָה עַל מַעֲשֵׂי יְדִיהָ, וְעַל כֵּן
יְכוּלָה הָאִשָּׁה לְתַן זֹאת לְלֹא הַסְּכָמָת בַּעֲלָהּ,
מִפְּנֵי שֶׁהִיָּה יוֹתֵר מִמַּעֲשֵׂי יְדִיהָ. (ביתו נאווה מוֹדֵשׁ

ח"א)

נְדַבַת הַלֵּב. עוֹד קִשָּׁה כָּפַל הַלְשׁוֹן,
'תְּרוּמָה לָהּ' 'תְּרוּמַת ה'", פַּעֲמִים, לְמַה
לִי. עוֹד יֵשׁ לְהַבִּיּוּ, מַה בֵּינֵן 'תְּרוּמָה לָהּ'
'לְתְּרוּמַת ה'.

כִּנְתָּ נִרְאָה לְהַסְבִּיר בְּדַבְרִים אֵלֶּוּ, כִּי
יֵשׁ הַפּוֹתַח אֶת יְדוֹ וְנוֹתֵן צְדָקָה
וְחוֹשֵׁב שֶׁמִּשְׁלוֹ הוּא גוֹתָן, וַיִּמְאִדְךָ יֵשׁ
הַנוֹתֵן צְדָקָה וַיִּוֹדַע כִּי הַכֹּל רַק מֵאֵת
ה' הַטוֹב.

מִחֹד גִּיסָא, הַסּוֹבֵר שֶׁהַכֹּל שִׁיף לְקֹדוֹשׁ בְּרוּף
הוּא וְמַה' הוּא גוֹתָן, לְכַאוֹרָה עֲדִיף טַפִּי,
בְּאֲשֶׁר מַעֲנִיק הוּא בְּיַד רְחֻבָּה.

אֶךְ מֵאִידֶךָ גִּיסָא, הִיא הַנוֹתְנָת, הַנוֹתֵן הַסְּבוֹר
שֶׁתּוֹרָם מִשְׁלוֹ, עֲלֵיו מְטֹל לְהַתְגַּבֵּר בְּיַתֵּר
שֶׁאֵת, לְכַבֵּשׁ אֶת יְצָרוֹ אֲשֶׁר מַעֲכָבוּ מִלְּתַת
צְדָקָה, עַל כֵּן זוֹהִי מִדְּרָגָה יוֹתֵר גְּבוּהָ.
זֶה אֲשֶׁר מְרַמֵּז בָּאוּ בַּפְּסוּק 'קָחוּ מֵאֲתַכֶּם',
הִיְנֵו תַתְּגַבְּרוּ עַל מַחֲשַׁבְתְּכֶם שֶׁהִנְתִּינָה
הִיא 'מִשְׁלָכֶם'.

אוֹלָם הָאָמַת שְׁגַם הַנְּתִינָה הַזֹּאת הִיא
'תְּרוּמָה לָהּ', כְּשֵׁם שֶׁהִנְתִּינָה שֶׁל נְדִיב
לֵב הִיא תְּרוּמָה לָהּ. כִּי בְּשִׁתֵּי תְּרוּמוֹת
הַכְּתוּב מְדַבֵּר. תְּרוּמָה אַחַת, לָהּ, מְרַמֵּז לְזֶה
שֶׁסּוֹבֵר שְׁנוֹתָן מִשְׁלוֹ, וְתְּרוּמָה אַחַת מֵאֵת
ה', מְרַמֵּז עַל הַסּוֹבֵר שְׁנוֹתָן מֵאֵת הַקֹּדֶשׁ
בְּרוּף הוּא.

עַל פִּי הַנְּאָמֵר, גַּם הַנְּתִינָה שֶׁל אוֹתָהּ
אִשָּׁה נְחֻשְׁבַת תְּרוּמָה לָהּ, כִּי בְּכֹךְ
שֶׁחֻשְׁבָּה שֶׁהִיא נוֹתְנַת מִשְׁלָהּ, הִיא הַתְּגַבְּרָה
עַל יְצָרָה וְאִמְרָה, "זֶה שְׁלִי", וְנְחֻשְׁבַת הִיא
לְתְּרוּמָה לָהּ.

אַחַר הַמִּשְׁיֹךְ רַבִּי יִשְׁכָּר דָּב וְאָמֵר, 'אֵלָא שְׁאֲנִי
מִתְּפִילָא שֶׁנַּעֲלָמָה מִיְּנִיכּוּ גְּמֵרָא מְפָרְשֵׁת
(ב"ק ס"ט), גְּבֵאֵי צְדָקָה לוֹקְחִין מִן הַנָּשִׁים דְּבָר

בַּפֶּתַח, עִמּוֹ שֵׁילָף לְמִקּוֹם שָׁבוּ מִשְׁלָמִים לוֹ. בְּרֵם, בְּמִקּוֹם לֵאשֶׁר שֶׁהִתְקַבְּלוּ חֲמֹשֶׁת אֲלָפִים פְּרֹסוֹת, טָעוּ וְכִתְבוּ שֶׁהֵבִיא חֲמִשִּׁים אֶלֶף. בְּהִגִּיעוֹ עִם הַפֶּתַח, שָׁלְמוּ לוֹ חֲמֹשֶׁת אֲלָפִים מִטְּבָעוֹת זָהָב.

על אוֹתָם חֲמוּרִים שֶׁהֵבִיא לְאִנְשֵׁי הַצָּבָא אֵת הַפְּרֹסוֹת הַמוֹכְנוֹת, הִטְעִין שָׂקִים מְלֵאִים בְּמִטְּבָעוֹת זָהָב, מִשֶּׁם הַמִּשְׁיָר הִיָּשֵׁר לְבִיתוֹ שֶׁל אַבִּיר יַעֲקֹב, וְהֵבִיא עִמּוֹ אֵת כָּל הַמִּטְּבָעוֹת. (תולדות רבינו אביר יעקב)

כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה' (לה ה)

עני מֵר נָפֵשׁ שֶׁהִחְזִיק בִּידוֹ מִכְּתַב הַמְּלָצָה מֵאֲחַד הַגְּדוֹלִים, יָצָא לְמִסְעוּתָיו בְּעָרִים וּבְעִירוֹת, בָּהֶם קִבֵּץ גְּבוּלוֹת בְּעִירוֹת הַהַמְּלָצָה הַחֲשׂוּבָה, אֲךָ בְּמַהֲלָךְ נְדוּדָיו הִרְבִּים, נִגְזַל הַמִּכְתָּב מִרְשׁוֹתָיו.

במר נִפְשׁוּ הַגִּיעֵי וְשִׁפְףָ אֵת שִׁיחוֹ לִפְנֵי הַרְהֵ"ק **רבי לוי יצחק מברדיטשוב** זיע"א, אֲשֶׁר רִחַמְיוֹ נִכְמְרוּ עָלָיו. אַחַר מֵאֲמָצִים עָלָה בִּידוֹ לְאַתֵּר אֵת הַגְּזֵלָן שֶׁהִסְתַּוָּבַב עִם הַהַמְּלָצָה הַגְּנוּבָה בְּעָרִים וּבְעִירוֹת, הַגְּזֵלָה הוּצָאָה מִתַּחַת יָדוֹ, וְהוּשְׁבָה לְבִעְלֶיהָ.

אחר זְמַן נוֹדַע כִּי בִזְמַן בּוֹ הִחְזִיק בְּמִכְתָּב הַגְּזוּל, עָשָׂה הַרְמָאִי אֵת שְׁלוֹ וְעָלָה בִּידוֹ לְקַבֵּץ סְכוּם נִכְבָּד, וְאָלוּ לְבִעְלֵי הָאֲמָתִיִּים שֶׁל הַמִּכְתָּב, לֹא הָאִירָה הַהֲצִלָּה פְּנִים, הַבְּרִיּוֹת לֹא מָהְרוּ לְהַעֲנוֹת לִפְנֵיתוֹ, עִם כָּל הַשְׁתַּדְּלוּתוֹ בְּטִלְטוּלֵי הַדְּרָכִים.

זאת מֵאַחַר שֶׁהוּא, בְּנִגּוּד לְגִזְלוֹן הַרְמָאִי, אָסַף עֲבוּר מִטְּרָה הַגְּנוּבָה, וְלָאוּ כָּל

כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה' זָהָב וְנֶסֶף וּנְחֹשֶׁת (לה ה)

בשיצאו גָּבְאֵי צִדְקָה בְּעִיר תְּפִילָּלָה לְאֶסֶף צִדְקָה לְמִטְּרָה דְּחוּפָה, הִגִּיעוּ לְבִיתוֹ שֶׁל יְהוּדִי, וְשִׁמְעוּ מִבְּעַד דָּלֶת הַבַּיִת הַסְּגוּרָה אֵת צִלְיֵי הַמִּתְכַּת, כְּשֶׁהוּא סוֹפֵר אֵת מַעוּתָיו.

הגבאים, שִׁכְבַּר רָכְשׁוֹ נִסְיוֹן רַב בְּעַסּוֹק בְּמִטְּבָעוֹת, יוֹדְעִים הָיוּ לְזֹהוֹת לִפְנֵי הַקּוֹל מִה עָרַף הַמִּטְּבָע, אִם שֶׁל זָהָב אִם שֶׁל כֶּסֶף אוֹ נְחֹשֶׁת, בְּאֲשֶׁר הִזְהִב בּוֹלַע אֵת הַקּוֹל וְהִכְסֵף מִשְׁמִיעַ קוֹל מְדַגֵּשׁ יוֹתֵר, כְּשֶׁשִּׁמְעוּ אֵת צִלִּיל הַמַּעוֹת, הִטּוּ אֶזֶן וּמָנוּ עִמּוֹ כְּדֵי לְדַעַת כְּמִה לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ, כִּי לֹא נִחְשַׁב לְאָדָם עֲשִׂיר.

כספים לְסוֹפֵר אַחַר שְׁעָה אֲרָכָה, סִפְרוּ הֵם חֲמֹשֶׁת אֲלָפִים מִטְּבָעוֹת זָהָב. לְאַחַר מִכּוֹן נִקְשׁוּ בְּדִלְתוֹ אֶמְרוּ שִׁבְאוֹ לְאֶסֶף צִדְקָה, וְהֵם קוֹבְעִים שְׁעָלָיו לְתֵרֵם חֲמֹשֶׁת אֲלָפִים מִטְּבָעוֹת זָהָב. נִבְהַל הַיְהוּדִי, טָעַן שְׂאִין בִּידוֹ סְכוּם עֲצוּם זֶה, אֲךָ הַגְּבָאִים בְּשִׁלְהֶם, עָלְיוֹ לְשַׁלֵּם אֵת מְלֵא הַסְּכוּם.

נגש הָאִישׁ אֶל הַרְהֵ"ק הָאֲבִיר **יעקב** זיע"א, וְהִתְלוּגָן שֶׁהִטִּילוּ עָלָיו סְכוּם כֹּה רַב, וְאָלוּ הוּא, אִין בִּידוֹ מְאוּמָה. אֶמַר לוֹ הָאֲבִיר יַעֲקֹב, "אִם אִין לָךְ, יִהְיֶה לָךְ אֵת כָּל הַסְּכוּם".

האמת הִיָּתָה שְׂאוֹתוֹ יְהוּדִי יֹשֵׁב וְסוֹפֵר פְּרֹסוֹת סוּסִים שֶׁהִזְמִינוּ אֶצְלוֹ עַל יְדֵי הַצָּבָא הַצָּרִפְתִּי, וְהִרְעֵשׂ שְׁנֹשְׁמַע מִפְּרֹסוֹת הַמִּתְכַּת הַכְּבֹדוֹת, דָּמָה בְּאֲזֵי הַגְּבָאִים לְצִלִּיל שֶׁל מִטְּבָעוֹת זָהָב.

כשפנה הָאִישׁ לְמַסֵּר לְצָבָא אֵת הַפְּרֹסוֹת, סִפְרוּ אוֹתוֹן וְרָשְׁמוּ לוֹ אֵת מִסְפָּרָן

ולא כונו מאומה, רק מקבלי מאבותי לומר בשלש השנים את שלש שמות האבות, 'אברהם יצחק ויעקב', ויותר איני יודע."

על ידי זה, אמר האוהב ישראל, "התישבה לי הקושית, אם אמירת השמש את שלש שמות האבות ותו לא, פעלה בלבי התעוררות כה גדולה, כיון שהוא עשה זאת בתמימות גדולה, כל שכן על ידי עשיית בצלאל את המשכן, ודאי שנכנסה התעוררות גדולה בלב כל בני ישראל לתרום עוד ועוד. על כן משרצה משה רבנו שיחדלו להביא עוד, צנה על עושי המלאכה להפסיק ממלאכתם." (סיפורי צדיקים)

פרשת פקודי

ויקרא משה את כל המלאכה וגו' ויברך אתם משה (לט מג)

סנדלר היה בסיגעט, שהחזיק ברשותו בית מרוח בן כמה דירות, לתמיהת כל מכריו, שיצעו אל נכון מהן יכולתיו הפסיפיות. בהזדמנות כטוב לבו ביו, פתח וספר לסובביו כיצד היה ביכולתו לרכש את הבית, בממון כה רב.

היה זה אחר שהזמין אצלו הרה"ק הייטב **לב** זיע"א זוג מגפים. בעת שייצר את המגפים, רגיל היה להכניס יתדות מלמטה למען יחזיקו את הסוליה לארץ ימים ושנים, אחר היה מחליק אותם מבפנים, לבל ידקרו את רגל הנועל אותם.

הסנדלר החל בהכנת המגפים עבור הייטב לב, לפתע הגיע בצעהרי היום הבחור

אדם זוכה להפריש תרומה מכספו עבור מצוה חשובה.

זה שאמר הפתוב פאן, 'כל נדיב לבו יביאה', לא כל הרוצה לטל את השם יבא ויטל, רק מי שהוא נדיב לב באמת, הוא אשר ראוי להביא את תרומת ה'. (פניני טפח חיים)

ויאמרו אל משה מרבים העם להביא וגו', ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמר איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקדש ויבלא העם מהביא (לו ה - ו)

פרש הרה"ק **האוהב ישראל מאפטא** זיע"א את הפסוקים, דלכאורה יש להקשות, מה התשובה שהשיב משה רבנו על אשר אמרו לו. מדוע אחר שאמרו למשה, 'מרבים העם להביא', הוא צנה להכריז שלא יעשו עוד מלאכה, היה עליו להכריז שלא יביאו עוד.

תרו האוהב ישראל על פי מעשה שארע עמו, עת הגיע השמש של אפטא עיר מגוריו, לעוררו ולהקיצו לאמירת הסליחות. המנהג היה שהשמש היה נוקש שלש פעמים בידלת או בתריס, עד שגמר בדעתו שכלם יעוררים, וכן עשה השמש גם בפעם זו.

לפליאהו, התעורר הרב כשהוא מתרגש עד מאד מהדפיקות. לאחר מכן שאל את השמש, "מה קרה שכבר בדפיקה ראשונה הקיצותי, ופעלת בלבי התעוררות גדולה, עד שהלכתי בזריזות ובהתרגשות לבית הכנסת. אלו כונות פונת בדפיקותיך."

השיב השמש, "כונות איני יודע כלל, אני הדייט, וכן אבי ואבי אבי היו הדייטות

ויעל הנרות לפני ה' פאָשר צנה ה' את משה (מ כה)

בתקופה בה שמש רבי אריה לייב הלך זצ"ל בעל קצות החשן קרב בסטרי, התגורר בעיר בעל בית עשיר שהיה מרבה לעסק במצות ובמעשי צדקה, אבל מאידך, בנפשו היה הדבר, ששייחו ברחבי העיר אודות מעשיו הטובים, ושכל מעשה טוב שעשה, יתפרסם קבל עם.

הוכיחו הרב על פניו כי בעשית מצוה על האדם להיות משחרר מכל פניות, אף הגביר חובב הכבוד לא הבין והקשה, "וכי מה מזיק הפרסום, הלא נמשלה המצוה לגר ככתוב (משלי ו כג) 'כי גר מצוה ותורה אור', מה הבדל במה מדליקים את הנר, בגפרור או בקיסם".

השיב לו רבי אריה לייב על פי דרכו, "מצינו כתוב מפרש בתורה, ויעל את הנרות לפני ה'", את הנרות של המצות, חייבים להדליק 'לפני ה' בלבד, רק לשם שמים ובלא פניות חלילה".
(אמרות חכמה)

וכבוד ה' מלא את המטבן (מ לד)

שמעתי מפי ר' יעקב אריה ז"ל מטורבין, ששמע בעצמו מפי דודו הרה"ק רבי יצחק מנעטביץ זיע"א בשם אביו הרה"ק רבי מרדכי מנעטביץ זיע"א, כי בתקופה מסוימת הוא שח למקורביו, שנודע לו שיש עליו קטרוג בשמים, אבל אין הוא יודע מהות הקטרוג.

המשמש של הרבי, והודיעו כי הרבי זקוק להם באפן דחוף. הוא מהר לשלח את המגפים המוכנות, ועקב הפתאומיות והבהילות, שכח שעדין לא החליק את היתדות מבפנים.

כשנעל הייטב לב את המגפים ונדקרו רגליו, חשד שהסנדלר עשה זאת בכונה בכדי לצערו, מאחר והיו כנגדו שונאים רבים בעיר שהרבו לצערו, והוא קרא והכהו על לחיו. הסנדלר נטלן בחזרה לסנדלריה, החליק את היתדות, והחזירן לייטב לב.

אחר זמן נקפו לבו של הייטב לב על שהכהו ובקש את סליחתו. השיב הסנדלר, שבאמת לא היה אשם בדבר וכלל לא הגיעה לו נזיפה, יען הבחור הגיע בפתאומיות, דרש את המגפים על אתר, ולא היתה לו שהות לבדק אם נגמרה הכנתן בשלמות.

אי לזאת, הוא מודיע שלא ימחל לרבי אלא בתנאי אחד, שהרבי ירכש עבורו בית מגורים. אמר לו הייטב לב שאין בידו מעות כדי קניית בית, אף הסנדלר עמד על שלו שלא יותר, רק אם יתקים התנאי, יואיל לסלוח לרבי.

אמר לו הייטב לב, "ביכלתי להעניק לך חצי רבל לרכישת כרטיס הגרלה", השיב הסנדלר, כי מבחינתו אין נפקא מנה מהיכן יביא הרבי את המעות. הוא רכש כרטיס הגרלה בחצי רבל שקבל מהרבי, וזכה בסך המדיק הדרוש לרכישת בית גדול. (תפארת משולם)

אל הרבי מנעשכיו, הוא יהפך אותו ברגע אחד לבעל תשובה גמור, ואז לשוא כל עבודתו.

על זה השיבוהו כי לא יועיל בטענתו מאומה, מאחר וכבר נגזר בשמים כי הרבי מנעשכיו יהא מושל בעולם, וככל אשר יגזר, כן יקום.

טוב חזר הס"מ וטען, "לו יהי כו, ונגזר שגזרת מרדכי תתקיים בעולם, על כל פנים לא טוב הדבר שרבי ינהג עבודתו כל כך בהתגלות ובפרסום.

עליו להלביש את ישועתו לבאים אליו מעט בדרך הטבע, בתתו לחולים אי אלו סמי רפואות, אם גם על ידי זה יתעורר האיש לשוב בתשובה, לא יהא הדבר מפרסם כל כך לאותות השמים והרב לעושה נפלאות לבדו, עדין הבחירה תהיה חופשית ביד בני אדם".

לדברי קטרוג אלו הסכימו בשמים, ויצאה הגזרה על רבי מרדכי שמכאן ולהבא לא ירפא את החולים רק בברכות, כי אם גם באמצעות סממני רפואות שיתנו להם.

אחר הדברים האלו, היה דוקטור מפרסם בעיר ליבאונוי אשר במחוז נעשכיו, שמעם של מעשי הרבי מנעשכיו הגיעו לאזניו פעם אחר פעם, והדבר חרה לו עד מאד, הוא נתקנא ברבי הפעל ישועות ורפואות.

מקורב הכיר היטב חולים רבים אשר הגיעו אליו פעמים רבות, ושלשלו לידי

אחר זמן נתודע הענין לרבי מרדכי. רגיל היה בעת שהגיע אליו חולה ובקשו שיתפלל שה' יתברך ישלח לו רפואה, לשאלו האם הוא מאמין שהבורא יתברך הוא יחיד ומיוחד ואין בלתו, והאם הוא קורא קריאת שמע בכונה.

לא קל היה להשיב בחיוב לרבי מרדכי. המבקש צריך היה לקבל על עצמו על מלכות שמים כראוי, אחר היה קורא עם הרבי פסוק ראשון של קריאת שמע, והרבי היה מטעים לו פרושו בפשיטות, כי הבורא הוא יחיד בכל העולמות.

אחר שיחה זו נהפך היה החולה לבעל תשובה גמור, אף אם קדם שהגיע לרבי היה חוטא גדול, אחר זאת היה הרבי פוטר לביתו ואומר לו שיתרפא, וכך היה.

גם עם נכרים הבאים אליו נהג כפי, שאל את הנכרי האם הוא מאמין באמונה שלמה שהבורא יתברך הוא יחיד ומיוחד, וכאשר ענהו 'הן', שלחו מלפניו ונתרפא.

כאשר ראה הס"מ כל זאת, קטרג לפני בית דין של מעלה, טען כי מאז ומקדם כאשר חטא איש ופללו אלקים, ושלח עליו מחלה ומדונה. אחר עסק ברפואות זמן ממשך והוציא ממון הרבה, אף לפעמים כל זה לא הועיל לו, ואז לעתים קרה והחוטא נתישב בדעתו, שב בתשובה שלמה על חטאיו, ונתרפא מחליו.

אבל בעת, אחר שהס"מ עמל קשות לפתות את האדם להחטיאו, די בכך שהלה יזדקק לדבר ישועה ורפואה, ישם פעמיו

לא תהא מנגדת למצוות הדת היהודית, חלילה.

פתח המושל ואמר "ברור ומחור לי, כי הרבי איננו מכשף, רק מרפא את החולים על ידי תפלתו לה' ותברך, האוהב אותו ונעתר לכל אשר יבקשנו, אולם לשם מה עליו לנהג כך בפרהסיא להרעיש את העולם ולעורר קנאה ושבגות?"

ביבולתו לרפא את החולים בדרך טבעית, בתתו להם סגלות וסמי רפואות, הגם שלמעשה הם לא יפעלו מאומה, ורק תפלתו וקדשתו יושיעו, אבל לא יגרם בכך פרוסום בכל רחבי העולם אודות מעשיו.

אם יבטיח הרבי למלא את בקשתו, הוא יכתב לוילנא שרהבי אינו מכשף, רק בקי בסמי רפואות ובסממנים מיוחדים הידועים רק לו, ובאמצעותם, עולה בידו לעתים קרובות לרפא חולים.

כשמע רבי מרדכי את הדברים, הפך באצבע צרדה והודיע כי ברור לו שזהו מעשה השטן, למען לא יתגדל ויתקדש שמו ותברך, אך בלית ברירה הבטיחו על הדבר, ומאז כך עשה. (נפלאות הצדיקים)

לשבת החדש

שמעתי מר' איציק'ל מיאברוב ז"ל, ששמע מהחסיד ר' אבא ריקטער ז"ל מחשובי חסידי בעלזא. בהיותו בעיר לעמבערג היא לבוב, הבחין בשוק בעגלה נוסעת ובתוכה יושב רבו, הרה"ק רבי ישכר דב מבנעלזא זיע"א.

סכומים נכבדים בבקשם מזור למחלתם, אך לא היה ביבולתו להועיל להם, אולם כפאשר הגיעו אל הרבי מנעשכיו, רפא אותם בו ביום.

קלון וחרפה נגרמו למוניטין שעמל לרפש זמן ממשך, כתוצאה ממעשי הרבי, בכל רחבי המחוז נתפרסם כי כל רפואותיו ומומחיותו הרבה, הגם כאין וכאפס כנגד כחותיו המפלאים של הרבי היהודי.

עמד הדוקטור הממחה וכתב מכתב שטנה ארץ אל האקדמיה הגדולה של ווילנא, באגרתו דוח כי בעיר נעשכיו יושב יהודי ומרפא חולים בזמן קצר ללא רפואות, אך ורק באמצעות כשפים.

מטעם האקדמיה שגרה הוראה למושל של נעשכיו להזמין את רבי מרדכי אליהם, למען יבחנו פעלותיו בעניגי הרפואות, ויבדקו, כלום נכונה השמועה שכשפים מערבים בזה.

המשיל העריץ את הרבי והכיר בתומת ישורו. לפיכך, היטב חרה לו על הרבי הקדוש שיאלץ לנסע מרחק רב, ולהתאצב לפני שרי האקדמיה. ועוד, מי יודע כיצד יחרץ שם משפטו. הוא שלח לבית הרבי מרפבה נכבדה, והזמינו אליו.

בבאו הכניסו חדר לפניו מחדר, נעל הדלת בעדם, וספר לרבי אודות הפקדה מווילנא, בה נצטוה לשולחו אליה. הדבר נגד רצונו באשר הוא מעריכו עד מאד, רק עצה אחת עלתה ברעיונו כיצד יפטר הרבי מהנסיעה, אנא יטה הרבי אזן לעצתו.

ענה הרב כי יעשה כדבריו, באשר יודע הוא ששהר מחבבו, אולם אך ורק אם עצתו

הקב"ה את בני ישראל, היא שלא ידחקו את הקץ, ומפרש רש"י 'שלא ירבו בתחנונים על כך יותר מדאי'."

אחר הזכיר הרב הא דאיתא בירושלמי, שהמש"ש יתגלה לאט לאט, והרבי אמר כי אפשר שזה הפשט של לשון הפיוט בפרשת החדש, 'הנה זה בא לפרקים', ובעת שאמר המלים 'הנה זה בא לפרקים', אמרו בנפש שאומרים אותו בבעלזא באמירת היצרות.

אחר הוסיף רבי ישכר דב ופרש עוד בכונת הפיטן 'הנה זה בא לפרקים', על פי באור הרה"ק **רבי שלום מנעלזא** זיע"א במה שאומרים בליל שבת קדש, 'שתחמני עוד בגלותי לגאלני', אף כעת בעת שאנחנו נמצאים עדין בגלות, השי"ת משפיע לנו לפעמים גאלה מעין הגאלה העתידה, וזוהי הכוונה בגלותי לגאלני, שבתוך הגלות עצמה, גם שיר הענין של גאלה.

וזה הכוונה 'הנה זה בא לפרקים', שאף כעת בגלות, באה לנו גאלה 'לפרקים', כי לעתים משפיע לנו השי"ת כבר עכשו גאלה, מעין הגאלה העתידה לבוא במהרה בימינו. (אגרא דב"י היולוי)

הבין ר' אבא שפכל הנראה 'שתהה הרבי בלעמבערג יום או יומים, על מנת להשתדל באיזה ענין אצל אנשי השלטון, ונפשו כמהה לפגשו, אבל לא היה לו משג היכן מתאכסן הרבי ברחבי העיר הגדולה.

לכסוף עלה רעיון בדעתו, הלא מסתמא יעלה הרבי לבקר את רב העיר, **הרב לייבל ברודא** זצ"ל, חתנו של הרב הערש של אורנשטיין נכד הישיעות יעקב. מהר ר' אבא לגלות לביתו, ושאלו האם יודע הרב היכן שוהה הרבי מבעלזא.

לאכזבתו, השיבו הרב שפכל לא ידע שהרבי שוהה בלעמבערג, אך בתוך כך הגיע שליח לבית הרב, והודיע שהרבי מבעלזא מבקש לגלות עתה לביתו לבקור. הבחין ר' אבא כי הרב נחפז ללבש מלבושי שבת לכבוד האורח הדגול, וכעבר דקות ספורות כבר עמד רבי ישכר דב בפתח בית הרב.

במהלך השיחה אמר הרב לייבל לרבי ישכר דב, "רבי, למה אינכם פועלים שהמש"ש יגיע כבר", ענה הרבי, "הרב מלעמבערג, נעלמו מכם דברי רש"י בכתבות, דאיתא בגמרא (מ"א) כי אחת מהשביעות שהשביע

ספורים מהבעל שם טוב ורמלמדין

מלוכלין זיע"א, אחרי הסתלקותם, שלחו שני חסידים לחפש להם רבי אליו. תקשרו מעתה.

קבוצת חסידים מהוראדנא, הסתופפה משך זמן בצלם של הרה"ק **המגיד** מסוונניץ זיע"א ורהרה"ק **רבי יעקב יצחק**

נענה הרבי ואמר, "אוי לילד, שאינו יכול להסתכל לאביו בפנים, הלא היה זה אברהם אבינו עליו השלום". (חמל יצחק)

ספר הרה"ק רבי יענקלה מפשעווארסק זיע"א, בשם חתנו הרה"ק רבי איציק'ל מפשעווארסק זיע"א. פעם נסע אברו מחכמי בראד מהצאנזער קלויז לליז'ענסק, לעשות בצל הרבי את הימים האחרונים של חג השכות.

בליל הושענא רבא אמר את משנה תורה כנהוג, בהגיע לפסוק (דברים י יב) 'כי אם ליראה', נעמד לידו הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זיע"א ואמר לו, "אברו, אתה יודע, 'יראה' הפרוש פחד".

מיד אחר שומעו מפי הרבי מלים אלו, נפל האברו על הקרקע, כשידיו ורגליו מרתות ללא הפסקה. כך היה כל הלילה, בבקר הושענא רבא, נגש הרה"ק רבי אלעזר מליז'ענסק זיע"א לאביו הרבי ר' אלימלך ושאלו, "אבא, מה יהיה עם אברו זה".

נטל רבי אלימלך מטפחת, והעביר על פני האברו. מיד הפסיק הלה מלרעוד, וקם על רגליו. אז אמר לו הרבי, "כשתסע לביתך תספר ותאמר מהו הפרוש של 'יראה'".

בל זאת שמע רבי איציק'ל מהרה"ק מצעשנוב זיע"א, והוסיף הרה"ק מפשעווארסק, שאם הרבי ר' אלימלך יכול היה להכניס באברו כלאחר יד יראה גדולה כזו, שישכב על הארץ כל הלילה כשכלו רועד, אפשר מעט להתבונן מה גדל היראה העצומה שהיתה לרבי בעצמו. (אורח לצידיק - בית אלימלך)

בנדודם, הגיעו השליחים אל הרה"ק רבי אשר מסטולין זיע"א לשבת קדש, במשך כל השבת לא אמר הרבי 'תורה', והם לא התפעלו ממנו.

בהגיע מוצאי שבת קדש, בשעת הבדלה כשאמר 'ושאבתם מים בששון ממעיני השועה', הוסיף רבי אשר ואמר, התרגום יונתן אומר 'ותקבלון אולפן חדת בחדון מבחירי צדיקא' (ישיעה יב ג), נכנסו הדברים בלבם, והם קבלו עליהם מרותו. (ברכת אהרן)

מחמת רב השתוקקותו לחזות מקרוב בסדר עבודתו הקדושה, הפציר הרה"ק המאור ושמש זיע"א בפני רבו הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זיע"א, שירשה לו לזכות לשמשו, ולו למשך לילה אחד. לבסוף הרבי נענה לתחנוניו, ונתן את רשותו לדבר.

יהי בחצי הלילה, בקש הרה"ק רבי אלימלך להגיש לפניו כוס תה, אך משנכנס המאור ושמש והכוס בידו, השתומם לראות זקן לא מכר היושב ליד הרבי. המאור ושמש נרתע לאחוריו, ומגדל הפחד והרעדה, נפלה הכוס מידו, ותכולתה נשפכה ארצה.

אף כשהתעורר מעלפונו, לא סר ממנו המורא העצום, עד שהוא חש צורך להתחבא מפני הפחד הגובר עליו. אחר קראו הרבי, ושאלו מפני מה לא הביא את כוס התה כמבקשו.

השיב שהכין את הכוס, אך בראותו בחדר זקן, ובהבינו שהוא בא מגבהי מרומים, נפלה הכוס מידו ונשפכה לארץ מגדל היראה. שאלו הרבי, "האם התבוננת בפני הזקן שהיה כאן". ענה המאור ושמש שמפני הפחד, לא היה מסגל להביט בו.

יומא דהילולא

ובאמצע תפלתו התחיל דם נוזל מחוטמו, איש לא הרחיב בנפשו להפסיקו בתפלה, ויגידו לאביו אשר נגש אליו, הגביה את טליתו שפסטה את פניו, הניח אצבעותיו על חוטמו והפסיק הדם, אף רבנו לא הרגיש בכל המאדע.

סדר יומו באותו שנים היה קבוע ויציב, קם משנתו בשעה ארבע, עד עשר עוסק בלמוד חסידות ותפלה. מעשר עד שתיים בצהריים, בלמוד נגלה הוא ואחיו רבי שניאור זלמן אהרן עם הרב שלום מקידאן. וכן משעה שלש אחרי הצהריים עד חמש בערב. מחמש עד שבע, הפסקה. משבע עד עשר וחצי בלילה, עסק בעניניו בינו לבין עצמו.

משנת תר"מ התחיל להשתתף בעבודת הכלל, אז גם התחיל אביו לקרבו ביתר שאה על אחיו וגיטו, בעת ההיא גברה השטנה על עם ישראל בחוגי הממשלה ובכמה מקומות עשו פגיעות ביהודים, רבנו היה לעזר לאביו בכל השתדלויותיו.

בתשרי תרמ"ג הסתלק אביו, בשנה הראשונה היה מתפלל שחרית בחדר אביו כשהוא יורד לפני התבה, מיד אחר התפלה היו מצוים על כל הנאספים לצאת, והוא היה סוגר הדלת ונשא בחדר כל היום, שם אכל וישן, ושם היה עסוק יומם ולילה בתורה ובעבודה. משך שנת האבלות לא קבל פני איש, ולא ענה על שאלות ועצות, כל עתותיו נתונות היו לתורה ולתפלה.

ב' אחר אחת עשרה שנה מהסתלקות אביו, בשנת תרנ"ד, קבע מקום תפלתו בבית הכנסת במקום בו התפלל אביו, וקבל

אורו של רבנו זרח ביום כ' מרחשון תרכ"א, בבית אביו הרה"ק **רבי שמואל**, בנו של הרה"ק **הצמח צדק מליובאוויטש**. בשם 'שלום' נקרא על שם זקנו אבי הצמח צדק, רבי שלום שכנא אלטשולר, וכן 'דובער', על שם זקנו חותנו הצמח צדק, הרה"ק **רבי דובנר שניאורסון**. בשעת קריאת השם אמר הצמח צדק, "רש"ב אותיות בשר שבר, צריכים לשבר בשר הגוף".

מינקותו התחבב על סבו הצמח צדק, שאף בחר את כנויו "הרשב", רוב למודו וחנוכו היה אצל אביו המהר"ש, כאשר הוא מתפרסם בשקידתו הגדולה ובקראת שמים מפלאה. בגיל שתיים עשרה, כבר התחיל לכתב את מאמריו אביו.

בהיותו בן ארבע, אמר סבו הצמח צדק להוריו שהוא רוצה שיעשו שדוד עבדו, ויעתו לבחר בבתו הצעירה של בנו של הצמח צדק, **רבי יוסף יצחק מאוורוץ** חתן הרה"ק **רבי יעקב ישראל מטטרקס**, ואכן, נכתבו ראשי הפרקים בין האחים במעמד אביהם הצמח צדק.

מיום עמדו על דעתו היה מפלא בהנהגותיו, בסדר מדיק ובשמירת הזמן בכל עבודת היום והלילה. אביו אמר אודותיו, "הוא לא היה גער אף פעם, עוד בנעוריו היה ירא שמים ומסדר, ויגע על כף שהנהגתו תהיה בדרך החסידות. לקראת הבר מצוה שלו, היה לחסיד בעל עבודה מסדרת".

אחר החל לשקד ביתר שאה בלמוד ובמחשבת החסידות. כבר באותו השנים, ארע

התכנית. אז בקש מאנשיו שלא יגיעו לא להתפלל ולא ליחידות, ובכלל שימעטו להגיע מחשש עינא בישא.

מאז רק כשהזדמן עגון נחוצ מאד, היו נכנסים בהחבא. כך נמשך עד פורים, אז ישב התועדות ארצה בריש גלי, והגם שהחילים הגיעו מספר פעמים, הכריז שאין עליו להתירא מהם, הוא לאמר חסידות, ובכח זה הקלפה תתבטל, ואכן הגם שראו הרשעים את ההתקלות הגדולה, כשבמרכזה השלחן עמדו סכומי כסף הגונים, לא נגעו בו ובחסידים לרעה.

במוצאי שבת פרשת ויקרא, אור ליום ראשון ב' בניסן תר"פ לפנות בקר, נסתלק. מניחתו כבוד בעיר רוסטוב.

השאיר אחריו כתבים רבים, זמן קצר לפני פטירתו אמר לבנו יחידו, אני עולה השמימה, ואת הכתבים אני משאיר לכם. (ספר התולדות, חנוך לנער)

נדפסו מתורתו, ספר המאמרים (עשרים ותשעה פרקים), אגרות קודש, תורת שלום, חנוך לנער ועוד.

צאצאיו

בנו יחידו ממלא מקומו, הרה"ק רבי יוסף יצחק.

מאמרותיו

העולם אומר כי חסידות היא באור על קבלה. אך באמת, קבלה היא באור על חסידות. (תורת שלום)

כל דצריך ייתי ויפסח (הגש"פ) כל הצריך, מקבל בליה הזו האפשרות לפסח ולדלג, ולהגיע לרום המעלה בעבודת ה'. (ימי זכרון)

עליו את על ההנהגה בכל הפרטים כמו יחידות בקביעות, מענה על שאלות, עצות הבאות בכתב, ואמירת מאמרי חסידות. היה מאריך בהתעדידות, שנמשכו חצאי ימים וצופים ואף יותר.

בשנת תרנ"ז חלה ונסע למוסקבה להתרפאות, הפרופסורים אמרו שנותרו לו מספר חדשים לחיות, ומששמע זאת, החליט לנסע לארץ הקדש בה יוכל לעסק בתורה ועבודה לבדו. לבסוף נשאר בליובאוויטש, הגם שבראותו לא היתה משפחה, והוא נאלץ לנסע לעתים קרובות לרופאים ולמענות מרפא, בהם נאלץ לשהות תקופות ממשכות.

פעל רבות למען כלל יהדות רוסיה שסבלה מרדיפות ופוגרומים, בשותף עם מנהיגי הדור החסידים והמתנגדים כאחד. ישב בראשות אספות רבות שכווננו לעתים על ידי הממשלה, ולעתים נגד מזימותיה, לחם רבות במשפילים ואף הפעיל רבנים אחרים במלחמה זו.

באסיפת הרבנים שהתקיימה בוילנה בשנת תרס"ה, אחר שתבעה הממשלה שהרבנים והמלמדים ישתלמו בלמודי חול, הכריז נחרצות במסירות נפש, "היה מה שיהיה, לא יעלה ולא יבוא".

יסד ישיבת תומכי תמימים בליובאוויטש, ובסיון תרס"ח, השתתף בוועידה שנערכה במרינבד עם האמרי אמת והרבי מסוכטשוב ועוד.

בשנת תרע"ו בעת מלחמת העולם הראשונה, התקברו גיסות הגרמנים לעירו, ואז עזב את ליובאוויטש, והגר לרוסטוב, בה הקים את חצרו.

בשנת תר"פ משקברו הבולשביקים לרוסטוב, חשב לעקור לטורקיה, אך אדחכי והכי נכנסו הבולשביקים לרוסטוב ונתבטלה

פרשת ויקהל

שלא יהא דיבורך של שבת נדיבורך של חול

בשבתות ובחגים היה הרה"ק ה'באר משה' מאוז'רוב זיע"א נזהר מדיבורים בעניני חולין ולא היה משוחח עם בני אדם. מנהג זה קיבל על עצמו בעת שמלאו לו ארבעים שנה. פעם אחת, בחג הסוכות, הסב לשולחנו אורח מחו"ל. פתח הרה"ק באמצע הסעודה ואמר לו: אינני מדבר ביום טוב, אלא לכבוד המצוה של הכנסת אורחים נגיד 'ווארט', ודיבר בקיצור מענייני דיומא. **ברוב שעות היום בשבת קודש הסתגר בחדרו ואיש לא בא בסודותיו** (בלבת אש' ח"ב עמוד רלו).

הזהרנו הרבה על דברי חול בשבת כדי שלא לפגום בשבת שהוא קודש.

ובזה מפרש רבינו את דברי הפסוקים (שמות לה, א-ב) **וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֱלֹהִים הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת אִתְּכֶם. שִׁשַּׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבְיוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן לַה' כָּל הַעֲשֵׂה בּו מְלָאכָה יוֹמָת',** שהיות שחטאי הלשון והדיבור מצויים בכל העולם והורגלו בו, לפיכך כינס משה רבינו את כל עדת ישראל ואמר להם שיהיו זהירים בשמירת הדיבור, ובפרט ביום השבת:

וזוהו שכתוב 'אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם', כלומר, 'אלה הדברים' **שאתם מוציאים מפיכם, אל יעלה בדעתכם שאין בהם ממש, שהרי צוה ה' לעשות אותם,** דהיינו עושים מעשה ממש למעלה, ולכן השמרו מאוד לנפשתיכם פן תפגמו בדברים, ועל זה סמך לזה 'ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש' והשמרו בקדושתו שלא תדברו בו דברי חול, דבזה אתם עושים פגם גדול למעלה.

וכך כתב הרה"ק מדזיקוב זיע"א בספרו 'אמרי נועם' (אות ה): על דרך שכתב בשל"ה זצ"ל (מסכת שבת, פרק נר מצוה אות סג), דהא דאמרו ז"ל (שבת קיג): לא יהא דיבורך של

שמעתי שהגה"צ החסיד רבי ישראל ניסן זצ"ל אבד"ק מאקווע כאשר ישבו אצלו בשולחן שבת והחלו לדבר דברי חול נענה ואמר: **בני 'ויטמנהו בחול'** (שמות ב' יב), **דברים אלו תשאירו ליום חול** ('בישישים חכמה' עמוד רפא).

על חומרת האיסור לדבר דיבורי חול ביום השבת קודש, היה דורש הרה"ק האביר יעקב זיע"א בספרו 'פתוחי חותם': והנה מלימוד התורה ומן התפילה ידוע ידע האדם שהדברים שמוציא מפיו הם בונים עולמות למעלה, שהרי עליהם העולם עומד. וכשם שהדיבורים של הקדושה בונים עולמות למעלה. כך בהיפך, דברים שאינם מוהגנים עושים פגם גדול למעלה, ועל זה

הרבי מווארקא שבאו לזכותו במצוות הצדקה. התעניין רבי גבריאל ושאל: מה הכסף שהרבי זקוק לו ביחד? אמר הרבי מווארקא: שלושת אלפים רובל! סכום עצום ורב מאוד. **בימים ההם לא החזיקו העשירים בידיהם המחאות שקים כי אם שטרות מזומנים.** רבי גבריאל נכנס אפוא לחדרו ושב כעבור זמן קצר ובידו קופסה גדולה שהכילה את רוב כספו. הוא רוקן את תוכנה על השולחן ומנה בו במקום שלושת אלפי רובל במזומן ומסרם לידי הרבי.

השתומם החידושי הרי"ם למראה עיניו ושאלו: רבי גבריאל, מדוע תיתן כל כך הרבה כסף? השיב החסיד: אכן לא משום שאנכי מחויב לתת סכום זה, כי הלא מצינו דינים מפורשים בהלכות צדקה, אלא שאיני חפץ שהרבי יטריח עצמו ממקום למקום ומשום כבודו נתתי את כל הסכום.

התפעל החידושי הרי"ם לשמע תשובה נאה זו. וכשיצא את הבית אמר: עם יהודי כזה שכבוד רבו כה חשוב וגדול בעיני עמו אני רוצה לשדך את נכדי. ואכן התקיימו דבריו אחד מנכדיו של החידושי הרי"ם, כאשר בנו ר' בעריש בוימגולד, נשא לאשה את נכדת החידושי הרי"ם, בת-בנו, הצדיק רבי אברהם-מרדכי מגור (בישישים חכמה' עמוד רמב).

על הפסוק (שמות לה כ): **'וַיֵּצְאוּ כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִלִּפְנֵי מֹשֶׁה,** פירש רבינו האור החיים הקדוש, שבני ישראל חששו שמא משה רבינו יתן את הכל משלו ולא יניח להם מה שיוכלו להביא משלהם: **נראה שנתכוונו להקדים**

שבת כדיבורך של חול, אין זה חסידות בעלמא, רק על פי דין אסור לדבר דיבור שאינו של קדושה בשבת. כי טעם שמירת שבת הוא משום כי ששת ימים עשה ה' כו' וביום השביעי שבת, והקב"ה לא שבת רק מדיבור לבד, כי כל פעלו במאמר. ולזאת צריך האדם לקיים מצות שבת גם כן בדיבור. וזהו ויקהל כו' ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' כו'. פירוש, בעת שצוה ה' לברוא העולם לא היה רק בדיבור לבד, ועל ידי דיבורו נברא כל העולם בששת ימים. ועל כן גם אתם תשמרו שבת באופן זה, להזהר מדיבור שאינו של קדושה, וידבר רק כל הצורך לקדושת שבת.

צדקה בשלימות

פעם אחת ביקר הרה"ק רבי יצחק מווארקא זיע"א בוורשה הבירה ונכנס אצל רעו הרה"ק רבי יצחק מאיר מגור זיע"א בעל 'חידושי הרי"ם', שהיו מכירים ואוהבים נאמנים מימי פרשיסחא. הימים היו טרום הנהגתו בקודש של החידושי הרי"ם, כשהיה מפורסם בכל רחבי פולין כשר התורה. סיפר לו הרבי מווארקא כי בדעתו לאסוף כסף למטרת צדקה, וכי ברצונו שהוא יתלווה אליו. הסכים החידושי הרי"ם לבקשתו ושניהם יצאו את הבית. פניהם היו מועדות לעבר כמה מבתי עשירי וורשה.

בתחילה פנו לעבר ביתו של החסיד המפורסם רבי גבריאל בוימגולד, מחסידי ווארקא, שהיה מעשירי העיר. כאשר דפקו שני הצדיקים על דלת ביתו כמעט נפל רבי גבריאל לאחוריו. מה עושה כאן הרבי עם גאונה של וורשה? שאל רבי גבריאל בהתרגשות רבה. סיפר לו

היה מספר החפץ חיים, משני דרשנים שנסעו לדרוש בעיירות, האחד היה פה מפיק מרגליות והשני קצת פחות. והנה הדרשן המצליח כשבא לעיר ידעו כל בני העיר לדבר ממנו, ובעת הדרשה היה ביהמ"ד מלא מפה לפה, ונתלהבו כולם מדרשתו, אך כשעבר ביום ראשון בין בתי העיירה לאסוף תרומות לא הצליח. ואילו הדרשן השני, על אף שלא הלהיב את הקהל בדרשתו, מכל מקום כשעבר בין בתי העיירה לאסוף כסף הצליח מאוד. **כשנפגשו שני הדרשנים, תמה הראשון ושאלו: איך הצליח כל כך? השיב לו השני: אתה אף שכולם דיברו ממך ונהגו, כשהגיע יום ראשון נשכח מהם ולא זכרו עוד. אך אני מיד אחרי הדרשה עברתי בין העולם ועשיתי 'מי שברך - בעבור שיתן' כל אחד לפי נדבת ליבו, וביום ראשון אספתי מה שכבר תרמו. וזהו 'אם תעירו' כל התעוררות שיש לאדם בעבודת השי"ת צריך מיד להכניסה 'בחפץ' (אדמו"ר מספינקא שליט"א 'שיחות קודש' פרשת אמור).**

בתקופה שהרה"ח ר' אלתר שפירא ז"ל שכב על מיטת חוליו עורר הרה"ק החכמת אליעזר' מסערט ויזניץ זיע"א, בדברות קדשו בסעודת רעוא דרעווין של פרשת וירא, על כך שהקב"ה שלח את שלשת המלאכים לבקר את אברהם אבינו בימי מחלתו, כדי להודיע לכולם את הנחיצות לבקר את החולה וליטול ששים מחוליו. במוצאי שבת, אחרי שעברו לברך ולהתברך בברכת שבוע טוב, קם ושאל את כל הסובבים אותו: 'ביסט שוין געווען מבקר חולה זיין ביי ר' אלתר?' [-האם כבר ביקרת אצל ר' אלתר שפירא?]. היתה זו בחינת פירושו של הרמב"ן שהיה שגור על לשונו פעמים רבות על הפסוק

לבל ילך משה ויקדים להביא כל הצורך משלו, כי עשיר גדול היה וחשק גדול הוא בעשות מצות ה', לזה יצאו מלפניו, פירוש, על דרך אומרו (רות ד ז) 'וזאת לפנים, קודם לו.

עד שתחפץ

כתב הרה"ק ה'קדושת לוי' זיע"א (פרשת יתרו): הכלל, כי **הרמב"ן** (אמונה ובטחון פרק ט) **פירש על הפסוק** (שיר השירים ב ז) **'אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ', כשמגיע אל האדם אהבת הבורא או יראת הבורא ברוך הוא, אזי שתיכף יעשה מצוה, ואז בזה מביא אהבה ויראת הבורא בצמצום, כי כל זמן שלא עשה מצוה יש לו מלחמות, אבל כשעושה עם זה היראה ואהבה מצוה, אזי מביא בצמצום ובטל ממנו כל המלחמות. והנה מצוה שעושה הוא כמו כלי שתנוח בו זה התעוררות שמגיע לו מלמעלה, זהו 'עד שתחפץ', כי החפץ הוא כלי, עיין שם ברמב"ן.**

והרה"ק השם משמואל' זיע"א כתב (ליקוטים פרשת בהעלותך): דברי הרמב"ן ז"ל בשיה"ש בפסוק 'אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ' שאם באה ללב האדם אהבת השי"י ימהר לעשות מצוות ולהניח האהבה בחפץ של מצוה, עכת"ד. **ובטעמו של דבר נראה לומר דכל עוד שאין האהבה מונחת בחפץ של מצוה יש לחוש שלא ישתרבו ממנה חלילה אהבות חיצוניות ויפול בנופלים חלילה, והדברים עתיקים.**

מן המשמשים שיאכל שיעור כזית להוציאו בברכה אחרונה.

וכך אמר לו הרה"ק: אם שתיים הוא כזית, אז ארבע הוא ודאי כזית. ואם ארבעה הם כזית, אז שש ודאי כזית. ואם שש הם כזית, שמונה בודאי כזית. ואם שמונה הם כזית, אז עשר בודאי כזית. והורה לו לאכול עשר חתיכות ולהוציאו בברכה אחרונה.

וכתב גאב"ד ערלי זיע"א במכתב לאדמו"ר מתולדות אהרן שליט"א (ספר הזכרון 'באר מרים' מדור עטרה לראש סימון ב) שכאשר סיפר עובדה זו להרבני החו"ב מו"ה צבי מושקוביץ ז"ל מקטמון, עד כמה היה הרה"ק מבעלזא ירא ומפחד מספק ברכה, שאל אותו: למה לא החמיר עוד יותר שיאכל תרי עשר. וכתב כי השיב לו, דכיון דבעשרה חתיכות יתכן שהוא שיעור של כ"ה זיתים בהתאם לאומדן ר' שלום פויגל, אם כן לפי זה לא יכל להחמיר יותר לאכול י"ב חתיכות, דלפי הנ"ל הרי י"ב חתיכות הוי שיעור של שלשה ביצים וצריך לברך על נטילת ידים המוציא וברכת המזון. כל כך היה דחיל ומפחד שלא ישל חלילה בחשש ברכה לבטלה, שלפי דעת הרמב"ם, ברכה שאינה צריכה איסורא דאורייתא הוא שנושא שם שמים לבטלה.

בארץ ישראל נהג הג"ר יהושע משה אהרונסון זצ"ל לעצמו על פי חסידות שלא לאכול פחות מכשיעור ברכה אחרונה. כרמז הביא את הפסוק (שמות לו ח) 'כְּרוֹב אָחַד מִקְצֵה מִזֶּה וְכְרוֹב אָחַד מִקְצֵה מִזֶּה', 'כְּרוֹב' אותיות 'ברוך', 'מקצה מזה' לפני האכילה ו'מקצה מזה' לאחר האכילה (עלי מרורות).

'אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ', שכשיש לו לאדם התעוררות מיוחדת עליו לעשות ממנה חפץ של מצוה כדי שתתקיים בידו לאורך ימים, כאשר גם כאן ביקש לקיים את מצות ביקור חולים מיד אחרי שיעור בדבריו על מצוה זו ('בהגיגי תבער אש' עמוד תה).

הרה"ק רבי מנחם מנדל משינאווא זיע"א, בספרו 'שארית מנחם' על תהלים הגיד לפרש דברי הפסוק (תהלים מה ב): 'רָחַשׁ לִפִּי דָבָר טוֹב אִמְר אֲנִי מַעֲשֵׂי לְמַלְךְ': ידוע מספר הקדוש 'קדושת לוי' (לשבועות) בשם הרמב"ן על הכתוב 'אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ', דמי שיש לו מחשבה טובה צריך לו עוד כלי מעשה של מצוה לקיימה. והיינו 'אם תעוררו את האהבה לה' עד שתחפץ', שתכניסו אותה לחפץ היינו לכלי. וזהו שנאמר בפרשת ויקהל (שמות לה לב) 'וְלִחְשֹׁב מַחְשְׁבַת לַעֲשׂוֹת' אם חושבים מחשבה טובה צריכה לעשות מעשה המצוה כדי להכניס המחשבה טובה לכלי. וזהו שאמר הכתוב 'רחש לבי דבר טוב', לא די בזה רק 'אומר אני מעשי למלך' כלי מעשה של מצוה להמלך מלכי המלכים הקב"ה.

שיעור לברכה אחרונה

סיפר הרה"ח ר' שלום פויגל ז"ל, דהמנהג היה בשבועות לאכול אחר התפילה מזונות ממולאים בגבינה, והרה"ק מהר"א מבעלזא זיע"א אכל קצת מהמזונות, ורצה שיוציאוהו בברכה 'מעין שלש' - 'על המחיה'. ושאל את רבי שלום: כמה הוא שיעור כזית? והשיב: שתי חתיכות. ואז קרא אליו אחד

- ראש כל ההתחדשויות -

ההתחדש

תתחדש

כחו של יהודי להתנער מעפרו ולהתחדש בכל עת כתינוק שנולד, נשאב מחידוש הלבנה החדש, כי כהתחדשותה בתוקף מיעוטה, כן "עתידין אנו להתחדש כמותה" (ספריה"ק, במד' בהשלמת בנין מלכות בית דוד בקרוב, "והיה אור הלבנה כאור החמה" (שפי"ט, ט).

אם אמנם נתמעטנו מאד בגלותנו, עד שהבורא מבקשנו בראש חודש "הביאו עלי כפרה על שמיעוטי את הירח" (חלק ט, ר"י גאולתנו על ידי שיישוב למלאנו, כי "אין מיעוט אחר מיעוט" אלא לרבות" (בבא בתרא י"ד), לומר שאין הבורא ממעט את ישראל, אלא לשוב לחדשם בגאולתם בריבוי גדול יותר מאשר היה לפני ירידתם.

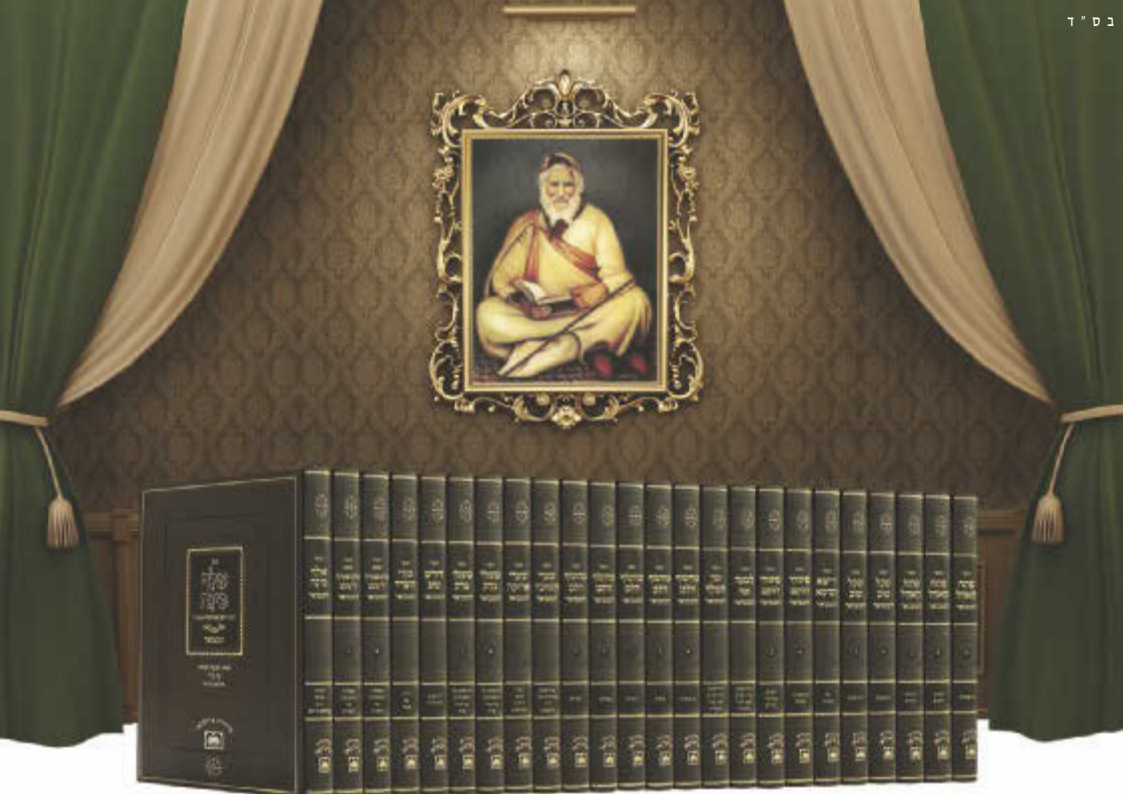
אם "חודש" על שם ההתחדשות מוכנה, הרי ש"ראש חודש" הוא ראש כל ההתחדשויות, כי אורו גדול להשפיע התחדשות לכל החודש. כמותגלה במיטב פניניהם של הצדיקים והגאונים ז"ע שבאו מאותמים כיהלומים ב"אוצר" גדוש פנינים ורעיונים.

אוצר פניני החסידות - ראש חודש

מאמרים נבחרים ושמועות נאות בשורשי ראש חודש
המכונים ומרוממים את האדם לעולמות נעלים
| מעשי צדיקים |
| ספיר ויהלום - הארה חסידית ועובדין טבין |

אור הגאולה לישרי לב

י"ב גזונים של טהרה

"סודות תורתך חשקתי, אכנס לפני ולפנים" (מפיוטי רבי יעקב אביחצירא ז"ע)

יעקב האביר לשושלת אביחצירא המעטירה זיע"א איש תם ויושב אוהלים, מלמד אמרותיו לאלפים ולרבבות בתאפיללאת שבמרוקו הקדומה, ומתוכו מתפשטים ההולכים, י"ב ספרים בזהקים כגוני שבטי י-ה, אשר כל אחד מהם בגוון אחר יצתבע, זה בעומק הקבלה, וזה בפשטות האמונה, זה ברנן ושיר, וזה בתפארת המליצה, וכולם שווים להאציל רוח טהרה ולהרוות את האדם הצמא, המבקש למצוא מזור ומרפא באלה ימי האחרית.

י"ב חיבורי 'אביר יעקב' (כ"ה כרכים): שני מדורי ביאור נפלאים מובנים לכל נפש | אלפי מראי מקומות ופענוחים | עיצוב מרשים ומהודר

לזכות

עופר פנחס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתחי' טל
אדמונד שיחי' בן איזה < רונית בת ינינה יעל > בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחיז
להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

לעילוי נשמת

צילה בת דורה ומאיר ע"ה

קרוב אליך הדבר מאד

מקום גנוזתו של מרן בעל התפארת שלמה זיע"א

אוצר פניני החסידות

עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים
והיראים זיע"א אשר מתורתם אנו דולים ובזכותם אנו חיים וקיימים
- מסודרים על פרשת השבוע ככתבם וכלשונם -

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 והגליון בדרך אליך